

370.1523
ด 15771
จ.2

การศึกษาคูณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา
เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ครวาด ยอดสวัสดิ์

30 ก.ย. 2546

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
พฤษภาคม 2546

คราต ยอดสวัสดิ์. (2546). การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา
เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน
ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถม
ศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร จำนวน 13 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 467 คน กลุ่มตัวอย่าง 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน
60 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การทดสอบค่าที (t - test) และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบโดยใช้ One Way ANOVA

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ในระดับปานกลาง การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมาก และการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับมาก
2. พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนัก
การศึกษา กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ในระดับปานกลาง การจัดกระบวนการ
เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่ในระดับมาก และการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับมาก
3. ครูที่มีอายุราชการต่างกัน วุฒิการศึกษาต่างกัน และระยะเวลาในการเข้ารับการอบรม
ต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์
มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่
มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

5. ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ครูที่มีความรู้และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้สูง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างจากครูที่มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ต่ำ

QUALITY OF LEARNING PROVISION BY TEACHERS ACCORDING TO THE
STANDARDIZATION OF THE OFFICE FOR NATIONAL EDUCATION STANDARDS
AND QUALITY ASSESSMENT IN ELEMENTARY SCHOOL,
EDUCATION DEPARTMENT OF KHET PASI CHAROEN,
UNDER BANGKOK METROPOLITAN. BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
KRAD YODSAWAT

Presented in Partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Primary Education
At Srinakarinwirot University
May 2003

Krad Yodsawat. (2003). *Quality of Learning Provision by Teachers According to the Standardization of the Office for National Education Standards and Quality Assessment in Elementary School, Education Department of Khet Pasi Charoen, Under Bangkok Metropolitan*. Bangkok : Master's Project, M.ED. (Primary Education). Bangkok : Graduate school, Srinakharinwirot University. Advisor : Assist. Prof. Prapunsiri Susaorat.

This study aimed to investigate quality of learning provision by teachers According to the standardization of the office for National Education Standards and Quality Assessment in Elementary School, Education Department of Khet Pasi Charoen, under Bangkok Metropolitan, on learning, child-centered instruction, and learning Evaluation.

The subjects consisted of 210 teachers teaching in 13 elementary schools in Education Department of Khet Pasi Charoen, under Bangkok Metropolitan, through simple random sampling. 5-rating scale questionnaire was administered and then data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and One Way ANOVA.

The results revealed that :

1. Knowledge on learning plan as perceived by teachers in elementary school, Education Department of Khet Pasi Charoen, under Bangkok Metropolitan was at a moderate level, whereas those of teachers on child-centered instruction, and learning evaluation was at a high level.
2. Learning provision behavior as perceived by teachers in elementary school, Education Department of Khet Pasi Charoen, under Bangkok Metropolitan was at a moderate level, whereas those of teachers on child-centered instruction, and learning evaluation was at a high level.
3. There was no significant difference among those of quality on learning provision according to standardization of the office for National Education Standards and Quality Assessment as perceived by teachers with different working experience, education, and training duration.
4. There was a statistical significant difference at .05 level among those of knowledge on learning provision according to standardization of the office for National Education Standards and Quality Assessment as perceived by teachers in different

school size, whereas there was a statistical significant difference at .01 level among those of teachers on learning provision behavior.

5. There was a statistical significant difference at .05 level among those of knowledge on learning provision according to standardization of the office for National Education Standards and Quality Assessment as perceived by teachers in different time of training duration on 1999 Act of National Education.

6. There was a significant difference on quality of learning provision among teachers with high knowledge and learning provision behavior and those with low knowledge and learning provision behavior.

การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา
เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

งานวิจัย
ของ
คราต ยอดสวัสดิ์

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
วิชา ปถ.692 ภาคนิพนธ์ระดับสูง และวิชา ปถ.693 การวิจัยทางการประถมศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พฤษภาคม 2546

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณางานวิจัยฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา
ปถ.692 และ ปถ.693 ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ศิริ สุเสารัจ)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากคณะอาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ได้ให้ความรู้และเอาใจใส่ดูแลให้ คำปรึกษาตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณกรรมการสอบงานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุนทร จันทระตรี อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์มยุรี เสวตนัย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองศาลางาม และอาจารย์สมบุญ พิพัฒน์เจริญชัย อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร คณะผู้บริหารโรงเรียนและครู สายปฏิบัติการสอน เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณนิสิตปริญญาโท(ภาคพิเศษ) วิชาเอกการประถมศึกษา ปีการศึกษา 2544 และ 2545 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ คณะครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดตะล่อม ที่เสียสละในรื่อง เวลา ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงประสงค์จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะแด่ บิดา มารดา และพี่ อันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย รวมทั้งพระคุณ คุณครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และ วางรากฐานการวิจัยที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คราด ยอดสวัสดิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตเนื้อหา	4
ประชากร	5
กลุ่มตัวอย่าง	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมุติฐานการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครู.....	11
ความหมายของครู.....	13
สถานภาพของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพ.....	19
มาตรฐานการศึกษาของแต่ละสังกัด.....	20
มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก.....	21
จัดการเรียนรู้อย่างไรจึงจะบรรลุมาตรฐานการศึกษา.....	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการเรียนรู้.....	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	35
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2(ต่อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และ ประเมินผลการเรียนรู้.....	93
งานวิจัยในประเทศ.....	93
งานวิจัยต่างประเทศ.....	101
3 วิธีดำเนินการวิจัย	103
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	103
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	104
การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	106
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	107
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	110
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	127
ความมุ่งหมาย.....	127
สมมุติฐานการวิจัย.....	127
วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	128
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	130
อภิปรายผล.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	137
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	137

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	138
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	148
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	150
ภาคผนวก ค หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ.....	152
ภาคผนวก ง หนังสือติดต่อขอความร่วมมือในการวิจัย.....	154
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	157
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	167

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2	เปรียบเทียบการสอนแบบใหม่กับแบบเก่า.....	52
3	ชนิดของแบบทดสอบที่ครูสร้าง.....	77
4	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน.....	104
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	111
6	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรด้านความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้	112
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการเรียนรู้.....	113
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	114
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการประเมินผลการเรียนรู้.....	116
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย ปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้.....	117
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย ปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	118

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สายปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้.....	119
13	ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติ การสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีอายุราชการต่างกัน.....	120
14	ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติ การสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน.....	121
15	ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพ มหานคร ระหว่างครูที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน.....	121
16	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติ ราชการในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกเป็นรายคู่.....	122
17	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติการสอนใน โรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกเป็นรายคู่.....	123

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

18 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพ มหานคร ระหว่างครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน.....	123
19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนครั้งในการ เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน จำแนกเป็นรายคู่.....	124
20 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติ การสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีระยะเวลาที่เข้ารับการอบรมต่างกัน.....	125
21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้แลพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติ การสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานครระหว่างครูที่มี ความรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยและความรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย.....	125
22 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน.....	128

บัญชีประกอบภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4.....	12
2 หลักการจัดการศึกษา มาตรา 22.....	13
3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ใน มาตรา 24.....	24
4 ความเชื่อมโยงของส่วนต่างๆ ในการจัดทำแผนการสอน.....	28
5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนและการจัดการประเมิน.....	71
6 ระดับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย.....	74
7 ระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย.....	75
8 ระดับพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย.....	76

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 43 และ 81 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี จัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทำให้ครู อาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตื่นตัวที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2543 : 1) หรือมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างปัญญาเพื่อจะแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมไทย เป้าหมายของการศึกษาคือ การยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น โดยมุ่งให้เด็กไทยมีลักษณะใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สุรพล นิติไกรพจน์ 2545 : 1 – 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้หลายด้าน สิ่งสำคัญที่สุดของการปฏิรูปซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ ครู (อับดุลลาฮิด เบ็ญฮาวัน 2545 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับ ทองคุณ หงส์พันธ์ ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาสังคมนั้นปัจจัยชี้ขาดในการพัฒนา คือ คน เครื่องมือที่ดีที่สุดของการพัฒนาคน คือ “การศึกษาบรม” และในระบบการศึกษานั้น “ครู” เป็นปัจจัยหลักในระบบการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาคน พัฒนาระบบการศึกษาก็ต้องมีการพัฒนาครู คุณภาพของครูมีผลต่อการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนรู้เป็นภารกิจหลักและหัวใจของการเป็นครู (ทองพูน หงส์พันธ์ 2542 : 7 – 8)

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กล่าวว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ การให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ต้องเป็นผู้เก่ง ดี มีสุข ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่สำคัญที่สุดได้แก่ การจัดการเรียนรู้ เพราะแก่นแท้ของการจัดการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่ดีมีอยู่ว่า ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นที่น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ทำทนายให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ ดำเนินไปด้วยความเมตตา กรุณาต่อผู้เรียน ตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้ เข้าใจผู้เรียน คำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียน ไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น จัดการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่ไกลตัว

ผู้เรียนมากเกินไป วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และจัดการเรียนรู้ดีเป็นพลวัต (สำนักนโยบายและแผนการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2543 : 24 – 25) ซึ่งการศึกษาไทยถือว่าวิกฤติ เนื่องจากครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการสอนไม่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาทั้งที่โลกเปลี่ยนแปลงไปมาก รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป คุณภาพการศึกษาอยู่ที่ตัวครู ต้องลดบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้สั่ง ผู้กำหนด และผู้สอน เพราะความรู้ที่ได้จากครูไม่ใช่ความรู้ที่แท้จริง แต่เด็กควรนำความรู้ของครูมาเป็นข้อมูลในการสร้างความรู้ของตนเอง ทำนองเดียวกับ ศ.นพ.ประเวศ วะสี กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ของไทยในสถานศึกษาทุกระดับเป็นการสร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา หรือสร้างความพิการทางปัญญา และทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงสร้างคนที่ขาดความรู้ ขาดความรอบรู้ ไม่รู้ความจริง คิดอะไรไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น จากสาเหตุที่การจัดการศึกษานำเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนและเน้นการท่องจำเป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนขาดประสบการณ์และขาดการศึกษาความจริงรอบตัวทั้งใกล้และไกล ไม่ได้ฝึกความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูลข่าวสารทั้งจริงและเท็จ จึงไม่สามารถแยกแยะความจริงและเท็จได้ เพราะการจัดการเรียนรู้ไม่เน้นวิธีคิด จึงทำให้ขาดวิจารณญาณ (สมนึก นนธิจันทร์ 2545 : 68) ดังนั้นต้องส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ มีการรวมกันเป็นชมรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างเยาวชนของชาติ ให้มีความรู้คู่คุณธรรม และหาทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาหลักๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (สุภรณ์ สภาพงศ์ 2541 : 56)

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 11 สรุปบทบาทของครูในอนาคตว่า ครูต้องช่วยผู้เด็กได้ตอบ แสวงหาความรู้มากกว่าบอกให้จัด ให้ทำ เป็นผู้ให้ความรู้ ผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้และเป็นผู้จุดไฟแห่งการเรียนรู้ ต้องเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าสู่แหล่งความรู้ใหม่ ต้องเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ เพื่อถอดรหัสความรู้ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีสอนต่างๆ ต้องเป็นนักจิตวิทยาเพื่อพัฒนาเด็ก ต้องเป็น Media Specialist ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 2543 : 21) ซึ่งสอดคล้องกับ ธิรศักดิ์ อัครบวรที่กล่าวว่า หน้าที่จัดการเรียนรู้ของครู คือเป็นผู้จุดประกายการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องแสวงหาสาระการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียนไม่ยืนสอนอยู่หน้าชั้นแบบองค์ความรู้แบบเบ็ดเสร็จในห้องเรียนอย่างอดีต (ธิรศักดิ์ อัครบวร 2544 : 10) ครูจะต้องมีบทบาท 3 ด้าน คือ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ (สุวิทย์ มูลคำ 2543 : 40) การจัดการเรียนรู้ที่เป็นการบอกความรู้ให้ผู้เรียนรับฟังแล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือทดสอบความรู้ ซึ่งเป็นเพียงการจำความรู้บางส่วนมาทำข้อสอบ พอเรียนเรื่องใหม่ความรู้ที่จำมาก็ลืมไปทั้งหมด

เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ในสภาพจริงได้ก็สามารถประเมินพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความสามารถในการทำงาน (ทักษะ / กระบวนการ) และด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกภาพ การประเมินแตกต่างจากการประเมินแบบเดิมคือต้องทำควบคู่ไปกับการการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและด้วยระยะเวลา ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงสุด (ชูศรี ดันพงษ์ 2544 : 13 – 14) ในการประเมินผล ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนตามมาตรฐาน และมาตรฐานช่วงชั้น โดยเฉพาะในนัยของการประเมินตามมาตรฐานที่เน้นการประเมินความสามารถ การประเมินโดยครูผู้สอนเป็นสิ่งที่สมควร จำเป็นและมีคุณค่ายิ่งที่การประเมินระดับประเทศและระดับเขตพื้นที่ การศึกษาไม่สามารถทำได้ดีเท่า การประเมินตามสภาพจริงทำให้ครู ได้เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับการประเมินเข้าด้วยกัน โดยไม่แยกจากกัน ผู้เรียนจะมีความเข้าใจลึกซึ้งในสิ่งที่เขาเรียน การประเมินระดับห้องเรียนโดยครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นการประเมินที่สำคัญและมีคุณค่าที่สุด(นาตยา ปิลาธนนานนท์ 2545 : 211) การวัดและประเมินผลที่ใช้ข้อสอบเลือกตอบ มีข้อจำกัด คือวัดได้เฉพาะความรู้พื้นฐานจำกัดโอกาสผู้ตอบในการแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นความคิดขั้นสูง ความคิดที่ซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหาและลักษณะนิสัย และไม่เหมาะที่จะใช้กับวิชาที่เน้นการปฏิบัติจริงได้ (จิราภรณ์ ศิริทวี ม.ป.ป. : 1) จึงต้องลดแบบทดสอบแบบเลือกตอบลง มาวัดผลและประเมินผลจากการดูผลงานของผู้เรียนเป็นหลัก (กมล สุดประเสริฐ 2539 : 27 – 28) เพราะว่าคะแนนสูงของผู้เรียนจากการทดสอบไม่สามารถรับประกันได้ว่าเขาจะประสบผลสำเร็จ มีความคิดความอ่านในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ แต่ถ้าครูมีหลักฐานการปฏิบัติงานของผู้เรียนเก็บไว้จะสะท้อนเห็นภาพของผู้เรียนคนนั้น (วาสนา ประวาลพฤกษ์ 2539 : 47)

จากข้อมูลที่กล่าวมาในเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา ในมาตราที่ 22 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน โดยกำหนดให้ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูในเขตภาษีเจริญ ว่ามีความรู้ความสามารถในการ จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับใด จะได้ให้การช่วยเหลือ จัดการอบรม จัดชมรม เพื่อพัฒนาครูให้มีคุณภาพตรงตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 22

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู อันจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษาสามารถนำไปเป็นพื้นฐานความคิดในการกำหนดแนวทางการพัฒนาครู

2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กำหนดขึ้นเงินเดือน การรับการประเมินผลงานตามระบบการประเมินและผ่านเกณฑ์มาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ

3. เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดอบรมครูให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตการศึกษาค้นคว้าดังนี้

ก. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 22 ศึกษา 2 ตัวบ่งชี้คือ

- ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน

ข. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่กำลังปฏิบัติงานการสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 467 คน

ค. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่กำลังปฏิบัติงานสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 210 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซี มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ใช้อัตราส่วนของประชากรกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\frac{n}{N} = \frac{210}{467} = 0.45$$

N = ประชากรทั้งหมด

n = กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เขต	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ภาษีเจริญ	1.วัดนิมมานรดี	111	50
	2. วัดจันทร์ประดิษฐาราม	97	44
	3. วัดอ่างแก้ว	47	21
	4. วัดมะพร้าวเตี้ย	28	13
	5. วัดไชยฉิมพลี	33	15
	6. วัดทองศาลางาม	28	12
	7. วัดโตนด	20	9
	8. วัดตะล่อม	11	5
	9. วัดกำแพง	18	8
	10. วัดวิจิตร	18	8
	11. วัดประดู่	17	8
	12. บางจาก	17	8
	13. วัดโคกนอน	21	9
รวม		467	210

เลือกตัวอย่างมาจากแต่ละโรงเรียนโดยสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 97 – 98)

ง. ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ครู จำแนกเป็น

1.1 อายุราชการ จำแนกเป็น 4 ช่วง คือ

1.1.1 ทำงานมาน้อยกว่า 10 ปี

1.1.2 ทำงานมา 10 - 19 ปี

1.1.3 ทำงานมา 20 - 29 ปี

1.1.4 ทำงาน 30 ปี ขึ้นไป

1.2 วุฒิการศึกษา จำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ

1.2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

1.2.2 ปริญญาตรี

1.2.3 สูงกว่าปริญญาตรี

1.3 ขนาดของโรงเรียน

1.3.1 ขนาดเล็ก

1.3.2 ขนาดกลาง

1.3.3 ขนาดใหญ่

1.4 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.4.1 อบรม 1 – 3 ครั้ง

1.4.2 อบรมมา 4 – 6 ครั้ง

1.4.3 อบรมมา 7 – 9 ครั้ง

1.5 ระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม

1.5.1 น้อยกว่า 3 วัน

1.5.2 3 – 5 วัน

1.5.3 มากกว่า 5 วัน

1.6 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.6.1 กลุ่มที่ได้คะแนนความรู้และพฤติกรรมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย

1.6.2 กลุ่มที่ได้คะแนนความรู้และพฤติกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ จำแนกเป็น

2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้

2.2 กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 การประเมินผลการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพการจัดการเรียนเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของครู โรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ในด้านต่อไปนี้

1. การจัดทำแผนการเรียนรู้
2. กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การประเมินผลการเรียนรู้

การจัดทำแผนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูมีความรู้และพฤติกรรมในการจัดทำแผนการสอน หรือการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบของแผนการสอนครบทั้ง 6 ด้าน คือ

1. มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอนหรือหลักสูตร ครูจะต้องกำหนดได้ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดอะไรบ้างหลังจากเรียนจบแล้ว
2. วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับมาตรฐานครอบคลุมพฤติกรรมทั้งสามด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย ครูจะต้องกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอด และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. เนื้อหา เหมาะกับเวลา วัย และความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตร ครูจะต้องศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำราเรียน หนังสือ คู่มือครู และแหล่งความรู้ด้านต่างๆ
4. กิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต่างๆ เหมาะสมกับวัยและระยะเวลา เน้นผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ครูผู้สอนต้องกำหนดว่าจะให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมอะไรบ้างในการเรียนเรื่องนั้นๆ และสามารถประเมินผลการเรียนจากการจัดกิจกรรมได้
5. สื่อ มีการเตรียมล่วงหน้า เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมและวัยของผู้เรียน ครูจะต้องเตรียมสื่อไว้ล่วงหน้ามีการตรวจสอบความพร้อมก่อนนำไปใช้จริง
6. การวัดและประเมิน ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครูจะต้องเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลไว้ให้พร้อม สามารถนำไปใช้ในการสอนครั้งนั้นได้ทันที

กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูมีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจาก มาตรฐานที่ 18

1. มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสนองความต้องการของผู้เรียน หมายถึง จัดการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนหลายอย่างเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ หมายถึง การที่ครูเป็นผู้กระตุ้นด้วยคำถาม สอดแทรกวิธีคิด วิธีจัดกลุ่มความคิด เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดเชื่อมโยง จนสามารถสรุปเป็น ความคิดรวบยอดได้

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบค้น การเรียน แบบค้นพบ โครงการ เพื่อศึกษาค้นคว้า เพื่อสืบค้นความรู้และขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อ ที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด

5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก และส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง ครูมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้น ของศาสนา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม และ ประหยัด

6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา หมายถึง ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความชื่นชมและร่วมกิจกรรม ศิลปะ ดนตรีและกีฬา

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน หมายถึง ครูมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักเป็นผู้นำ ผู้ตาม รับผิดชอบต่อบทบาทของตนเองในกลุ่ม รับผิดชอบต่อเรียนร่วมกับเพื่อน ศึกษาค้นคว้าในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการ

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง หมายถึง ครูใช้วิธีการประเมินหลายรูปแบบ เช่น สังเกต สัมภาษณ์ บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แบบทดสอบ การรายงานตน และแฟ้มสะสมงาน เพื่อนำผลที่ได้มาวินิจฉัยผู้เรียนเป็นรายบุคคลและหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน หมายถึง ครูมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าค่ายทางวิชาการ จัดนิทรรศการ จัดโครงการ เพื่อให้นักเรียนรักโรงเรียน ภูมิใจในโรงเรียนของตนและมาโรงเรียนสม่ำเสมอ ไม่มาสาย ไม่ขาดเรียน

การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูมีความรู้และพฤติกรรมในการตีค่าจากการวัดผล เพื่อตัดสินคุณค่าของระดับความสามารถ หรือคุณลักษณะของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

1. เป็นการประเมินสาระการเรียนรู้ ทั้งทางด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และ มีความเป็นไทย
2. ประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
3. เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการประเมินในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานของนักเรียน การใช้แบบสอบถาม การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น การประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหา และความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. แบบประเมินคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
5. การประเมินผลการเรียนรู้มีผลในการถ่วงโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตนอกห้องเรียน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. ใช้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

ทั้งนี้ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ใช้แบบวัดตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert's Scale) ข้อความที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง กำหนดการให้ให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ให้คะแนนช่วงความรู้สึกเท่าๆ กัน เป็น 5 ช่วงแบบต่อเนื่อง

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ

โรงเรียน หมายถึง สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาในเขตภาษีเจริญ แบ่งขนาดของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งออกเป็น 3 ขนาด

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 400 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 400 – 800 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 800 คนขึ้นไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีอายุราชการต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน
2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่างกัน
3. ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ต่างกัน
4. ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ต่างกัน
5. ครูที่มีระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่างกันจะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ต่างกัน
6. ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาษีเจริญ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครู
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู
 - 5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการเรียนรู้
 - 5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 5.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ

เขตภาษีเจริญ มีประชากรทั้งหมด 140,730 คน มีพื้นที่ 17,834 ตารางกิโลเมตร ประชากรต่อพื้นที่ 7,891.11

เขตภาษีเจริญ มีโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร 13 โรงเรียน ขนาดของโรงเรียน จำแนกตามจำนวนนักเรียน

- โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียน 1 – 400 คน) มี 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดโคกนอน โรงเรียนวัดโตนด โรงเรียนวัดตะล่อม โรงเรียนวัดกำแพง โรงเรียนวัดวิจิตรการนิมิตร โรงเรียนวัดประดู่ โรงเรียนบางจาก

- โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียน 401 – 800 คน) มี 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย โรงเรียนวัดไชยฉิมพลี โรงเรียนวัดทองศาลางาม

- โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนมากกว่า 800 คน) มี 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนนิมมานรดี โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม โรงเรียนวัดอ่างแก้ว

เขตภาษีเจริญมีนักเรียนทั้งหมด 11,706 คน จำแนกตามชั้นเรียนดังนี้

ก่อนประถมศึกษา - อนุบาล 1 จำนวน 1,254 คน

- อนุบาล 2 จำนวน 1,290 คน

ชั้นประถมศึกษา - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,651 คน

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,576 คน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,403 คน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,476 คน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,448 คน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,367 คน

เขตภาษีเจริญมีครู จำนวนทั้งสิ้น 467 คน เป็นเพศชายจำนวน 110 คน เพศหญิงจำนวน 357 คน
จำแนกตามจำนวนวุฒิการศึกษา

- ปริญญาโท จำนวน 22 คน
- ปริญญาตรี จำนวน 424 คน
- อนุปริญญา จำนวน 10 คน
- ต่ำกว่าอนุปริญญา จำนวน 11 คน

จำแนกตามระดับ

- ระดับ 3 จำนวน 67 คน
- ระดับ 4 จำนวน 24 คน
- ระดับ 5 จำนวน 25 คน
- ระดับ 6 จำนวน 53 คน
- ระดับ 7 จำนวน 279 คน
- ระดับ 8 จำนวน 18 คน
- ระดับ 9 จำนวน 1 คน

โรงเรียนในเขตภาษีเจริญ มีห้องเรียน ทั้งสิ้น 340 ห้อง

1. ชั้นก่อนประถมศึกษา จำนวน 81 ห้อง
 - อนุบาล 1 จำนวน 39 ห้อง
 - อนุบาล 2 จำนวน 42 ห้อง
2. ชั้นประถมศึกษา จำนวน 259 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 48 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 47 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 41 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 42 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 41 ห้อง
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ห้อง (สำนักการศึกษา 2544 : 23 - 99)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครู

ความหมายของครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2535 , 1) ได้ให้ความหมายของครูไว้ว่า ครู อาจารย์ คือบุคลากรในองค์การทางการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้คำจำกัดความไว้ในมาตรา 4 ว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน(ธีรศักดิ์ อัครบวร 2544: 10)

จากความหมายของครู สรุปได้ว่า ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพทางการศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษา

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544 : 70 – 71) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะทางด้านวิชาการและงานครู มีลักษณะดังนี้

1. รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง
2. มีความรู้ในวิชาที่สอนดี
3. มีความรู้ในวิธีสอนดี
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. เจตคติที่ดีต่ออาชีพครู
6. มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับนักเรียน
7. มีความเข้าใจศิษย์
8. มีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนต่างๆ

คุณลักษณะที่ดีของครูในด้านการสอน ได้แก่ความสามารถในการอธิบาย เพื่อชี้แจงให้เด็กมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น หรืออธิบายสิ่งที่ซับซ้อน ปัญหาที่ผู้เรียนสงสัย หรือสรุปความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน การสอนให้เด็กรู้จักคิด ก็จำเป็นอย่างยิ่ง ประเทศชาติจะเจริญ การคิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ จะเกิดขึ้นอยู่ที่การคิดของคน การสอนในปัจจุบัน จึงต้องสอนให้เด็กรู้จักคิด และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่ใช่รับความรู้ไปจากครูผู้สอน แล้วเก็บเอาไปท่อง อย่างสมัยก่อน(เจลิยว บุรีภักดี 2520 : 47)

จากคุณลักษณะของครูดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของครูได้เปลี่ยนไป ครูผู้สอนจะต้องปรับบทบาทของตนให้มีลักษณะที่มีคุณภาพซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สถานภาพของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1. ประเทศไทยมีครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประมาณ 700,000 คน

2. ในช่วงปี 2539 – 2541 พบว่า อัตราส่วนระหว่างครู ต่อห้องเรียนในระดับประถมศึกษา เป็น 1 – 2 คน ต่อห้องเรียน แสดงว่าภาพรวมประเทศไทยมีครูระดับประถมศึกษา เกินความต้องการ อย่างไรก็ดี พบว่า ขาดครูในบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3. ในด้านคุณภาพของครู พบว่า ครูประถมศึกษา ร้อยละ 85 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า อย่างไรก็ดี ในด้านคุณภาพการเรียนการสอน พบว่า มีคุณภาพการสอนลดลง การสอนยังเน้นความสำคัญ และยึดครูเป็นศูนย์กลาง

4. จากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 ในระยะที่ 2 ปีแรก (พ.ศ. 2540 – 2541) อภิชาติ พันธเสน และคณะ (2542) พบว่า การพัฒนาการผลิต และอบรมครูประจำการยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ อันเป็นผลเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ทำให้งบประมาณการพัฒนาครูประจำการถูกตัดอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความรู้มานานกว่า 5 ปี ด้านคุณภาพ ครูที่ผลิตออกมายังมีคุณภาพต่ำ จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้น ครูมีภาระงานสอนอยู่ในระดับสูงปัญหาของครูมีมากมาย มิอาจแก้ไขด้วยการได้รับการศึกษาอย่างสม่ำเสมอแต่เพียงอย่างเดียว

5. ปัญหาสำคัญในการพัฒนาครูประจำการคือ ขาดระบบการพัฒนาครูประจำการที่มีประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาครูไม่ทั่วถึง และไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะงบประมาณจำกัด และงบประมาณในการพัฒนาครูขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ การอบรมพัฒนาครูไม่ตรงความต้องการของครู การอบรมพัฒนา ครูเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และขาดการติดตาม และประเมินผลการอบรมพัฒนาครู

6. ปัญหาด้านการปฏิบัติงานของครู คือ มีภาระงานมากและหลากหลาย ครูมีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ และต้องการเปลี่ยนงาน ขาดความรักและผูกพันในงานครู และวิชาชีพครู (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2543 : 3 – 4)

จากสถานการณ์ภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษารูปได้ว่า สภาพของครูในปัจจุบันคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ลดลงยึดครูเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาและการอบรมครูยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ขาดระบบการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูมีแรงจูงใจต่ำ จำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

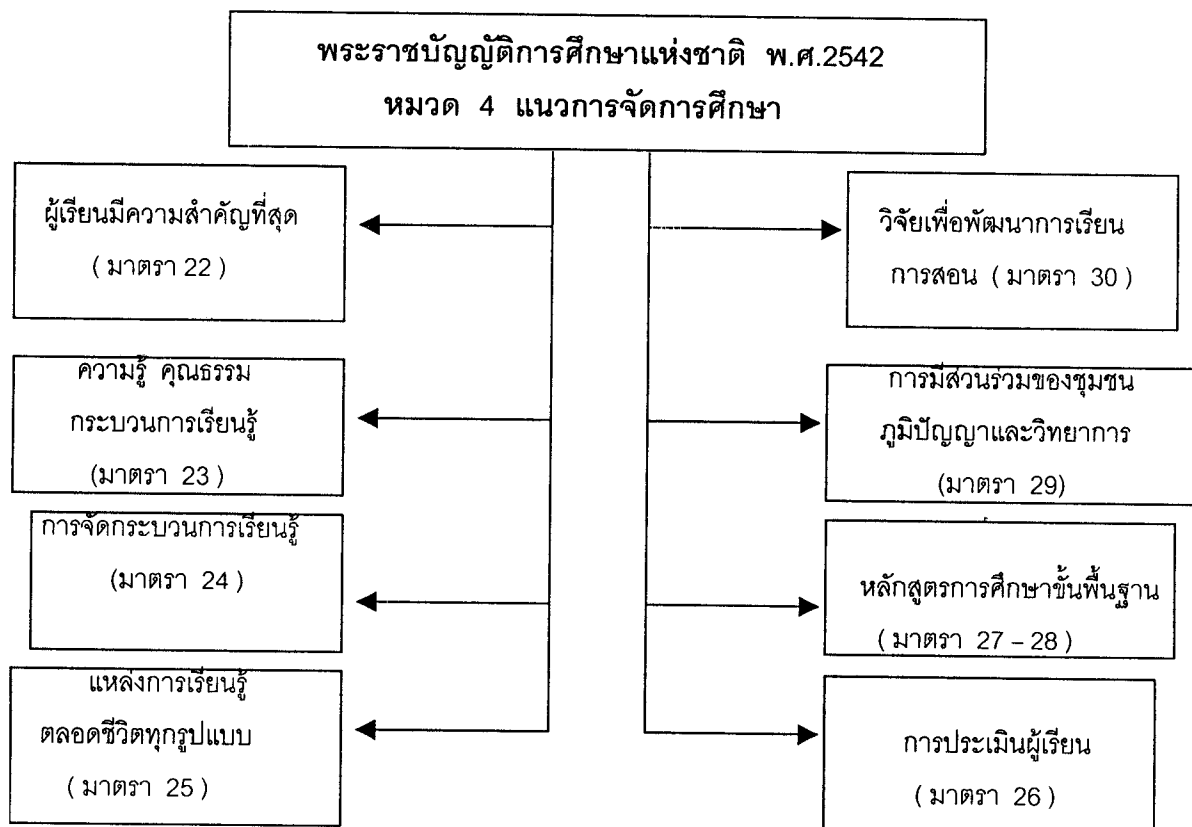
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยและถือเป็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติครั้งแรกที่มีสถานภาพเป็นพระราชบัญญัติ อันมีผลต่อการปฏิบัติยิ่งกว่านโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เคยมีผ่านมา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นิยามความหมายของการศึกษาไว้ว่า

"การศึกษา" หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความจริงของงานบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

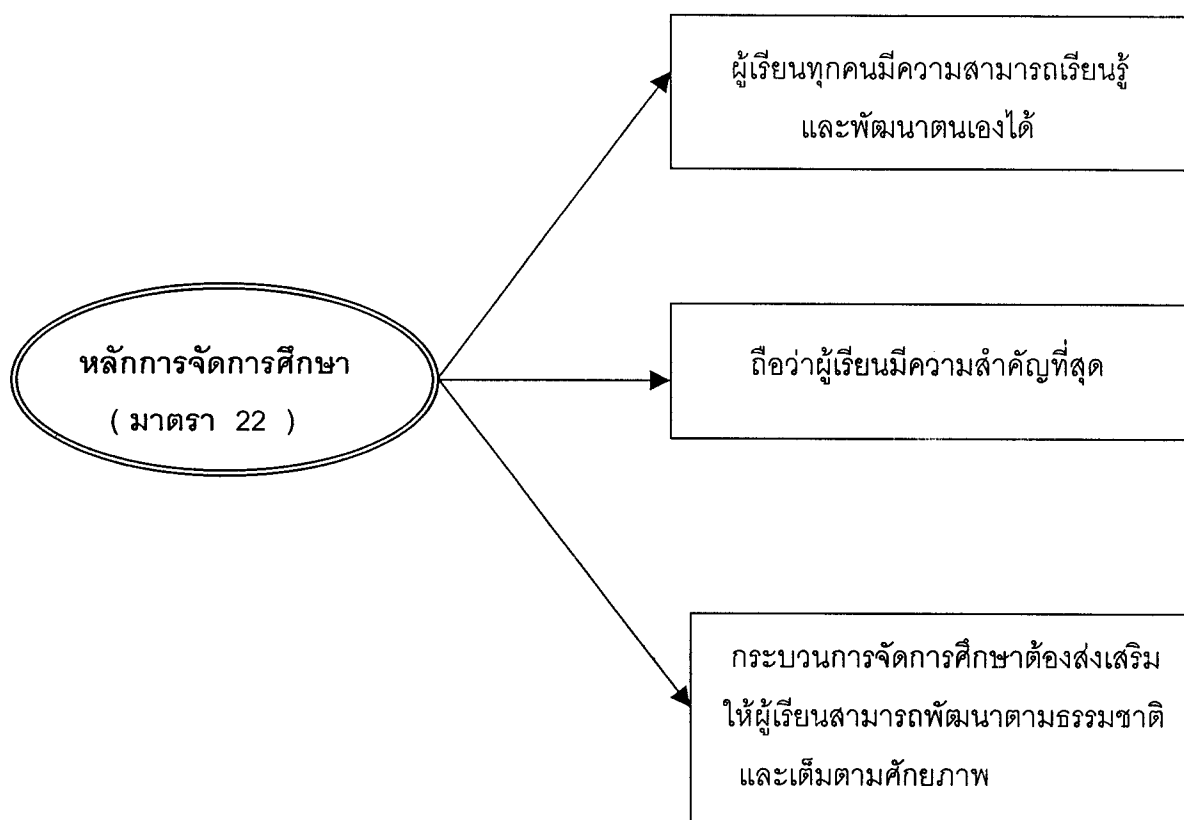
หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้วนั้น จะต้องมีการปฏิรูปในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการปฏิรูปด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปเพราะการปฏิรูปทุกด้านต้องประสานเชื่อมโยง และส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้โดยมีความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

แนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งระบุไว้ในหมวด 4 ได้แก่ มาตรา 22 , 23, 24 ,25 , 26 , 27 , 28 , 29 และ 30 ซึ่งแสดงดังแผนภูมิต่อไปนี้

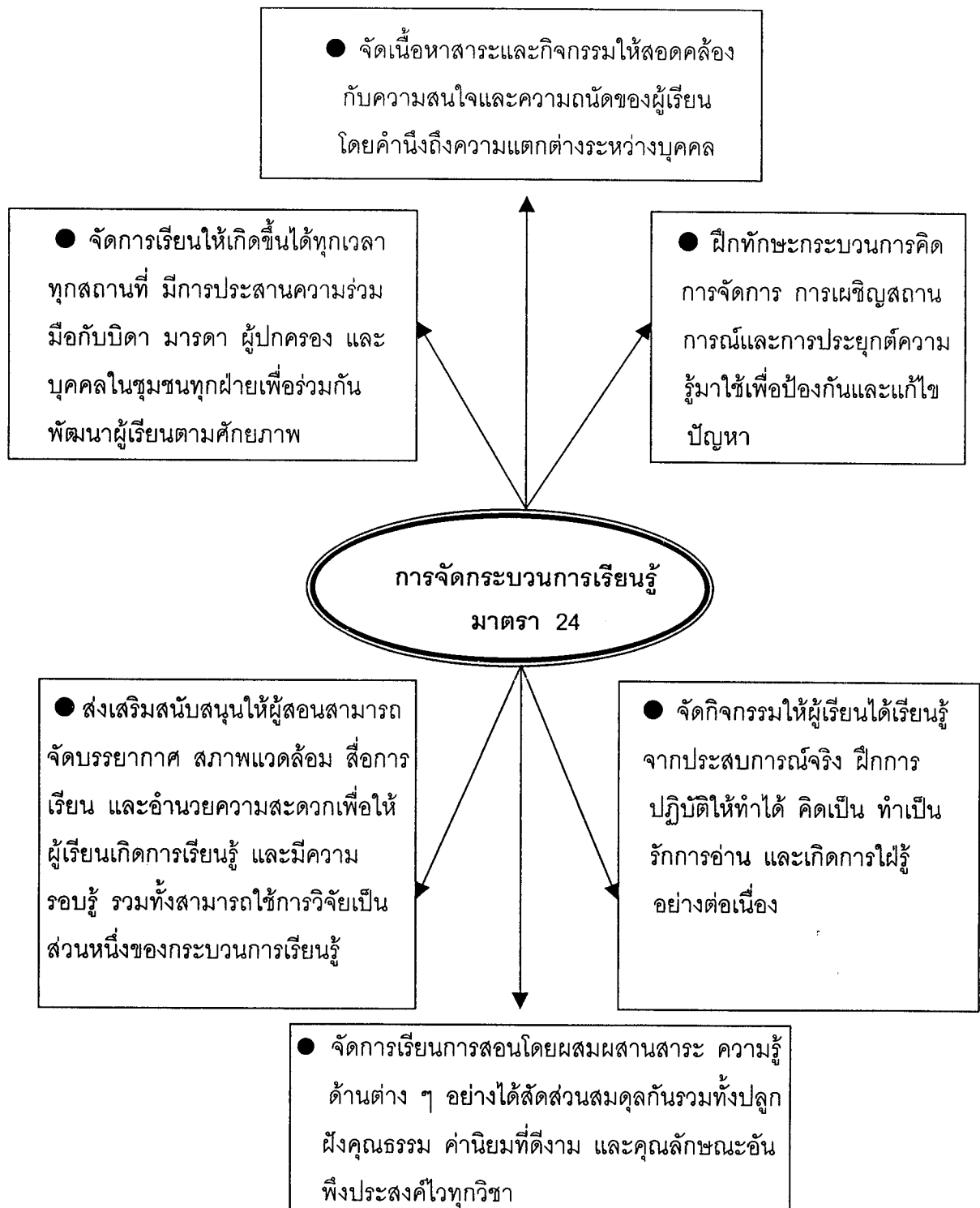
ภาพประกอบที่ 1 แสดงแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4

สำหรับแนวการจัดการศึกษานั้น เน้นให้ผู้จัดการเรียนรู้ให้ความสนใจเป็นพิเศษในมาตรา 22 , 24, 25 และ 26 เพราะจะเป็นประเด็นสำคัญของการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มจากหลักการจัดการศึกษา (มาตรา 22) ยึดหลัก 3 ประการดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 แสดงหลักการจัดการศึกษา มาตรา 22

สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24) นั้น ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 3 แสดงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24

การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะเป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ ทำเป็น เรียนรู้จากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ซึ่งแหล่งการเรียนรู้นั้นจะมีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

มาตรา 25

"รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การค้า และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ"

ดังนั้นผู้จัดการเรียนรู้หรือครูมืออาชีพ ควรจะจัดทำบัญชีแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสะดวกในการใช้ตลอดจนการแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแก่ผู้เรียน

การประเมินผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก็จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกันโดยเปลี่ยนจากการใช้ข้อทดสอบสำหรับเป็นเครื่องมือในการวัดประเมินผลเป็นส่วนใหญ่มากเป็นการวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ การบันทึกจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น หรือเรียกว่าการประเมินผลตามสภาพจริงนั่นเอง

มาตรา 26

"ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษา และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย"

ดังนั้น ผู้จัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับกิจกรรม รูปแบบและระดับของการศึกษาเพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการที่ได้หยิบยกเอาสาระบางส่วนใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับครูมานำเสนอนั้นจะเห็นได้ว่าภารกิจสำคัญของครู คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกของอินเทอร์เน็ต โลกของการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน ฯลฯ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ สิ่งหนึ่งที่เป็นบทบาทของครูมืออาชีพก็คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการสอน จากการสอนความรู้ให้แก่ผู้เรียนมาเป็นการสอนวิธีหาความรู้ในโลกแห่งความรู้อันมีมากมายเหลือคณานับที่คุณครูคนไหน ๆ ก็ไม่อาจตามไปสอนผู้เรียนให้เรียนรู้จนหมดได้

ถ้าหากครูท่านใดได้เปลี่ยนแนวคิด วิธีการ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คุณครูท่านนั้นก็จะได้สมญานามว่า ครูมืออาชีพนั่นเอง (สุวิทย์ มูลคำ 2545 : 13 –21) ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมเกียรติ กั่นอริ (2543 : 17) ที่กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 “จากบันทึกการศึกษาไทย 2543” ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปสาระสำคัญควรทราบในหมวด 4 จาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวมา สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ครูจะต้องยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาได้ ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้ คุณธรรมและการประเมินผู้เรียนต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ถ้าครูผู้สอนปฏิบัติได้ก็หมายถึงเป็นครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของ สมศ. ในข้อที่ว่าครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพ

มาตรฐาน หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่แสดงถึงความสำเร็จอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับ “คุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษา” เป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา (เสาวนิตย์ ชัยมุสิก 2544: 33)

มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้ว่า “มาตรฐานการศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา” (จำรัส นองมาก 2545 : 56 – 57)

มาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ขั้นต่ำ ที่จะต้องให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันกำหนดขึ้น โดยศึกษาและพิจารณาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดจากกรมต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง (Benchmarking) ในการตรวจสอบและประเมินสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน (เสาวนิตย์ ชัยมุสิก 2544 : 33)

มาตรฐานการศึกษา จึงเป็นรายละเอียดลักษณะคุณภาพ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวในการพัฒนา และการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาก็จะบอกให้ทราบว่า ลักษณะสถานศึกษาที่มีคุณภาพในแต่ละด้านเป็นเช่นไร

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของสถานการศึกษาที่มีคุณภาพหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต่างก็มุ่งส่งเสริมผลักดันให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาได้บรรลุตามที่ระบุไว้ในมาตรฐาน จึงจะถือว่าจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานการศึกษาของแต่ละสังกัด

สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่ควบคุมกำกับสถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการตรวจสอบ ติดตาม โครงสร้างและจำนวนมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหน่วยจึงไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจุดเน้นและความเชื่อในการบริหารจัดการที่ไม่เหมือนกัน เช่น หน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขณะนี้ สปช. ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาไว้ 24 มาตรฐาน 44 ตัวบ่งชี้ กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ 26 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ กทม. กำหนด ไว้ 28 มาตรฐาน 113 ตัวบ่งชี้ และของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กำหนดไว้ตามระดับการศึกษา 20 - 24 มาตรฐาน 97 ตัวบ่งชี้ เป็นต้น มาตรฐานการศึกษาที่แต่ละสังกัดกำหนดจัดแบ่งเป็นกลุ่มๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะจัดกลุ่มโดยอาศัยทฤษฎีระบบ คือ กลุ่มที่เกี่ยวกับปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต จำนวนมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ในแต่ละกลุ่มมีมากน้อยแตกต่างกันออกไป

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานแต่ละสังกัดแม้จะมีจำนวนไม่เท่ากัน แต่จะต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายฉบับเดียวกัน อย่างเช่น ขณะนี้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้อยู่ สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามสาระบัญญัติในหมวด 1 และหมวด 4 ของพระราชบัญญัตินี้ การกำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพก็ต้องให้สอดคล้องกัน เพราะสิ่งที่กำหนดในกฎหมายคือ สิ่งที่เป็นความประสงค์ของชาติ ในการจัดการศึกษาไม่ว่าหน่วยงานไหนเป็นผู้จัดจึงอาจกล่าวได้ว่า ความหลากหลายของมาตรฐานการศึกษาที่แต่ละหน่วยงานกำหนดเป็นเพียงความหลากหลายที่ต้องการสนองเจตนาของสถานศึกษาในแต่ละสังกัด แต่ละกลุ่ม แต่ก็ไม่น่าไปจากกรอบที่ชาติกำหนดไปได้ มาตรฐานการศึกษาของแต่ละหน่วยงานจึงเป็นเรื่องเดียวกันที่กำหนดจุดเน้นแตกต่างกัน

มาตรฐานการศึกษาที่หน่วยงานแต่ละหน่วยกำหนด จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด ถ้านำมาเกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่กำหนด ในหมวด 6 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็จะต้องถือว่าสถานศึกษาใช้มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดเป็นหลักในการประกันคุณภาพภายใน กล่าวคือ สถานศึกษาจะต้องวางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมินตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการในสถานศึกษาให้บังเกิดผลตามมาตรฐานที่ต้นสังกัดกำหนด ใครทำได้ถูกต้องครบถ้วนก็ถือว่าโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ใครยังทำไม่ถูกต้องครบถ้วนก็จะได้พยายามปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และเพิ่มเติมให้ครบถ้วนต่อไป

มาตรฐานการศึกษาของแต่ละหน่วยงาน จึงเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ทำให้สถานศึกษามีทิศทางในการพัฒนาที่แน่นอน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษาที่ใช้เป็นกรอบเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวนมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ก็แตกต่างกันไป จากของหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาดังกล่าว มาแล้ว แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นไปในหลักการเดียวกัน คือ มาตรฐานที่ สมศ. กำหนดต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาฉบับเดียวกัน จะแตกต่างกันก็เพียงการหยิบยกประเด็นสำคัญที่กำหนดเป็นรายการมาตรฐานต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก มุ่งประสงค์เพื่อใช้เป็นหลักในการตรวจสอบ และประเมินคุณภาพทางการศึกษา หลังจากที่ได้พัฒนาตามแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดเอาไว้

การประเมินภายนอก เปรียบเสมือนการสุ่มตรวจในบางเรื่อง บางประเด็น ไม่จำเป็นต้องตรวจประเมินครบทุกเรื่องที่โรงเรียนปฏิบัติกันอยู่ เช่น ถ้าโรงเรียนดำเนินกิจการภายในโรงเรียนอยู่ 10 เรื่อง ในการประเมินอาจจะสุ่มตรวจเพียง 3 เรื่อง หรือ 5 เรื่อง ตามที่ผู้ประเมินต้องการ เป็นต้น

มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ก่อนการจัดตั้ง สมศ. โดยอาศัยข้อมูลจากการประชุมระดมความคิด และอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จนกระทั่งนำเสนอ กรม. เพื่อขอความเห็นชอบ โดยมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย แต่ กรม. อนุมัติให้ใช้เพื่อการประเมินในรอบแรก เพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้

จากมาตรฐานที่ กรม. ได้อนุมัติให้ใช้เป็นกรอบ เพื่อการประเมินภายนอกมาแล้ว สมศ. ซึ่งเป็นองค์การมหาชน มีหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 ได้พัฒนาเกณฑ์ และวิธีการ รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ เพื่อการประเมินในแต่ละมาตรฐาน ทั้ง 14 มาตรฐาน ให้ผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติแล้ว มาตรฐานการศึกษาของกรม หรือหน่วยงานต้นสังกัด เป็นข้อกำหนดเพื่อการพัฒนาของสถานศึกษา สถานศึกษาก็ต้องดำเนินการให้บรรลุตามข้อกำหนดนั้นๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ การประเมินภายนอกเป็นการไปสุ่มตรวจในเฉพาะเรื่องที่ สมศ. กำหนด เช่น ในรอบแรกให้ประเมินสถานศึกษาเพียง 14 เรื่อง หรือ 14 มาตรฐาน สถานศึกษาที่ปฏิบัติได้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กรมต้นสังกัดกำหนด จะส่งผลให้ได้บรรลุสภาพตามเกณฑ์การประเมินภายนอกที่สมศ. กำหนดด้วย เพราะมาตรฐานการศึกษาของกรมละเอียดกว่ามาตรฐานการศึกษาของ สมศ. สถานศึกษาที่เตรียมการเฉพาะที่ระบุในมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก เช่นในการประเมินรอบแรก ซึ่งมี 14 มาตรฐาน จะขาดตกบกพร่องในเรื่องที่จำเป็นต่อการจัดทำให้สถานศึกษาได้พัฒนาเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เช่น ในเรื่องอาคารสถานที่ ซึ่งโรงเรียนต้องจัดทำให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่น และปลอดภัย ไม่ได้ปรากฏใน 14 มาตรฐาน เพื่อการประเมินในรอบแรก ทั้งๆ ที่เรื่องนี้จำเป็นและโรงเรียนทุกโรงให้ความสำคัญอยู่แล้ว

สถานศึกษาใดที่กรมต้นสังกัดไม่ได้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนเอาไว้ อาจจะใช้มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกที่ กรม. อนุมัติไปแล้ว เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินคุณภาพในสถานศึกษาได้ แต่ต้องนำไปพิจารณาทั้งหมด คือ 27 มาตรฐาน เพื่อจะได้มั่นใจว่าสถานศึกษาไม่ได้ละเลยหรือหลงลืม เรื่องที่เป็นความจำเป็นในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ ส่วนจะให้ความสำคัญเรื่องไหนมากน้อยเป็นพิเศษอย่างไร ก็ให้เป็นไปตามกำลังทรัพยากรของสถานศึกษา (จำรัส นองมาก 2545 : 56 – 57)

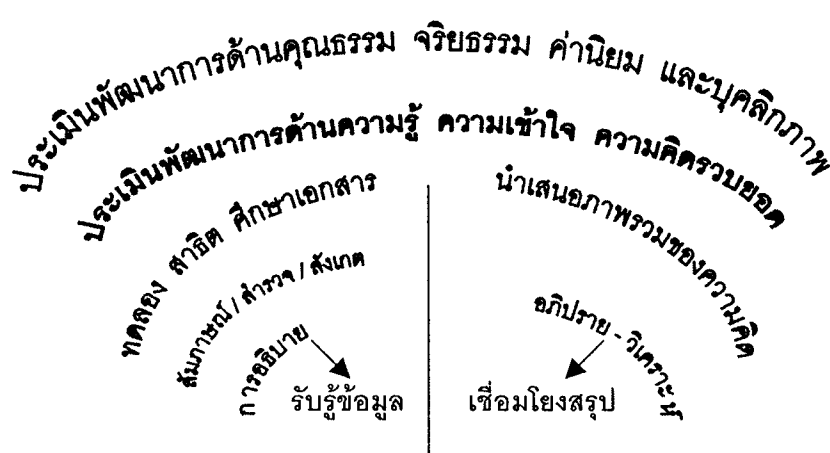
จัดการเรียนรู้อย่างไร จึงจะบรรลุมาตรฐานการศึกษา

1. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสรุปความรู้ ความคิด และความเข้าใจ

การสอนให้ครบกระบวนการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมตลอดจนมีบุคลิกภาพที่ดี ครูคุณภาพจะต้องมีความรู้ทางวิชาการเพียงพอที่จะ “จับความคิดรวบยอด” ของสิ่งที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สาระนั้นนำไปจัด

การเรียนรู้จึงต้องเป็น “แก่นของความรู้” ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนและจำเป็นต่อการนำไปใช้ได้จริง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเนื้อหาทั้งหมด

สาระที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นเพียง “สื่อ” ให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ จนมีทักษะที่สามารถนำไปใช้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานด้านความรู้ คือสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยง สรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ เขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

จากแผนภูมิดังกล่าว จะเห็นการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาของเรานั้น เราใช้ช่วงของการรับรู้ข้อมูล เป็นการบอกความรู้หรือบรรยายเนื้อหาให้ผู้เรียนรับฟัง แล้วจึงให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหรือทดสอบความรู้ ทั้งที่ผู้เรียนยังไม่ได้คิดสรุปด้วยตัวเขาเอง ความรู้จึงไม่ได้รับการบันทึกอย่างเป็นระบบลงในหน่วยความจำของสมอง ดังนั้นการทำแบบฝึกหรือการทดสอบที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงการจำความรู้บางส่วนมาทำข้อสอบ พอเรียนเรื่องใหม่ ก็ลืมเรื่องเก่า พอเรียนจบคาบเรียนหรือจบภาคเรียน ความรู้ที่ได้เคยจำมาก็ลืมไปหมด

ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้ตั้งคำถามกระตุ้น การกระตุ้นด้วยคำถามฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดเชื่อมโยงจนสามารถสรุปเป็น “ความคิดรวบยอด” ของสิ่งที่เรียนรู้นั้นได้ด้วยตัวเขาเอง สรุปได้ด้วยตนเอง เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแรงกระตุ้นให้เขาอยากรู้อยากเรียนต่อไป

ในช่วงนี้ ผู้สอนจึงควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอ “ภาพรวมของความคิด” นั้นออกมาให้เห็น “ความรู้และความเข้าใจ” ที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อผู้สอนจะได้ตรวจสอบและประเมินได้ว่าผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้เพียงใด ผู้สอนควรจะต้องเติมเต็มในเรื่องใด อย่างไร จึงจะทำให้การเรียนรู้นั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในช่วงของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องแทรก “วิธีคิด และวิธีการจัดกลุ่มความคิด” ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจ จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดในรูปแบบที่หลากหลาย คิดได้คล่อง

คิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะความคิดจนติดเป็นนิสัยในที่สุด

จะเห็นได้ว่าการ “รับรู้ - วิเคราะห์ - เชื่อมโยง - สรุป – ความคิดรวบยอด” เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ “สรุปความคิดรวบยอด” ได้ นั่นก็คือผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดว่า “ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์” สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบ และมีความคิดรวบยอด

2. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้

โดยนำไปทำแบบฝึก ทดสอบ และให้ผู้เรียนนำข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจนั้นไปใช้ในสภาพจริงชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ในช่วงของ “การนำความรู้ความเข้าใจไปใช้” สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ และใช้ระยะเวลาต่างกันออกไป เช่น หลังจากผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมจนสามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ประเด็นที่ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดรวบยอดที่เขาสรุปได้นั้นไปวางแผนศึกษาเพิ่มเติม ออกแบบใหม่ แต่งเรื่องใหม่ หรือทดลองทำในรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ ผู้เรียนจะมี “วงจรการเรียนรู้” เกิดขึ้น ด้วยการปฏิบัติด้วยตัวเอง เขาจะเริ่มจากการรับรู้ข้อมูล นำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์ จัดกลุ่ม และสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประเด็นมาจากการเรียนรู้ นำเสนอแก่ครู และเพื่อนๆ ด้วยวิธีการหลากหลายน่าสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนารูปแบบการคิดและการทำงานอย่างอิสระ ภายใต้เกณฑ์การประเมินกระบวนการคิด กระบวนการทำงาน และคุณภาพของผลงานที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของห้องเรียน

ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนจะต้องบันทึกการปฏิบัติงานจริง ว่ามีสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างไร ครูและผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินกำกับดูแล จึงเป็นช่วงที่จะต้องประเมินการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม หรือบุคลิกภาพ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม ครูและผู้เรียนจึงประเมินคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน

การกำหนดให้ผู้เรียนทบทวนและรวบรวมผลการปฏิบัติงานทั้งหมด จะช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบการนำเสนอผลงานการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนจัดระบบการเรียนรู้ จัดระบบการนำเสนอผลงานการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เขาสามารถสร้างตำราได้ด้วยตนเอง และได้วิธีการเรียนรู้ไปใช้เรียนรู้เรื่องใหม่สิ่งใหม่ต่อไป ครูควรกระตุ้นหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับการเรียนรู้ไปเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เขาต้องการหาคำตอบต่อไป เด็กๆ เรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้นว่า ตนเองถนัดและสนใจอะไร สามารถทำอะไรได้ดี มีอะไรในตนเองที่จะต้องพัฒนาต่อไป

ในช่วงของการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสภาพจริง ผู้สอนสามารถประเมินคุณภาพมาตรฐานของผู้เรียนได้ทั้ง 3 ด้าน ทั้งระหว่างปฏิบัติการกิจกรรมและเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม กล่าวคือ “ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์”

“ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต”

“ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา / หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ”

หากครูกระตุ้นหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียน นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปคิดค้นหรือศึกษา ค้นคว้า ทดลองในเรื่องใหม่ สิ่งใหม่ต่อไปตามความต้องการและความสนใจของเขา ก็จะทำให้ผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานด้าน “การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้” มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากการกล่าวถึงมาตรฐานและการประกันคุณภาพสรุปได้ว่า เมื่อครูปรับบทบาทของตนในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งผลให้เกิดกับผู้เรียน มีการศึกษาหลักสูตร มีการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้มีการประเมินผลการเรียนการสอน แล้วนำผลไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลทุกอย่างที่ครูผู้สอนปฏิบัติไปตกอยู่กับผู้เรียนและสะท้อนกลับมาสู่ผู้สอนเองเมื่อมีการประเมินเพื่อประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก จะผ่านการประเมิน ซึ่งแสดงว่าครูผู้สอนจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่สมศ. กระทรวงศึกษา โรงเรียนและครูต้องการ

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

คำหมาน คนไค (2543 : 55 – 57) ได้กล่าวถึงมาตรฐานและคุณภาพของครูว่ามืองค์ประกอบ 3 ส่วนดังนี้

1. คุณสมบัติและคุณลักษณะ ได้แก่สิ่งที่เป็น “ทุน” หรือปัจจัยพื้นฐานของครูแต่ละคน สิ่งใดที่มีอยู่ในตัวตนหรือจิตใจของครูเรียกว่า “คุณสมบัติ” เช่น เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน การได้รับรางวัลและการถูกลงโทษ ความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ความถนัด นิสัย ค่านิยม ความเชื่อ สุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยที่มีอยู่เฉพาะตัว เช่น ทรัพย์สิน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและปัจจัยที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพวิชาชีพครู สิ่งใดที่เป็นรูปธรรมและสัมผัสได้ด้วยหู ตา จมูก และสัมผัสอื่น เรียกว่า “คุณลักษณะ” เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง หน้าตา ผิวพรรณ บุคลิกภาพ การแต่งกาย กิริยา มารยาท การพูดจา เป็นต้น ต้นกำเนิดหรือพื้นฐานของคุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเรามีอยู่ 3 อย่าง คือ ศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม ผู้ใดมี คุณสมบัติและคุณลักษณะ ดี และมีมากข้อ ย่อมมีแนวโน้มจะเป็นครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน คุณสมบัติและคุณลักษณะ บางส่วนวัดได้ประเมินได้

2. การปฏิบัติตน ได้แก่ “ทำตน” คือปฏิบัติตนและประพฤติตนในฐานะพลโลก พลเมืองของประเทศ สมาชิกของสังคมและสมาชิกของชุมชน เช่น การปฏิบัติตนอย่างมีมนุษยธรรม การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาของตน การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม การปฏิบัติตามระเบียบและประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม การปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ผู้ใดกระทำได้มาก ย่อมมีแนวโน้มจะเป็นครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน องค์ประกอบส่วนนี้สามารถวัดและประเมินได้

3. การปฏิบัติงาน ได้แก่ “การทำงาน” คือ ปฏิบัติงานอันเป็นหน้าที่ของครู เป็นการปฏิบัติตามภารกิจที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของวิชาชีพครูด้วยสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยอาศัยปัจจัยอันเป็นคุณสมบัติและคุณลักษณะต่างๆ ตามที่มีในข้อ 1 ผู้ใดปฏิบัติงานได้ครบถ้วนและหลากหลายตามที่กล่าว ย่อมมีแนวโน้มจะเป็นครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542 : 179) กล่าวถึงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับการสรรค์สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ผู้สอนจะต้อง

1. สามารถประยุกต์ใช้ศาสตร์และการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนรู้ และความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และสาระที่เรียนรู้
2. สามารถติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้ข้อมูลย้อนกลับวางแผนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม และทั้งชั้นเรียน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างอิสระ ฝึกการใช้ภาษา และคาดหวังว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้
4. พัฒนาความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมบนพื้นฐานทักษะการสื่อสารที่ดี ให้การยอมรับผู้เรียนทุกคน และคาดหวังว่าจะได้รับการยอมรับจากผู้เรียน
5. มีความรู้ที่ทันสมัยและสนับสนุนข้อคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรอย่างกระตือรือร้น
6. เชื่อความสามารถในการเรียนของผู้เรียนทุกคน คาดหวังว่าผู้เรียนทุกคนและส่งเสริมคาดหวังนี้ไปยังแต่ละบุคคล สถานที่และแต่ละชุมชน
7. กระตือรือร้นในการฝึกผู้เรียนเข้าสู่ประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้เรียนเห็นว่ามี ความสำคัญต่อชีวิตของตน
8. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเชื่อมโยง เข้าใจความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้

สำนักงาน ก.ค. (2542 : 126 – 127) กล่าวถึง มาตรฐานคุณภาพของครูไว้ว่า กระบวนการสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีบทบาท ลงมือ เรียนรู้ สรุปองค์ความรู้เอง ดังนั้น กระบวนการสอนของครูจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพของครู (National Teacher Qualification ;

NTQ) 5 ระดับ โดยมีมาตรฐานวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ (Indicator) NTQ ทั้ง 5 ระดับ เป็นตัวที่บ่งบอกฝีมือของครู

ระดับคุณภาพของครู (National Teacher Qualification ; NTQ)

ระดับ 1 สอนตรง มุ่งเน้นเนื้อหา สอนได้ตามแผนที่กำหนด เกิดผลต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ผลงานของผู้เรียนเป็นแบบเดียวกัน รายงานเป็นชั้นเรียน มีอุปสรรคการเรียนรู้ น้อย จากการวิจัย การสอนนี้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้้น้อยมากเพียง 0 – 20 %

ระดับ 2 สอนอธิบาย ยังเน้นในด้านเนื้อหา แต่เพิ่มเติมในด้านความเข้าใจ มีตัวอย่างมากขึ้น ดัดแปลงแผนและสื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพจำกัดต่างๆ ได้ ผลงานของผู้เรียนเป็นเรื่องเดียวกันแต่มีรายละเอียดแตกต่างกัน การสอนแบบนี้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ 21 – 40 %

ระดับ 3 สอนคิด เน้นกระบวนการคิด ใช้การถามมากขึ้น ถามวิธีการ มีแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น จัดทำเองได้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล บทบาทของผู้เรียนหลากหลายยิ่งขึ้นผู้เรียน ได้พัฒนารอบด้านอย่างสมดุล การสอนแบบนี้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ 41 – 60 %

ระดับ 4 สอนสร้าง มุ่งเน้นการลงมือทำ การนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียน ลงมือพัฒนาร่วมกัน งานกิจกรรมต่างกันในคาบเดียวกัน สื่อหลากหลาย มีวิธีการเรียน กระบวนการเรียนหลายอย่างในขณะเดียวกัน และยังสามารถช่วยพัฒนาครูและผู้ร่วมงานได้ด้วย เป็นครูผู้นำในกลุ่ม การสอนแบบนี้นักเรียนมีส่วนร่วม 61 – 80 %

ระดับ 5 สอนค้นพบ มุ่งเน้นการค้นหา สร้างความรู้ร่วมกันกับผู้เรียน มีผู้เรียนเป็นผู้วางแผนเกือบทั้งหมด ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหลักสูตร มีสื่อหลายแบบ ผลงานของผู้เรียนคนละอย่าง คนละเรื่อง ตามความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริง เป็นผู้สร้างผู้นำให้ผู้เรียนและเพื่อนครู เป็นผู้นำ คิดเอง พัฒนาเองได้ พัฒนารอบด้าน เป็นผู้ร่วมพัฒนาอย่างถาวร มีเกียรติภูมิ เป็นตัวอย่างได้ทั้งด้านวิชาชีพและชีวิตส่วนบุคคล การสอนแบบนี้นักเรียนมีส่วนร่วม 81 – 100 %

สรุปว่า ครูยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ ตลอด จนสาระและสรรพวิทยาการทั้งหลายเพื่อช่วยพัฒนาสมาชิกใหม่ให้กับสังคมให้เป็นผู้ที่มีความคิดรู้จัก วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมตามที่สังคมประสงค์ ครูต้องมีสมบัติและ คุณลักษณะ การปฏิบัติตน การปฏิบัติงานได้หลากหลาย มีระดับการสอน ในการสอนคิด สอนสร้าง และสอนค้นพบจัดเป็นครูที่มีคุณภาพซึ่งคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสามารถวัดได้จาก การจัดทำ แผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนการสอน

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการเรียนรู้

ความหมายของแผนการสอน

ศรีมงคล เทพเรณู (2545 : 11) กล่าวว่า แผนการสอนคือ เอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดรายละเอียดที่รวบรวมจากการดำเนินการสอนเป็นขั้นเป็นตอนการสอน ตามที่ครูผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาและประสบการณ์ในหน่วยต่างๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในภาพรวมทั้งระบบการวางแผนเตรียมการสอนทุกระดับ สำหรับการวางแผนการสอนเป็นรายคาบเรียกว่า "บันทึกการสอน" หมายถึง การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนในแต่ละครั้ง โดยการกำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรม

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 :47 - 48) กล่าวว่า แผนการสอน (Lesson Plan) คือ ผลของการเตรียมการอย่างเป็นรูปธรรมของการแปลงหลักสูตรสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน แผนการสอนจึงเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งเห็นภาพรวมและขั้นตอนของการดำเนินการที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถจัดทำแผนการสอนนิเทศ หรือบริหารการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 1) กล่าวว่า แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2524 : 227) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอนเป็นการกำหนดขั้นตอนการสอนที่ครูมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาและประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร (2522 : 95) กล่าวว่าแผนการสอน หมายถึง ส่วนขยายของหลักสูตรซึ่งกำหนดแนวทางการสอนและจัดกิจกรรมโดยยึดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอดในหลักสูตรไว้เป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป แผนการสอน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อแปลงหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนการสอนตามที่คุณครูผู้สอนมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียน

การวางแผนการสอน

ในการวางแผนการเรียนการสอน คำถามที่สำคัญที่ครูต้องหาคำตอบ คือ

1. สอนทำไม หมายถึง จุดประสงค์ของการเรียนการสอนซึ่งในการสอน แต่ละครั้งผู้สอนจะต้องทราบจุดมุ่งหมายของการสอนที่ชัดเจนและแน่นอน เพื่อที่จะได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้อง จุดประสงค์การเรียนรู้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผล

2. สอนอะไร หมายถึงเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เนื้อหาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ควบคู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อบ่งชี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. สอนอย่างไร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุผล การพิจารณาเลือกเทคนิควิธีการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอนและผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน เทคนิควิธีการสอนต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีผลการวิจัยใดที่บ่งชี้ว่า วิธีใดดีที่สุด เพราะวิธีสอนแต่ละวิธีต่างก็มีลักษณะเด่น และข้อจำกัดในตัวเอง ซึ่งครูจะต้องพิจารณาเลือก และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา รวมทั้งความสามารถ ความสนใจ และวิธีเรียนของผู้เรียนด้วย

4. ผลการสอนเป็นอย่างไร หมายถึง การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบว่า เกิดการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลจึงเป็นการหาประสิทธิผลของการเรียนการสอน ว่ามีจุดใดที่ต้องปรับปรุง หรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จนสามารถเรียนเรื่องอื่นต่อไปได้มากน้อยเพียงใด ผลการประเมินจึงสามารถนำมาอธิบายประสิทธิผลของการเรียนการสอนในภาพรวมและบ่งชี้ว่าควรปรับปรุงในจุดใดบ้าง การจัดการเรียนการสอนจึงจะเป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2541 : 47 – 48)

แผนการสอนจึงเป็นหลักฐานเอกสารแสดงความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของครูผู้สอน แผนการสอนจะแสดงถึงการเตรียมการล่วงหน้าของครูและการวางแผนในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สอดคล้อง สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ บ่งชี้ถึงความเป็นมืออาชีพของครูในวิชาชีพของตน การจัดทำแผนการสอนจึงเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในวิชาชีพของความเป็นครู

ความสำคัญของแผนการสอน

การจัดทำแผนการสอนจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดผลและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

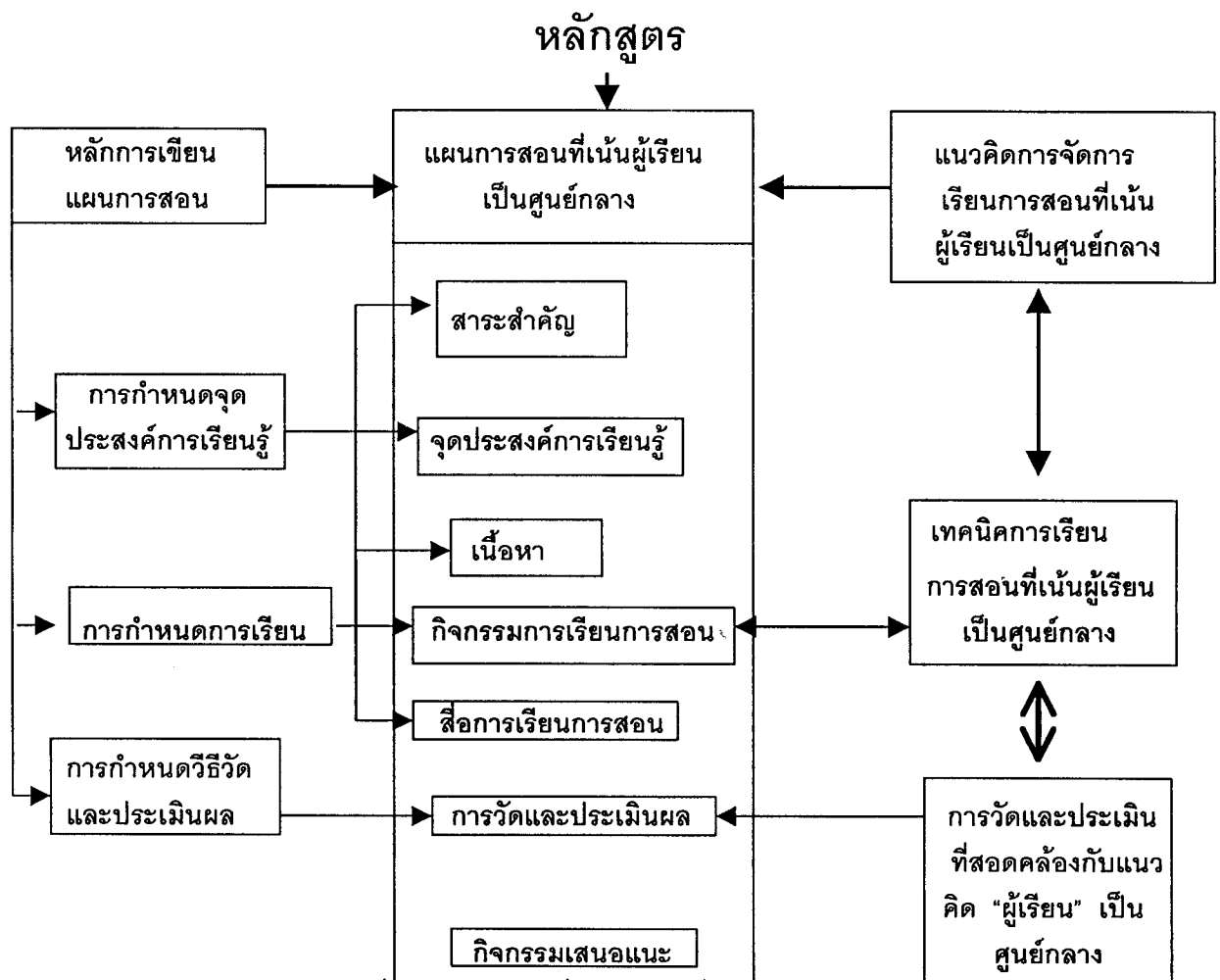
4. เป็นหลักฐานการแสดงผลงานด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชา

การได้

ในการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักในการจัดทำแผนการสอน เริ่มตั้งแต่สามารถแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งสามารถวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดกรอบการจัดการเรียนการสอนสามารถกำหนดโครงสร้างการสอนอันจะนำไปสู่การจัดทำรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ของแผนการสอนตามได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ในการจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำและเขียนแผนการสอนแล้วครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านแนวคิด หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย เพื่อที่จะได้นำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประกอบการจัดทำรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของแผนการสอนให้สมบูรณ์ ชัดเจน ถูกต้อง และสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นแผนการสอนที่เน้น “ผู้เรียน” เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังแสดงความเชื่อมโยงของส่วนต่างๆ ที่จะนำเสนอด้วยแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 4 แสดงความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ในการจัดทำแผนการสอน

ที่มา วัฒนาพร ระจับทุกซ์ (2543 : 3)

ประเภทของแผนการสอน

แผนการสอน แบ่งตามลักษณะการจัดทำเป็น 2 ประเภท คือ

1. แผนการสอนระยะยาว จัดทำโดยยึดหน่วยการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระขนาดใหญ่ ประกอบด้วยความคิดรวบยอดหลากหลาย ใช้ในการสอนต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน เป็นสัปดาห์ เป็นเดือน หรือเป็นภาคเรียน

2. แผนการสอนระยะสั้น หมายถึง การวางแผนการสอนที่มุ่งทำให้เสร็จเป็นครั้งๆ ไป คือ แผนการสอน 1 แผน ต่อการสอน 1 ครั้ง เรียกชื่อได้หลายอย่าง เช่น แผนการสอนประจำบทเรียน หรือรายคาบ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า "Lesson Plan" หรือภาษาไทยเรียกว่า "บันทึกการสอน" หรือ "แผนการสอน" **ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการสอน**

ครูผู้สอนต้องรวบรวมข้อมูลที่ใช้จัดทำแผนการสอนตามระบบการสอน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่จำเป็น 8 ประการ ได้แก่

1. สภาพปัญหาและทรัพยากร เป็นข้อมูลที่ได้จากปัญหาการเรียนการสอนที่ครูรวบรวมจากการสำรวจปัญหา ตรวจสอบสภาพทรัพยากรในด้านกำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ วิธีการ ข้อมูลเหล่านี้นำมาปรับปรุง กำหนดวางแผนรูปแบบการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการจัดประเมินผล

2. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นข้อมูลที่สำคัญมากต่อการกำหนดเรื่องจะสอน โดยการศึกษาเนื้อหา ค้นคว้าเพิ่มเติมแล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกัน แล้วนำมาจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวเรื่อง หัวข้อย่อยตามสัดส่วนที่เหมาะสม เริ่มตั้งแต่แผนระยะยาวสู่แผนการสอนระดับบทเรียนที่ใช้สอนใน 1 ครั้ง

3. การวิเคราะห์ผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับ ความพร้อม พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้เรียนมีความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนในระดับต่างๆ และจำนวนผู้เรียน

4. ความคิดรวบยอด เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแก่นของเนื้อหาที่ครูได้จากการศึกษาเนื้อหามาก่อน แล้วกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนได้รับความคิดรวบยอดอะไรบ้าง หลังจากเรียนจบแล้ว

5. การกำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมาย ครูผู้สอนกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และตรวจสอบผู้เรียนว่าเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์หรือไม่เพียงใด นิยมกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

6. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นข้อมูลที่ครูผู้สอนต้องคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมอะไรบ้างในการเรียนเรื่องนั้นๆ โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ส่วนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต้องสามารถประเมินผลได้ ต้องมีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

7. สื่อการสอน เป็นข้อมูลที่ครูต้องวางแผนคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า โดยพิจารณาจากกิจกรรม

การเรียนการสอนว่าควรใช้อุปกรณ์อะไรที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

8. การประเมินผล เป็นข้อมูลที่ครูผู้สอนเตรียมการตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งพฤติกรรมเดิม พฤติกรรมต่อเนื่อง และพฤติกรรมย่อยที่ถูก ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน

ในการวางแผนการสอน ครูผู้สอนจะต้องมีการดำเนินการวางแผนทั้งระยะยาว และระยะสั้น เพราะการวางแผนการสอนต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร คือต้องมีการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา จุดประสงค์กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องนำมาวางแผนการสอนตลอดภาคเรียน โดยการจัดทำเป็นแผนการสอนระยะยาว ไปสู่การวางแผนการสอนเป็นรายคาบ หรือแผนการสอนระยะสั้น (ภาควิชาหลักสูตรการสอน สถาบันราชภัฏธนบุรี 2536 : 144 อ้างใน ศรีมงคล เทพรณู 2545 : 14)

องค์ประกอบของแผนการสอน

1. ชื่อกลุ่มวิชา และระดับชั้น เมื่อตกลงเลือกที่จะทำแผนการสอนกลุ่มวิชาใด ควรเลือกให้ละเอียด

2. ชื่อหน่วย หัวเรื่อง เวลา และวันที่ ให้ดูในแผนการสอนของกรมวิชาการ โดยศึกษาว่าหน่วยที่เท่าไร หัวเรื่องอะไร เวลาที่ใช้สอนในกำหนดการสอนก็คาบ และสอนในวันที่เท่าไร

3. ความคิดรวบยอด หรือมโนคติ ควรเขียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน

ความคิดรวบยอด คือข้อสรุปหรือความคิดครั้งสุดท้ายที่เกิดขึ้นแก่นักเรียนในลักษณะที่สิ้นสุด ความคิดนี้จะเกิดขึ้นหลังจากที่นักเรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้เรื่องนั้นๆ

ความคิดรวบยอดอาจตรงกับทักษะที่เป็นแก่นแท้ของเนื้อหาวิชาและความคิดรวบยอดของแต่ละคนที่เกี่ยวกับสิ่งเดียวกันอาจไม่เหมือนกันเพราะประสบการณ์ต่างกัน ความคิดรวบยอดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้านักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ที่ต่างจากเดิม

4. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น ในการจัดการเรียนรู้ต้องการให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่ดีในด้านต่างๆ ฉะนั้นในการสอนแต่ละครั้งครูควรพิจารณากิจกรรมการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการเน้นในด้านใด (สุพิน บุญชูวงศ์ 2531 : 142 – 143)

5. จุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องเขียนให้ครอบคลุมพฤติกรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ

5.1 พุทธิพิสัย (Cognitive) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง (Head) หรือความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี

5.2 ทักษะ (Skill) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือกระทำ (Hand)

5.3 จิตพิสัย (Affective) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือ เจตคติ หรือ ความรู้สึกในจิตใจ (Heart)

ระดับของจุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์ปลายทาง คือ จุดประสงค์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนแต่ละเรื่อง หรือแต่ละแผนการสอน

2. จุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ที่วิเคราะห์แตกออกจากจุดประสงค์ปลายทางเป็นจุดประสงค์ย่อยโดยกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจากจุดย่อยไปจนถึงจุดใหญ่ปลายทาง ในการจัดการเรียนรู้จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์นำทางไปสู่จุดประสงค์ปลายทาง (วัฒนาพร กระจับทุกซ์ 2542 : 85)

6. เนื้อหา เป็นสาระของความรู้ ซึ่งในแผนการสอนแม่บทของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นเพียงหัวข้อหรือเค้าโครงเท่านั้น ครูจำเป็นต้องศึกษาและหารายละเอียดเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ (สุพิน บุญชูวงศ์ 2531 : 143)

เนื้อหา คือ รายละเอียดของเรื่องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วยทฤษฎี หลักการ วิธีการและแนวปฏิบัติ การเขียนเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละจุดประสงค์ หรือแต่ละเรื่องได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำราเรียน หนังสือ คู่มือครูและแหล่งความรู้ต่างๆ นำมาพิจารณาประกอบให้เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนทั้งในด้านความยากง่ายและความถูกต้องเหมาะสม

การเขียนเนื้อหาสาระในแผนการสอน ครูจะเขียนเนื้อหาสาระรายละเอียดทั้งหมดไว้ในแผนการสอนตามหัวข้อที่อยู่ในแผนการสอนก็ได้ แต่หากรายละเอียดของเนื้อหา มีมาก ควรเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่องเนื้อหานั้นๆ ไว้ ส่วนรายละเอียดให้นำไปไว้ในส่วนท้ายของแผนการสอน หรือนำส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระของทุกแผนการสอนแยกไว้อีกเล่มหนึ่งต่างหากเป็นเอกสารประกอบการสอนก็ได้

7. กิจกรรมการเรียนการสอน คือสภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่างๆ จึงเป็นความสามารถและทักษะของครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
2. ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน
3. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง
5. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (วัฒนาพร กระจับทุกซ์ 2542 : 91 - 94)

8. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนจะต้องใช้ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นสิ่งเร้าความสนใจของนักเรียนจะระบุถึงสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

สอนครั้งนั้น หรือคาบนั้น ซึ่งอาจเป็นหนังสือเรียน (เฉพาะเนื้อหาที่จะสอน) เอกสารที่ให้ศึกษา รูปภาพ แผ่นใส เทปบันทึกเสียง วิดิทัศน์ สไลด์ ของจริง ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องเตรียมสื่อเหล่านี้ไว้ล่วงหน้า มีการตรวจสอบความพร้อมก่อนนำไปใช้สอนจริง ทุกครั้ง

8. ด้านการประเมินผล ระบุถึงวิธีการที่ใช้ประเมินผลการเรียนการสอนในครั้งนั้น หรือคาบนั้น ควรเลือกใช้หลาย ๆ วิธีทั้งวิธีที่ไม่เป็นทางการ (Informal) เช่น การสังเกต การถามคำถามเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ฯลฯ และวิธีที่เป็นทางการ (Formal) เช่น การทดสอบย่อย (Formative) ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลไว้ให้พร้อม สามารถนำมาใช้ในการสอนครั้งนั้นได้ทันที (บุญชม ศรีสะอาด 2537 : 44 – 49)

รูปแบบแผนการสอน

แผนการสอนแบ่งเป็น 2 รูปแบบ

1. รูปแบบแผนการสอนแบบเรียงหัวข้อ จะเขียนองค์ประกอบของแผนการสอนในลักษณะเรียงกันโดยไม่ต้องติดตาราง

ข้อดี เขียนง่าย ชัดเจน กระทัดรัด

ข้อเสีย ทำให้มองความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้อไม่ชัดเจน

2. รูปแบบแผนการสอนแบบกิ่งหัวข้อกิ่งตาราง

รูปแบบ / แผนการสอนกิ่งหัวข้อกิ่งตาราง เรียกสั้นๆ ว่า “แผนการสอนแบบกิ่งตาราง”

เป็นแผนการสอนที่นำเสนอองค์ประกอบส่วนหนึ่งเรียงหัวข้อ และบางองค์ประกอบเชิงตาราง

ข้อดี กำหนดขั้นตอนการสอนตามเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อ และการประเมินผลอย่างละเอียด สอดคล้องกัน นำไปใช้สอนสะดวก

ข้อเสีย การเขียนแผนแบบการสอนนี้เขียนยากกว่าแบบเรียงหัวข้อ

ในการจัดทำแผนการสอน และการกำหนดรูปแบบแผนการสอน ไปสู่การจัดทำนั้น ครูผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการจัดทำได้ตามความถนัด และจุดประสงค์การใช้ (ศรีมงคล เทพเรณู 2545 : 8 – 30)

หลักการวางแผน

ในการวางแผนโดยทั่วไป เพื่อให้ได้แผนที่ดีสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรยึดหลักดังนี้

1. ใช้เวลาในการวางแผนล่วงหน้าอย่างเพียงพอ ไม่วางแผนในเวลาที่ย่ำกัก รีบเร่ง หรือ กระชั้นเกินไป

2. วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยเริ่มจากการวางแผนระยะยาว จากนั้นจึงวางแผนรายละเอียดระยะสั้น ซึ่งจะทำให้ได้แผนที่เหมาะสมมากขึ้น

3. วางแผนให้ครบทุกองค์ประกอบ กล่าวคือสามารถทราบได้ชัดเจนว่า จะทำอะไร กับใคร เมื่อใด ที่ไหน อย่างไร เพื่ออะไร เป็นต้น

4. พยายามจัดทำในรูปของคณะกรรมการ กล่าวคือมีหลายคนมาร่วมช่วยกันวางแผนซึ่งจะดีกว่าการคิดและทำเพียงคนเดียว

6. ยึดความเป็นไปได้สูงสุด นั่นคือเวลานำเอาแผนไปใช้จริงสามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างดียิ่ง ผู้วางแผนจึงต้องวางแผนโดยพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- แนวโน้มอนาคต ว่าในช่วงที่วางแผนมีแนวโน้มอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และโดยเฉพาะแนวโน้มเกี่ยวกับเรื่องที่วางแผน

- คิดวางแผนอย่างละเอียด รอบคอบ ทุกขั้นตอน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งจุดสุดท้าย คิดถึงวันจริงว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในแต่ละวันที่ผ่านไป มีองค์ประกอบใดที่ต้องพิจารณา

- คิดป้องกันความผิดพลาด นั่นคือคิดถึงว่าถ้าหากไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้หรือ มีเหตุการณ์ไม่คาดฝันในลักษณะต่าง ๆ เกิดขึ้น จะแก้ไขอย่างไร กล่าวได้ว่าเป็นการวางแผน 1 แผน 2 นั่นเอง

6. ทำการศึกษาแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ความรู้ ความคิด และแนวทางในการปรับปรุง สร้างสรรค์ แผนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

7. ทำการประเมินและปรับปรุง เมื่อวางแผนเสร็จแล้วควรพิจารณาความเหมาะสม อาจให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเมินและให้เสนอแนะ และโดยเฉพาะเมื่อนำไปใช้จริงจะต้องประเมิน ประสิทธิภาพของการวางแผนนั้น และทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น

จากการประมวลความรู้เรื่องแผนการสอน สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการสอน เป็นการวางแผนล่วงหน้า โดยจะต้องศึกษาหลักสูตร แล้วแปลงหลักสูตรสู่กระบวนการเรียนรู้ ในแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องมีความรู้ด้านแนวคิดและหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วนำความรู้มาจัดทำรายละเอียดในแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลประเมินผล และกิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งการจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญถึงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 เอกสารที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

เมื่อโรงเรียนได้เตรียมการและจัดระบบการบริหารจัดการ สิ่งสำคัญที่จะต้องเกิดขึ้นในโรงเรียนก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนก็ตาม

1.1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะเสนอต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางส่วนหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้ ยังมีวิธีการหรือรูปแบบอื่นๆ อีกมากมายที่สามารถจัดกิจกรรมให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถศึกษาค้นคว้าได้จากเอกสารตำรา จากห้องทดลอง จากการฝึกอบรม หรือจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครู รวมทั้งรูปแบบและวิธีการที่พัฒนาขึ้นเอง

1.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดลอง (Laboratory Method)

การเรียนการสอนแบบทดลองเป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง พิสูจน์สมมุติฐาน หรือค้นพบข้อมูลต่างๆ

ขั้นตอนในการสอน

1. ชี้นำให้เกิดความเข้าใจและแรงจูงใจ ครูนำเสนอสิ่งที่จะทำการทดลอง อธิบายให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการทดลอง แจกคำแนะนำ หรือคู่มือในการทดลอง
2. ชี้นำทำการทดลอง นักเรียนทุกคนอาจทำการทดลองในปัญหาเดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้ การใช้เวลาในการทดลองนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการทดลอง
3. ชี้นำเสนอผลการทดลอง หลังจากการทดลองหรือเมื่อการทดลองใกล้เสร็จ นักเรียนต้องมารวมกัน เพื่ออธิบายถึงวิธีการที่จะเสนอผลของการทดลองว่าจะทำอย่างไร ซึ่งอาจทำได้โดย
 - (1) อธิบายถึงธรรมชาติและความสำคัญของปัญหาแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละคนที่ทำการทดลอง

(2) รายงานข้อมูล หรือข้อค้นพบที่รวบรวมได้

(3) แสดงตัวอย่างที่เป็นวัสดุ หรือในรูปอื่นๆ ที่ได้จากผลงาน

(4) แสดงนิทรรศการผลงานด้านต่างๆ พร้อมทั้งการอธิบายประกอบ

1.1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Method)

การเรียนการสอนแบบโครงการ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้วางแผนโครงการและดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงการนั้น โดยอาจจะให้รับผิดชอบเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลก็ได้ ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง นักเรียนจะทำงานนี้ด้วยการตั้งปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำจริง

ขั้นตอนในการสอน

1. ชี้นำกำหนดความมุ่งหมาย เป็นขั้นกำหนดความมุ่งหมายและลักษณะโครงการโดยตัวนักเรียน ครูจะเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนตั้งความมุ่งหมายของการเรียนว่าจะเรียนเพื่ออะไร
2. ชี้นำวางแผน หรือวางแผนโครงการ เป็นขั้นที่มีคุณค่าต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก คือนักเรียนจะช่วยกันวางแผนว่าจะทำอย่างไรจึงจะบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย จะใช้วิธีการใด ในการทำกิจกรรม แล้วจึงทำกิจกรรมที่เหมาะสม

3. ขั้นตอนการ เป็นขั้นลงมือกระทำกิจกรรม หรือลงมือแก้ปัญหาให้นักเรียนเริ่มงานตามแผน โดยทำกิจกรรมตามที่ตกลงใจแล้ว ครูคอยส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเองให้มากที่สุดและควรชี้แนะให้นักเรียนรู้จักวัดผลการทำงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การทำกิจกรรมลุล่วงไปด้วยดี

4. ขั้นประเมินผล หรืออาจเรียกว่าขั้นสอบสวนพิจารณา นักเรียนทำการประเมินผลว่า กิจกรรมหรือโครงการที่ทำนั้น บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร และควรแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างไร

1.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

การเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นวิธีสอนที่จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นแหล่งการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยการเรียนจากโปรแกรมการสอน ซึ่งจัดในรูปของชุดการสอน นักเรียนจะหาประสบการณ์การเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมให้ครบทุกศูนย์ภายใต้การดูแลของครูซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

การจัดชั้นเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ สามารถจัดได้ในชั้นเรียนธรรมดา เป็นการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนธรรมดาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม โดยจัดโต๊ะออกเป็นกลุ่มที่นิยมมักจัดประมาณ 4 – 6 กลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่แบ่งไว้เป็นตอน ๆ และจะแบ่งเด็กให้เท่ากับจำนวนตอนของเนื้อหา ในแต่ละกลุ่มจะมีเนื้อหาสื่อการสอน และบัตรคำสั่งในการทำกิจกรรมที่แตกต่างกันไป นักเรียนในโรงเรียนจะผลัดเปลี่ยนกันเรียนรู้ และทำกิจกรรมในแต่ละศูนย์จนครบทุกศูนย์ (จะมีอีกศูนย์หนึ่งเรียกว่าศูนย์พิเศษ หรือศูนย์สำรองสำหรับกลุ่มที่เรียนเร็วกว่ากลุ่มอื่น ๆ) นักเรียนจะเรียนโดยปรึกษากันเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มเพื่อนนักเรียนและครู

ขั้นตอนการสอน

1. ครูควรทำความเข้าใจกับนักเรียนทั้งชั้นก่อนในลักษณะของวิธีเรียนและการปฏิบัติเกี่ยวกับเวลาและความรับผิดชอบ

2. แต่ละกลุ่มเข้าศึกษาประจำศูนย์ ให้หัวหน้ากลุ่มอ่านบัตรคำสั่ง และนักเรียนแต่ละคนหยิบเครื่องเขียน แล้วค่อยปฏิบัติกิจกรรมตามบัตรคำสั่ง

3. เมื่อครบ 1 หน่วยเวลา ครูบอกให้สับเปลี่ยนศูนย์ตามลำดับที่ไม่สับสน ซึ่งตกลงกันไว้แต่แรกแล้ว สำหรับพวกที่มีเวลาเหลืออาจเข้าศูนย์สำรองก่อนโดยไม่ต้องคอย เพื่อเพิ่มพูนความรู้พิเศษที่ได้จัดเตรียมไว้ให้

เมื่อศึกษาจนครบทุกศูนย์แล้ว ก็จัดการสอนโดยพบปะกันหมดเหมือนตอนแรก แล้วมีการอภิปรายซักถาม หรือเสนอรายงาน แล้วแต่จะกำหนดให้เหมาะสม

สำหรับเครื่องมือที่ใช้เขียน (ยกเว้นกระดาษที่แต่ละคนใช้จดบันทึก) เมื่อเสร็จกระบวนการเรียนแล้ว ต้องเก็บเข้าที่ประจำศูนย์

1.1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย (Inductive Method)

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากรายละเอียดปลีกย่อย ไปหากฎเกณฑ์ กล่าวคือเป็นการสอนจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม หรือสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ หลักการข้อเท็จจริง หรือข้อสรุป โดยการให้นักเรียนทำการศึกษา สังเกต ทดลอง เปรียบเทียบ แล้วพิจารณาค้นหาองค์ประกอบที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน จากตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุป

ขั้นตอนในการสอน

1. ขั้นเตรียม คือการเตรียมตัวนักเรียน เป็นการทบทวนความรู้เดิม กำหนดจุดมุ่งหมาย และอธิบายความมุ่งหมายให้นักเรียนได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
2. ขั้นสอนหรือขั้นแสดง คือการเสนอตัวอย่างหรือกรณีต่าง ๆ ให้นักเรียนได้พิจารณาเพื่อให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบ สรุปกฎเกณฑ์ได้ การเสนอตัวอย่างควรเสนอหลาย ๆ ตัวอย่าง ให้มากพอที่จะสรุปกฎเกณฑ์ได้
3. ขั้นเปรียบเทียบและรวบรวม เป็นขั้นหาองค์ประกอบร่วม คือการที่นักเรียนได้มีโอกาสพิจารณาความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบในตัวอย่างเพื่อเตรียมสรุปกฎเกณฑ์ ไม่ควรรีบร้อนหรือเร่งเร้าเด็กจนเกินไป
4. ขั้นสรุป คือการนำข้อสังเกตต่าง ๆ จากตัวอย่างมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์ นิยาม หลักการหรือสูตร ด้วยตัวนักเรียนเอง
5. ขั้นนำไปใช้ คือขั้นทดลองความเข้าใจของนักเรียน เกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือข้อสรุปที่ได้ทำมาแล้ว ว่าสามารถที่จะนำไปใช้ในปัญหาหรือแบบฝึกหัดอื่น ๆ ได้หรือไม่

6.1.15 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิรนัย (Deductive Method)

วิธีการสอนแบบนี้ เป็นการสอนที่เริ่มต้นจากกฎ หรือหลักการต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนหาหลักฐานเหตุผลมาพิสูจน์ยืนยัน เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ให้เห็นจริงเสียก่อน

ขั้นตอนในการสอน

1. ขั้นอธิบายปัญหา ระบุสิ่งที่สอนในแง่ของปัญหา เพื่อยั่วยุให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะหาคำตอบ (เช่น เราจะหาพื้นที่ของวงกลมได้อย่างไร) ปัญหาที่เสนอจะต้องเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริงของชีวิต และเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก
2. ขั้นอธิบายข้อสรุป ได้แก่ การนำเอาข้อสรุป กฎ หรือนิยามมากกว่า 1 อย่างมาอธิบายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกใช้ในการแก้ปัญหา
3. ขั้นตกลงใจ เป็นขั้นที่นักเรียนจะเลือกข้อสรุป กฎ หรือนิยามที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

4. ขั้นพิสูจน์ หรืออาจเรียกว่าขั้นตรวจสอบ เป็นขั้นที่สรุปกฎ หรือนิยามว่าเป็นความจริงหรือไม่ โดยการปริกษาคู คั่นคว่าจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ และจากการทดลองข้อสรุปที่ได้พิสูจน์ว่าเป็นจริง จึงเป็นความรู้ที่ถูกต้อง

1.1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ (Process)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการนั้น สามารถใช้กระบวนการต่าง ๆ ได้หลายกระบวนการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และคุณลักษณะที่ต้องการตามเป้าหมายของหลักสูตร เช่น

(1) กระบวนการสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

กระบวนการสืบสวนสอบสวน เหมาะสำหรับการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการค้นหาข้อเท็จจริง มีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

กำหนดปัญหา

- จัดสถานการณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสังเกต สงสัยในเหตุการณ์ หรือเรื่องราวนั้น

- กระตุ้นให้ผู้เรียนระบุปัญหาจากการสังเกตว่าอะไรคือปัญหา

1. กำหนดสมมติฐาน

- ตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิด
- ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่คาดว่าจะป็นคำตอบของปัญหานั้น

2. รวบรวมข้อมูล

- มอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารหรือแหล่งข้อมูล
- ให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือไม่ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงไร

3. ทดสอบสมมติฐาน

- ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาร่วมอภิปราย เพื่อหาข้อยุติว่าข้อมูลนั้นสนับสนุนหรือปฏิเสธสมมติฐาน

4. สร้างข้อสรุป

- ให้นักเรียนสรุปว่า ปัญหานั้นมีคำตอบหรือข้อสรุปอย่างไร อาจสรุปในรูปของรายงานหรือเอกสาร

(2) กระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving)

กระบวนการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดความคิด หาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. สังเกต ผู้เรียนศึกษาข้อมูล รับรู้และทำความเข้าใจในปัญหาจนสามารถสรุปแล้ว

ตระหนักในปัญหานั้น

2. วิเคราะห์ ผู้เรียนอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อแยกแยะประเด็นปัญหา สภาพสาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา

3. สร้างทางเลือก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งอาจมีการทดลอง ค้นคว้า ตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ กรณีที่ให้นักเรียนทำกิจกรรม กลุ่มควรมีการกำหนดหน้าที่ในการทำงาน

4. ประเมินทางเลือก พิจารณาข้อมูลของทางเลือกต่าง ๆ ประเมินทางเลือก ผู้เรียนวางแผนปฏิบัติ และบันทึกการปฏิบัติงานเพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือก

6.1.1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย (The Classroom Discussion Method)

วิธีการนี้ครูจะเป็นผู้ใช้คำถาม ยั่วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเกิดการหยั่งเห็น (Insight) ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถใช้ได้กับทุกระดับชั้นและทุกวิชา

ขั้นตอนการสอน

1. ครูเลือกและเตรียมเอกสาร (Material) สำหรับการอภิปรายโดยอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ และตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงคำถามที่อาศัยการตีความ และคำถามเชิงประเมิน

2. วางแผนร่วมกับผู้นำร่วม (Co-leader) และจัดกลุ่มคำถามโดยผู้นำร่วมอาจจะเป็นผู้ปกครองที่ยินดีให้ความร่วมมือ ครูคนอื่น ๆ หรือนักเรียนคนใดคนหนึ่งในชั้นเรียน

3. แนะนำรูปแบบการอภิปราย ให้นักเรียนรู้ว่าเขาจะต้องทำอะไร และทำไมต้องทำรวมทั้งการกำหนดเอกสารให้นักเรียนอ่านมาล่วงหน้า และเตรียมคำถามมาร่วมกันอภิปราย

4. ดำเนินการอภิปราย โดยสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึกว่ามีอิสระในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ มีการจดบันทึกความคิดเห็นของแต่ละคน และร่วมอภิปราย

5. ทบทวนกระบวนการและสรุป ให้นักเรียนทบทวนประเด็นหลักของการอภิปรายหาข้อสรุป และแลกเปลี่ยนวิธีการในการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการในการตั้งประเด็นคำถาม

1.1.8 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Exploration of Feeling and Resolution of Conflict)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ เหมาะสำหรับการสอนในเนื้อหาที่มีความขัดแย้งทางความคิด หรือสภาพที่ต้องการความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ยุทธวิธีในการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็นได้ 2 ยุทธวิธีคือ การสำรวจความรู้สึก และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ทั้งสองยุทธวิธีมีวิธี การนำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนเหมือนกัน คือการนำเอาสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน เข้าสู่การอภิปราย

ในชั้นเรียน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวอาจจะมาจากหลักสูตร / รายวิชาต่าง ๆ หรือจากเหตุการณ์ทั่วไปที่ยังไม่มีข้อยุติ

(1) ขั้นตอนของยุทธวิธีการสำรวจความรู้สึก (Exploration of Feeling Strategy)

เริ่มจากครูนำเสนอสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง (อาจเป็นการเล่าเรื่อง จัดทำเอกสารให้นักเรียนอ่าน หรือให้นักเรียนดูจากวิดีโอ ฯลฯ) จากนั้นครูตั้งประเด็นคำถาม (หรือแจกใบงาน) ให้นักเรียนดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง (ตามลำดับ)
2. วินิจฉัย / ลงความเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลในเหตุการณ์
3. อธิบายความรู้สึก หรือพฤติกรรมของบุคคลในเหตุการณ์ว่าเป็นเพราะเหตุใด
4. บรรยายประสบการณ์เดิมของตนที่คล้ายคลึงกับเหตุการณ์
5. เปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองกับความรู้สึกของบุคคลในเหตุการณ์

(2) ขั้นตอนของยุทธวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Resolution of Conflict Strategy)

เริ่มต้นเช่นเดียวกับการสำรวจความรู้สึก จากนั้นครูตั้งประเด็นคำถาม (หรือแจกใบงาน) ให้นักเรียนดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง
2. วินิจฉัย / ลงความเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลในเหตุการณ์
3. เสนอวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของตน
4. เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่คิดว่าดีที่สุด พร้อมทั้งให้เหตุผล
5. บรรยายประสบการณ์เดิมของตน (หรือที่เคยพบเห็น) ที่คล้ายคลึงกับเหตุการณ์
6. บรรยายความรู้สึกอื่น ๆ
7. ประเมินสถานการณ์
8. พิจารณาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ของตนเอง
9. หาข้อสรุปเป็นหลักการทั่วไป

1.1.9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือความสำเร็จของกลุ่ม

ขั้นตอนในการสอน

1. ขั้นเตรียม กิจกรรมในขั้นเตรียมประกอบด้วยครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ 2 – 6 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน และการฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาท และหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูจะกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน เช่น แบบ Jigsaw, TGT, STAD, TAI, GI, LT, CIRC, NHT, Co-op Co-op เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิคที่ใช้ จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้และอาจต้องใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือหลายเทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีนักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม และพิจารณาว่า อะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

ตัวอย่างเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

(1) การจัดกิจกรรมแบบ จิกซอว์ (Jigsaw)

เทคนิคการจัดกิจกรรมแบบ จิกซอว์ (Jigsaw) เหมาะสำหรับการเรียนเนื้อหาใหม่ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ครูแบ่งหัวข้อที่จะเรียนเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิกของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
2. จัดกลุ่มนักเรียนกลุ่มละประมาณ 4 คน โดยให้สมาชิกของกลุ่มมีความสามารถคล่องกัน กลุ่มนี้เรียกว่า "กลุ่มประจำ" (Home Group หรือ Original Group)
3. มอบหมายให้สมาชิกแต่ละคน อ่าน / ศึกษาหัวข้อย่อยที่จัดแบ่งไว้ เช่น กลุ่ม A มีสมาชิกเป็น A_1, A_2, A_3 , และ A_4

นักเรียน A_1 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 1

นักเรียน A_2 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 2

นักเรียน A_3 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 3

นักเรียน A4 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 4

กลุ่มอื่น ๆ ที่เหลือก็ดำเนินการมอบหมายความรับผิดชอบในลักษณะเดียวกัน

4. ให้นักเรียนที่อ่านหัวข้อ / หัวเรื่องเดียวกัน แยกออกมารวมกันเป็นกลุ่มชั่วคราว เพื่ออภิปรายซักถามและทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดความรอบรู้ในหัวเรื่องนั้น ๆ กลุ่มใหม่นี้เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group หรือ Mastery Group) ในกรณีเช่นนี้ถ้ามีกลุ่มประจำอยู่ 5 กลุ่ม คือ กลุ่ม A, B, C, D, และ E

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 ก็จะประกอบด้วยสมาชิก กลุ่ม A₁, B₁, C₁, D₁, และ E₁

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 ก็จะประกอบด้วยสมาชิก กลุ่ม A₂, B₂, C₂, D₂, และ E₂

5. มอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่น

นักเรียนคนที่ 1 อ่านคำถาม / คำสั่ง / ชี้แจง

นักเรียนคนที่ 2 จัดบันทึกข้อมูลสำคัญที่กำหนดให้ และอธิบายว่ากลุ่มจะต้องทำอะไร

นักเรียนคนที่ 3 และ 4 หาคำตอบ / เหตุผล / คำอธิบาย

นักเรียนคนที่ 5 สรุปบทวนและตรวจสอบคำตอบอีกครั้ง

เมื่อนักเรียนทำแต่ละข้อ (ประเด็น) เสร็จแล้วให้นักเรียนหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่กันจนครบทุกข้อ (ประเด็น)

5. นักเรียนในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) แยกตัวกลับไปยังกลุ่มประจำของตน (Home Group) แล้วผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม (ในข้อ 5) ให้เพื่อนสมาชิกของกลุ่มฟังตามลำดับหัวข้อย่อย โดยเริ่มจากหัวข้อที่ง่ายหรือเป็นความรู้พื้นฐานก่อน

7. นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อย (Quiz) เพื่อวัดความรู้ทุกหัวข้อย่อย (เป็นการสอบเดี่ยว) แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมารวมกันเป็น “คะแนนของกลุ่ม”

8. กลุ่มที่ได้คะแนนรวม (หรือค่าเฉลี่ย) สูงสุด จะได้รับการยกย่องชมเชย อาจจะเขียนติดประกาศไว้ที่บอร์ดของห้อง และบันทึกสถิติไว้เพื่อมอบรางวัลเป็นระยะ ๆ

(2) กิจกรรมแบบ TGT (Team – Games – Tournament)

กิจกรรมแบบ TGT เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่มีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว หรือมีคำตอบ หรือมีคำตอบถูกที่ชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์, การใช้ภาษา, ภูมิศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมแบบ TGT แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วนดังนี้

1. การสอน (Class Presentations) เป็นการสอนความคิดรวบยอดใหม่ หรือบทเรียนใหม่ อาจเป็นการสอนโดยตรง หรือเป็นการอภิปรายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการ รวมทั้งการนำเสนอด้วยสื่อวีดิทัศน์ และ / หรือสิ่งอื่นๆ แต่ก็ต่างจากการเรียนปกติตรงที่นักเรียนจะต้องสนใจเรียนเป็นพิเศษ เพื่อที่จะนำความรู้ไปใช้แข่งขันในภายหลัง

3. การจัดทีม (Team) เป็นขั้นตอนของการทีม โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มแบบคณะ (เพศ , ความสามารถ) เพื่อให้ร่วมกันศึกษาและปฏิบัติ (ทำแบบฝึกหัด) (เรียกว่า Study Team , Study Group หรือ Home Group) แต่ละทีมประกอบด้วยสมาชิก 4 – 5 คน หน้าที่ของทีมคือ การเตรียมความพร้อมของสมาชิกสำหรับการแข่งขันหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการสอนมาแล้ว อาจมีการอภิปรายร่วมกัน ทบทวน เปรียบเทียบคำตอบ และแก้ไขข้อบกพร่อง /จุดอ่อนของเพื่อนร่วมทีม (ถ้ามี) ให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือกัน สมาชิกทุกคนจะต้องพยายามทำให้ดีที่สุดเพื่อความสำเร็จร่วมกันของทีม เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อความภาคภูมิใจและเพื่อให้ได้รับการยอมรับ

3. การแข่งขัน (Games - Tournaments) การแข่งขันนี้มักจะจัดขึ้นในช่วงท้ายสัปดาห์หรือท้ายบทเรียน การเล่นเกม (การแข่งขัน) จะใช้คำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว และผ่านการฝึกฝนในการเตรียมความพร้อมของทีมนำมาแล้ว โดยการจัดโต๊ะแข่งขันที่มีตัวแทนของแต่ละทีม (ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน) มาร่วมแข่งขันกันตามรูปแบบและกติกาที่ครูกำหนด และควรให้ทุกโต๊ะการแข่งขันเริ่มดำเนินการพร้อมกัน เมื่อจบการแข่งขันแล้วให้จัดลำดับผลการแข่งขันในแต่ละโต๊ะ เพื่อให้ค่าคะแนนจากการแข่งขัน (Tournament Point หรือ Bonus Point) ตามเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้แล้ว จากนั้นผู้เล่น (ผู้เข้าแข่งขัน) จะกลับไปเข้ากลุ่มเดิมของตน (Study Team)

4. การยอมรับความสำเร็จของทีม (Team Recognition) ให้นำ Tournament Point ของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม (Team Score) และหาค่าเฉลี่ยทีมที่มีคะแนนของทีมหรือค่าเฉลี่ยสูงที่สุดจะได้รับการยอมรับให้เป็นทีมชนะเลิศ อาจกำหนดคำเรียกชื่อทีมชนะเลิศ และทีมที่ได้อันดับรองลงมาเป็นอย่างอื่นก็ได้ โดยให้เห็นระดับความแตกต่าง คล้ายกับการเรียกชื่อเหรียญรางวัลในการแข่งขัน กีฬาและควรประกาศผลการแข่งขันนี้ในที่สาธารณะ เช่น บอร์ดหน้าห้องเรียน บอร์ดรวมของโรงเรียน ในหนังสือพิมพ์/ข่าวสารของโรงเรียน หรือประกาศหน้าเสาธง เป็นต้น

(3) การจัดกิจกรรมแบบ STAD (Student Team – Achievement Division)

เทคนิค STAD เป็นการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะและมีวิธีดำเนินการคล้ายกับ TGT แต่จะมีความแตกต่างกันตรงที่ใช้การทดสอบย่อยแทนการแข่งขัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. มีการสอนความคิดรวบยอดใหม่ หรือบทเรียนใหม่ และทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2. จัดนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 4 คน (เรียกว่า Study Team หรือ Study Group) โดยสมาชิกของกลุ่มมีความสามารถคละกัน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหา/ ทำแบบฝึกหัดทบทวนจากใบงาน โดยให้สมาชิกแต่ละคนทำหน้าที่และปฏิบัติตามกติกาของการเรียนแบบร่วมมือ เช่น เป็นผู้อ่าน เป็นผู้หาคำตอบ เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้จัดบันทึก เป็นต้น เมื่อสมาชิกทุกคนเข้าใจและสามารถทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องแล้วจะทำการทดสอบวัดความรู้ต่อไป

3. นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อย (Quiz) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว (เป็นการสอบเดี่ยว)

4. ดำเนินการตรวจคำตอบตามวิธีการที่ครูเห็นว่าเหมาะสม แล้วนำคะแนนของสมาชิกมารวมกันเป็น “ คะแนนของกลุ่ม” กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด (ในกรณีที่กลุ่มมีสมาชิกไม่เท่ากัน ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยแทนคะแนนรวม) จะได้รับการยกย่อง ชมเชย อาจเขียนติดประกาศไว้ที่บอร์ดของห้อง และบันทึกสถิติไว้เพื่อมอบรางวัลเป็นระยะๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็นเพียงรูปแบบบางส่วนเท่านั้น ยังมีเทคนิคและวิธีการอื่นๆ อีกมากมายที่ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูผู้สอนทุกท่านก็มีสิทธิ์ที่จะคิดค้นเทคนิค/ วิธีการของตนขึ้นมาได้อีกโดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามที่มีผู้เผยแพร่ไว้แล้วเท่านั้น แต่เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีอาจเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องเลือก(หรือคิดหา) วิธีการให้เหมาะสม โดยพิจารณาได้จาก มีความหมาย เหมาะกับธรรมชาติ ความต้องการของผู้เรียน กระตุ้นการคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ ให้ศึกษาหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน มีการพัฒนาสุนทรียภาพ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และมีการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการที่ได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูข้างต้น ได้นำเสนอรูปแบบและการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ครูอาจารย์สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ หรือผลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ครูผู้สอนพึงระลึกไว้เสมออีกคือความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมิได้เกิดขึ้นอยู่กับการเลือก “ชื่อของวิธีการ” หากแต่ขึ้นอยู่กับ “การปฏิบัติตามวิธีการ” มากกว่า ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่เพียงใด และก็ไม่ว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งนั้นจะต้องใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะอาจให้หลายรูปแบบผสมผสานกันก็ได้(สุเทพ บุญซ้อน 2540 : 34 – 48)

1.2 หลักการสอนที่ครูจะเตรียมตัวให้พร้อมมีดังนี้

1. หลักการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน

- 3.1 ความรู้ในเนื้อหาวิชา
- 3.2 ทักษะการสอน/ วิธีสอนแบบต่างๆ
- 3.3 การแก้ไขปัญหาการสอน

2. หลักการวางแผนการสอนและเตรียมการสอน

- 2.1 การรวบรวมข้อมูล
- 2.2 การเขียนแผนการสอน
- 2.3 การจัดหา / ผลิตสื่อการสอน
- 2.4 การสร้างเครื่องมือวัด

3. หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้

- 3.1 ได้รับความสนใจ
- 3.2 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
- 3.3 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3.4 ให้ผู้เรียนภูมิใจในความสำเร็จ
- 3.5 การติชม
- 3.6 ให้เรียนรู้ทีละน้อย
- 3.7 ให้ได้รับประสบการณ์ตรง

4. หลักการวัดและการประเมินผล

- 4.1 การสร้างเครื่องมือวัดผลชนิดต่างๆ
- 4.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือวัด(สุรชัย เทียนขาว 2541 : 29 – 30)

จากหลักการเตรียมความพร้อมความพร้อมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องเตรียมตัวหลายด้าน คือ เตรียมความพร้อมพื้นฐาน วางแผน และเตรียมการสอน ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ ใช้หลักการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1 ความหมายการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child – Centred Approach)

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีสอน หลากหลายแหล่งความรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ 2544 : 6 – 7)

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ เพื่อความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วิมาน วรรณคำ 2543 : 22)

การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดโดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือการจัดโดยมีจุดเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีจิตจดจ่อผูกพัน และมีปริมาณการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น โดยต้องสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2543 : 30 – 31)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนคิดค้น สร้าง และสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง นำความรู้นั้นไปใช้ปฏิบัติได้ (กรมสามัญศึกษา 2540 ก : 36)

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (กรมวิชาการ 2539 : 1)

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้า หาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการหาความรู้ (Learn How to Learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้ (ชาตรี เกิดธรรม 2542 : 7)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างกัน มีส่วนร่วมกันสร้างความรู้อย่างมีกระบวนการ ได้ผลงานที่ดี และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ (วัฒนาพร ระบับทฤษี 2541 : 12)

การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การที่เด็กได้เรียนรู้จากเรื่องที่ต้องการรู้ หลักสูตรที่สร้างขึ้นมาจากตัวเด็ก เนื้อหาสาระมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก กิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ เน้นให้เด็กได้เล่น ทดลอง สัมผัส จับต้อง พิสูจน์ คิดค้น แก้ปัญหาด้วยตัวของเด็ก ครูเป็นผู้ดูแล แนะนำ ใช้เทคนิคเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมช่วยชี้แนะแก้ปัญหาทันทีเมื่อสังเกตเห็นว่า เด็กต้องการความช่วยเหลือ (อนันต์ เสียงหวาน 2542 : 1)

สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจ ความสามารถและความแตกต่างของบุคคล ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายรวมทั้งวัดผลได้หลายวิธี

2.2 ข้อดีของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 :14) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน เพราะผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความคิด ความเห็น ประสบการณ์ และความชำนาญด้านต่างๆ ติดตัวมาด้วยกันทุกคน อาจจะมีน้อยต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อผู้เรียนมากที่จะได้โอกาสร่วมแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่เรียนมาก่อนแล้ว เพราะการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น กิจกรรมที่จัดในลักษณะปลายเปิดจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเติมรายละเอียดลงไป ดังนั้น กรอบแนวคิดอันเดียวกันอาจจะมีรายละเอียดแตกต่างหลากหลายวิธี เมื่อผู้คิดอยู่ต่างกลุ่มกันจะทำให้ค้นพบสิ่งใหม่ๆ ขึ้นได้อีก
3. ผู้เรียนให้ความสนใจบทเรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่ครอบคลุมหมาย และสนใจอยากจะทำตนจะต้องทำอะไรบ้าง เพราะไม่รู้ล่วงหน้ามาก่อน
4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานทางด้านเนื้อหาวิชาหรือระดับภาษาต่างกัน ดังนั้น ในขณะที่ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องตั้งใจฟังว่าเพื่อนพูดว่าอะไร ผู้เรียนสามารถช่วยสอนหรือปรับแก้สิ่งผิดให้กันได้ในการทำงานร่วมกันนักเรียนสามารถดึงเอาความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่มารวมกันได้
5. นักเรียนมีความสามัคคีกันในกลุ่ม เพราะในการทำงานร่วมกันนี้ นักเรียนจะต้องช่วยกันทำเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น นักเรียนจะต้องช่วยกันทำไม่ใช่แข่งขันกัน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีข้อดีคือผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ มีความสนใจบทเรียนมากกว่าเดิม สามารถเรียนรู้ได้จากกลุ่มเพื่อนและมีความสามัคคีกันในกลุ่ม

2.3 เหตุผลและความสำคัญ

1. บทบาทของการศึกษาในกระแสโลกาภิวัตน์

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา "คน" อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคมอย่างรุนแรงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

สภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้สังคมไทยต้องหันมาทบทวนการจัดการศึกษาใหม่ เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างแท้จริง สามารถนำพาชาติบ้านเมืองรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไป

2. เป้าหมายของการจัดการศึกษาในสังคมยุคใหม่

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาอันจะนำสังคมไปสู่ความสำเร็จในอนาคต การพัฒนาสังคมให้มีคุณลักษณะที่ต้องการนั้นจะต้องกำหนดเป้าหมายก่อนว่าจะให้สังคมยุคใหม่มีคุณลักษณะอย่างไร แล้วจึงใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายนั้น สังคมไทยยุคใหม่น่าจะมีลักษณะต่อไปนี้

1) เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ คนทุกคน องค์กรทุกองค์กร จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลา ให้ทันกับโลกแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร โรงเรียน หรือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนสถาบันทางศาสนา ชุมชน ครอบครัว และสื่อมวลชน จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา แต่โดยส่วนรวมตลอดชีวิตของคน และโดยส่วนรวมของชาติ ระบบการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self – Learning) และทุกองค์กรมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้เสมอ (Learning – Organization)

2) เป็นสังคมที่ก้าวหน้าและร่วมมือกับสังคมโลก โลกปัจจุบันเปิดกว้างเป็นยุคแห่งโลกไร้พรมแดน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา สังคมไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จะต้องพัฒนาตนให้รู้เท่าทันและปรับตัวเองให้ทันยุค ทันโลก การศึกษาจะต้องส่งเสริมให้คนไทยมีโลกทัศน์ข้ามวัฒนธรรมเป็นโลกทัศน์กว้างไกล เพื่อให้มีสมรรถภาพที่จะแข่งขันและร่วมมือกับประชาคมโลกได้อย่างสันติ อยู่ร่วมกับชนชาติต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน โดยคงไว้ซึ่งความเป็นไทย

3) เป็นสังคมของคนดี ลักษณะที่สำคัญของสังคมนอกจากจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกให้คนคิดเป็นแล้ว ยังต้องมุ่งให้คนเป็นคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความรู้ มีศักยภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และมีคุณธรรมครบถ้วนตามหลักศาสนาที่นับถือ

3. คุณลักษณะของประชากรไทยในยุคโลกาภิวัตน์

เป้าหมายของการจัดการศึกษา นอกจากจะมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมแล้ว ยังมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงของการศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพ และความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้

คุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย

- 1) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และความคิดสร้างสรรค์
- 3) มีความสามารถที่จะรับ ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสม
- 4) มีความสามารถในการแก้ปัญหา และเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ
- 5) รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ
- 6) ตระหนักในการมีส่วนร่วมที่จะรักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตยและคุณธรรมตามศาสนา

4. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา “ผู้เรียน” : ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

การพัฒนาประชากรไทยให้ลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากเป็น การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนใน เรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะเฉพาะดังกล่าวข้างต้นได้ผล (วัฒนาพร ระเบียบทฤษฏี 2541 : 1-2)

การสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต คือ การสอนที่จัดเนื้อหาและก ิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือ ค้นหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยวัดให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพ ชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ จัดการเรียนการ สอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง หรือบูรณาการ ทั้งของในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่ม ประสบการณ์ให้มากที่สุด เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม (อนันต์ เสียงหวาน 2542 : 1)

กรมวิชาการ (2542 : 1) กล่าวว่า กระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้ของคนไม่มีที่ล ้น เพราะความรู้ที่ให้แก่เด็กต้องเป็นความรู้สากล รวมทั้งความรู้ที่เกิดจากท้องถิ่น ผู้เรียนต้องเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ วางแผนเองแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการศึกษาหาความรู้ภายใต้ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน ผู้สอนต้องปรับปรุงตนเอง ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง เป็นผู้จัดการ ในเรื่องการเรียนรู้ภายใต้ จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลัก ในการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของ การจัดการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้าน จิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม ให้เป็น “คนเก่ง คนดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข” (กรมสามัญศึกษา 2542 ข : 3) นอกจากนี้ มีนักการศึกษาหลายคน ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

อนง ศิลปนิลมาลย์ (2542 : 22) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ นักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นความต้องการที่จำเป็น สำหรับการปฏิรูปการศึกษาและครูอาชีพทุกคน

สุวิทย์ ล้ามูล (2542 : 11) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่แท้จริง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 4) กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา "ผู้เรียน" ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองเต็มที่

ศุภร ศรีแสน (2542 : 22) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่น่าจะเหมาะสม กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุค IMF น่าจะยึดทฤษฎี Andragogy Pedagogy ทฤษฎี Andragogyเป็นการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ที่เรียกสั้นๆ ว่า "เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นครูเป็นศูนย์กลาง"

สรุปได้ว่าเหตุผลและความสำคัญที่ต้องจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะว่าสภาพของสังคม เศรษฐกิจ เป้าหมายทางการศึกษา คุณลักษณะของประชากรเปลี่ยนไป ทำให้ต้องจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

2.4 หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. ความเป็นมาของแนวคิด

โรเจอร์ (Carl R. Rogers อ้างใน วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541) คือผู้คิดค้นและใช้คำว่า "เด็กเป็นศูนย์กลาง" (Child Centered) เป็นครั้งแรกและต่อมามีคำซึ่งแสดงถึงแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายกันอีกหลายคำ

เช่น Active Learning, Participatory Learning, หรือ Learner Independence แต่คำว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะเป็นคำที่แสดงภาพการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ชัดเจนกว่าคำอื่น ๆ เพราะเป็นคำที่สามารถบรรยายถึงสิ่งที่เราหวังจะได้ประสบผลสำเร็จ คือ ระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ครูหลายคนไม่คุ้นเคยกับวิธีการสอนที่หลากหลาย แต่ก็พยายามค้นหาว่าจะมีวิธีการใดที่จะทำให้เขาทำงานกับนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

แนวความคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อาจจะไม่ใช่ว่าคำตอบเดียวสำหรับครู หรืออาจไม่ใช่วิธีการที่มีประสิทธิผลที่สุด อาจจะมีวิธีการอื่น ๆ อีกหลากหลายวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป แต่วิธีการ "ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" คือวิธีการหนึ่งที่มีคุณค่า เพราะเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะสนับสนุนให้มีความเชื่อว่า "มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตน 100% บรรลุผล ในวิธีการนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่ศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิดของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกให้พัฒนาศักยภาพของตนเองเต็มที่"

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นการสอนแบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างจากการสอนดั้งเดิมทั่วไปที่เคยชินกัน ดังเช่นที่ เบนเน็ต (Bennett .1979) ได้เปรียบเทียบการสอนแบบใหม่กับแบบดั้งเดิมไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการสอนแบบใหม่และแบบเก่า

แบบใหม่	แบบดั้งเดิม
1. สอนบูรณาการเนื้อหา	1. สอนแยกเนื้อหาวิชา
2. ครูมีบทบาทในการชี้แนะประสบการณ์การเรียนรู้	2. ครูมีบทบาทเป็นตัวแทนของเนื้อหาวิชา
3. ครูกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในบทบาทและความรู้สึกของผู้เรียน	3. ครูเฉลยเมื่อนักเรียนตอบคำถามของผู้เรียน
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร	4. ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. กิจกรรมหลักเน้นให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง	5. การเรียนเน้นการท่องจำเป็นหลัก
6. ใช้การเสริมแรงหรือการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ ใช้แรงจูงใจภายใน	6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมากเกินไป	7.เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบบ้าง	8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ
9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ	9. มุ่งเน้นการแข่งขันในการเรียน
10. ไม่ยึดติดกับการเรียนในห้องเรียน	10. สอนในเฉพาะขอบเขตห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน	11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ และทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน	12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ แต่เฉลยอารมณ์ ความรู้สึก หรือทักษะทางจิตพิสัย
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

มีผู้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนไว้ดังนี้

แบรน และ จินนิส (Brandes and Ginnis, 1988) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ ระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ด้วยความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะ

บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง 100% ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

แคมเบล และครีชีวส์คา (Campbell and Kryszevska อ้างใน วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541) มองว่า หลักการสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้บทบาทแก่ผู้เรียนได้เตรียมข้อมูลและเนื้อหาที่จะทำกิจกรรมได้เอง โดยใช้ประสบการณ์ความรู้และความชำนาญของผู้เรียนแต่ละคน

แลงค์ (Lang, 1995) และคนอื่น ๆ ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วนด้วยวิธีการของแต่ละบุคคลที่อาจแตกต่างกันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ดริสคอล (Driscoll, 1994) มองการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับการเรียนการสอนที่ผู้สอนออกแบบให้เท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนและวิธีการที่ความต้องการเหล่านั้นจะสัมฤทธิ์ผลด้วย

ชาแรนและชาแรน (Sharan and Sharan, 1995) เสนอความคิดว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรเริ่มต้นที่ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนควรวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนทุกวัยจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด สนุกที่สุด หากเขาได้เรียนรู้ เนื้อหาและความคิดรวบยอดต่างๆ จากกิจกรรมแทนการรับจากการบอกเล่า

มาร์ติน (Martin, 1994 อ้างใน ไสว พักขาว, 2542) กล่าวถึง แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เป็นปรัชญาที่มีข้อสันนิษฐานว่าความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออธิบาย

แนวคิดทฤษฎี ของนักจิตวิทยาการศึกษาหลายคนมีความเชื่อว่า ในการจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถและความสนใจ โดยเน้นการปฏิบัติเน้นกระบวนการ ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและสังคมด้วยตัวผู้เรียนเอง และผู้เรียนมีอิสระตามสมควร เช่น

กรมสามัญศึกษา (2542 ข : 14) อ้างถึงแนวคิดของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) มีความเชื่อพื้นฐานว่า ถ้าให้อิสระภาพแก่เด็ก เด็กจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง พ่อ แม่ ครู ควรมีความไว้วางใจในตัวเด็ก เปิดโอกาสและช่วยให้เด็กได้เจริญเติบโตต่อไป ไม่ใช่ใช้วิธีควบคุม และจัดการชีวิตของเด็กทั้งหมด

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 4 – 5) อ้างถึงแนวคิดของโรเจอร์ (Carl R. Rogers) นักจิตบำบัด ได้เสนอการจัดการเรียนการสอนที่ให้ "ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" โดยเขามีความเชื่อว่า นักเรียนต้องเป็นผู้เรียนเอง ครูคอยดูอยู่ห่างๆ และเป็นที่ปรึกษา การจัดกิจกรรมในการเรียนควรให้ผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลางการเรียนรู้ บรรยากาศแบบกระบวนการกลุ่ม กฎ ระเบียบ ควรให้นักเรียนในกลุ่มตั้งกันเอง ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะเกิดทั้งปัญญาและเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน โดยครูไม่สามารถถ่ายทอดทุกสิ่งได้ แต่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนเรียนสิ่งเหล่านั้นได้ เพื่อที่จะผลักดันให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 108) อ้างถึงแนวคิดของคอมบ์ (Combs) นักจิตวิทยาผู้มีความเชื่อว่าความเข้าใจเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้และกิจกรรมอื่นๆ ครูควรให้สิ่งแวดล้อมในขณะที่ผู้เรียนกำลังสนใจ ตั้งใจเรียน ผู้เรียนจะสามารถปรับความเชื่อและการรับรู้ได้ ให้ผู้เรียนคิดเหตุผลด้วยตนเอง ในทางที่ดีครูควรมีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ไวต่อความรู้สึกของนักเรียน ให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์กับผู้เรียนโดยเฉพาะ ความรู้สึก อารมณ์ สภาพจิตใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษาทั้ง 3 ท่าน ดังกล่าวมา สรุปได้ว่า ทุกแนวคิดต่างเน้นความสำคัญของผู้เรียน โดยให้อิสระภาพที่จะเลือกแก่ผู้เรียน ครูต้องมีความเชื่อ และศรัทธาในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ครูคือผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก กระตุ้น ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ร่วมคิดและเป็นเพื่อนกับนักเรียน

ส่วนแนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่

บันลือศักดิ์ จามัง (2542 : 13) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยให้การช่วยเหลือ ทางด้านการกระตุ้นท้าทายให้เด็กคิดเป็นกลุ่ม ในที่สุดเด็กจะเกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหา สามารถนำไปแก้ปัญหาต่อไปได้ เพราะการที่เด็กสามารถค้นพบด้วยตนเองจะส่งผลต่อการสร้างความรู้ถาวร เด็กเป็นเด็กที่คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น มองไกล และใฝ่รู้

ชัยยุทธ์ บุญยสวัสดิ์ (2542 : 29) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีนั้น ครูต้องเชื่อว่า เด็กสามารถพัฒนาได้ไม่ว่าจะเกิดมาในสภาพอย่างไร และกระตุ้นให้ครูทำกิจกรรมให้หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงได้เต็มศักยภาพ ครูต้องสอนคนไม่ใช่สอนหนังสือ แต่ต้องสอนคนให้เอาความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตที่ดี กระบวนการเรียนการสอนต้องให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กจะต้องมีส่วนร่วมมากขึ้น

ชัยพจน์ รังงาม (2542 : 10) ได้แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันไว้ว่า ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องได้รับความรู้จากครูในห้องเรียนเท่านั้น แหล่งการเรียนรู้มีอยู่รอบตัว พ่อ แม่ ชุมชน เพื่อน สถาบันทางศาสนา การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ และใช้ระบบอินเตอร์เน็ตของคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสนุกและมีความสุข ไม่ต้องจำมาก ให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นและปฏิบัติจริงจนจำได้เอง

กรมสามัญศึกษา (2540 : 19 – 20) ได้รวบรวมทัศนะของนักการศึกษาไทยไว้ดังนี้

สงบ ลักษณะ กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นไว้ว่า ควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตบุคคล ได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการหรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ ประเมิน และช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ และสำเร็จตามอัตภาพ

โกวิท วรพิพัฒน์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ความเป็นไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

โกวิท ประวาลพุกษ์ อธิบายไว้ว่า กระบวนการเรียนตามหลักสูตร หมายถึง กระบวนการใด ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ เช่น กระบวนการกลุ่ม ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ

อัจฉรา วงศ์โสธร กล่าวว่า การเรียนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยการเตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดส่อง สำรวจในขณะที่ผู้เรียนฝึก และให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิดการพัฒนาขึ้น

ทศนา เขมมณี ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งที่สอดคล้องกับ วิมาน วรณคำ (2543 : 23) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเองและค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันและกันและได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับ ผลงาน (Product)
5. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Application)

เมื่อประมวลแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่า แนวคิดการจัดจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ แนวทางที่มุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

3. หลักการจัดการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

สมาน อิศวภูมิ. (2539 :12– 13) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ทั้งมวลควรมีความหมายกับผู้เรียน (Meaningful) สิ่งที่จะมีความหมายกับผู้เรียนโดยทั่วไปแล้ว สิ่งนั้นจะต้องมีความสำคัญ (Importance) และมีความเกี่ยวข้องกับตัวเขาหรือการดำรงชีวิตของเขาทางใดทางหนึ่ง (Relevance) และทำให้เขาแตกต่างไปจากที่เขาไม่มีสิ่งนั้น (Significance) ดังนั้น กิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ค้นพบตนเอง และเข้าใจสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง

2. การเรียนรู้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาเฉพาะบุคคล (Personal Possession) และสามารถใช้อย่างที่เขาเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การที่ผู้เรียนจะได้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญา เขาต้องฝึกฝนด้วยตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) จึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวความคิดนี้

3. การเรียนรู้ที่ดีต้องสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง (Generalization and Application) การจัดการศึกษาโดยทั่วไป เป็นกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และเตรียมตัวเพื่ออนาคต ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้นสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ น่าจะเป็นสิ่งที่สามารถใช้ได้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างกว้างขวาง และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ จึงเป็นการเตรียมผู้เรียนเพื่อการดำรงชีวิต (Education for Life)

4. การเรียนรู้ควรตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ดังนั้น ประสบการณ์เดิม จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียนแต่ละคน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ไม่ได้หมายความว่าโรงเรียน ต้องจัดหลักสูตรให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล แต่โรงเรียนควรใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาผู้เรียนให้เขาได้พัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของเขา เพื่อให้เขามีแบบฉบับและลีลาเฉพาะเป็นของตนเองต่อไป

5. ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Agents of Learning) ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงมุมมองต่อผู้เรียนจากการเป็นผู้รับและครูเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเองในฐานะบุคคล และมีเอกสิทธิ์ ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง (Insight) "ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)" และ "ความมีเสรีภาพในการเรียนรู้ (Freedom)" ตามข้อตกลงของสังคมซึ่งหมายความว่าไม่ทำอะไรตามใจทุกอย่าง แต่ต้องเป็นไปตามกติกาเหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ทุกคนมีเสรีภาพมีสิทธิ แต่ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่อยู่ร่วมกันตามกติกาของสังคม การเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูมีความสามารถในการมองภาพรวม การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Map of Knowledge) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีเป้าหมาย

6. การจัดการเรียนการสอนควรเป็นบูรณาการและการพัฒนาการในตัวผู้เรียนอย่างสมบูรณ์ (Wholeness) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องขององค์ความรู้ต่างๆ และ

ความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมและบริบทการเรียนรู้ควรเป็นไปเพื่อการมุ่งใจ การสร้างวินัยในตนเอง และการพัฒนาทัศนคติของผู้เรียนรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

7. ผลสำเร็จในการจัดการศึกษาได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญสถาบันการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือสถานศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการบูรณาการความรู้ และทักษะใหม่ๆ ให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวเขา โดยให้เขาเป็นคนเก่ง และคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพที่สุจริต ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สุรัชย์ เทียนขาว 2541: 21 – 24) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมณี (2522) ที่กล่าวไว้ว่าหลักการสำคัญที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ

1. ผู้เรียนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเอง ครูเป็นเพียงผู้สนับสนุน (Supporor) และเป็นแหล่งความรู้ (Resource person) ของผู้เรียน
 2. เนื้อหาวิชามีความหมายและความสำคัญต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องพิจารณาเนื้อหาวิชา ประสพการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน
 3. การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จ ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการประเมินความสำเร็จด้วยตนเอง ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและครู ในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมด้านดี
 4. มีสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
 5. ผู้เรียนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม
 6. สามารถพัฒนาประสบการณ์หลายด้านพร้อมทั้งความคิดและความรู้สึก
- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรยึดหลัก ดังนี้
1. ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วม
 2. เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน
 3. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ ช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
 4. สามารถเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่างๆ ที่ตนต้องการ
 5. ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

หลักการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง มากที่สุด ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำ เกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียน
2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ให้มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม
3. ยึดการค้นพบตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยตนเอง จะช่วยให้

ผู้เรียนจดจำได้ดี มีความหมายและเกิดความคงทนของความรู้

4. เน้นกระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product)
5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ไสว พักขาว (2542 : 9 – 11) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยกล่าวถึง คณะผู้เชี่ยวชาญของสภาการศึกษาแห่งชาติได้เสนอองค์ประกอบของการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. ผู้สอนรัก สนใจ เข้าใจผู้เรียน
2. สื่อการเรียน ปลูกเร้าให้เรียนรู้
3. บรรยากาศร่มรื่นใจ
4. ปฏิสัมพันธ์ ทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกปรับตัว
5. กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย จัดได้ทุกเวลา
6. พัฒนารอบด้าน วัดประเมินรอบด้าน
7. ธรรมชาติและชีวิตช่วยให้เกิดการเรียนรู้
8. แก่นแท้ของการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
9. เติญสถานการณ์ แก้ปัญหาด้วยตนเอง
10. ฝึกสติ กิริยา วาจา พัฒนาปัญญา ปลูกฝังคุณธรรม
11. ฝึกซ้ำ นำแนวทาง สร้างนิสัย กล่อมเกลาคิดใจ
12. เลียนแบบ ริเริ่ม สร้างศิลป์ จินตนาการ
13. บทเรียนฝึกฝนทักษะ ลักษณะ กระบวนการคิด
14. ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับ

สุวิทย์ คำมูล (2543 : 139) ได้สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนความรู้
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง
3. ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ
5. ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
7. ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้
8. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2544 : 4) ได้สรุปลักษณะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเองได้ทำเอง และได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และ
5. ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากแนวคิดและหลักการที่ได้เสนอมาทิ้งหมดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั้นการเรียนรู้ทั้งหมดต้องมีความหมายแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้รวมกิจกรรมภายในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดการเรียนรู้มีการบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ตามที่คุณเรียนต้องการ

2.5. บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

เมื่อแนวโน้มของการเรียนการสอนเปลี่ยนไป บทบาทของผู้เรียนสำคัญเด่นชัดมากขึ้น บทบาทครูก็ต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม จากบทบาทที่สำคัญที่สุดในฐานะผู้บอกเล่าข้อความรู้ทั้งหมดแก่ผู้เรียนมาเป็นผู้สนับสนุนจัดสิ่งแวดล้อมที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด บทบาทของครูจึงควรประกอบด้วย

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1) การเตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเอง ให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้ ดังนั้น ครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียนทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยากร ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิชาการต่างๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ ไว้

สำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้ หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

3) การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ การเรียนที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญ และเนื้อหาข้อความรู้จะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครูจะทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ(Manager) ที่กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

4) การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่าจะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผล แล้วจัดเตรียมให้พร้อมบทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

5) การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะพิสัย (Psychomotor) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2.บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย

1) การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่คุณเรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supportor and Encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3) การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม (Active Participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มผู้เรียน พร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม

4) การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจน และสมบูรณ์ก่อนให้ผู้เรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

5) การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันและอภิปรายโต้แย้งด้วยท่วงทำนองนุ่มนวล ให้เกียรติกันอย่างเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียม เครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุม ทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้ม สะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนั้นนอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมิน ผลเองแล้วผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2541 : 13 – 15) ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ เสียงหวน (2542 : 5) ได้กล่าวถึง บทบาทครูผู้สอน ไว้ดังนี้

1. เตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตสิ่งดีและปรับปรุงส่วนบกพร่อง
7. ใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. สังเกตและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 27 – 31) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ และอนันต์ เสียงหวน กล่าวคือ

1. ผู้สอนต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ ที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ มีวิธีการ เรียนรู้ที่แตกต่างกัน ใช้เวลาไม่เท่ากัน
2. ผู้สอนมีความเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ ตามสภาพจริง ต้องมีความเชื่อตามปรัชญาการศึกษากลุ่มพิพัฒนิยม (Progressivism) ซึ่งเชื่อว่าผู้ เรียนสามารถเรียนรู้ได้พัฒนาได้ ผู้เรียนเรียนรู้จากการเป็นผู้กระทำ (Active Learning)
3. ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน (Instruction) และการออกแบบกิจกรรม (Instructional Design) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construction) ขึ้นด้วยตนเองและสามารถ พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น
4. เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นศักยภาพของ ความใส่ใจและแรงผลักดันของแต่ละบุคคล อารมณ์พื้นฐานของผู้เรียนจะพัฒนาไปสู่คุณธรรม และ

จริยธรรม

5. พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมโดยให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ แนวคิดหลัก (Main Concept) กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่น่าสนใจ ข้อมูลใหม่เพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดหลัก ทำการวิเคราะห์ สรุปและจัดระเบียบความรู้ใหม่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่สำคัญๆ และ ทักษะ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง และให้มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิดเห็น วิธีการแก้ปัญหา จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้และ วิธีการ ประเมินผลการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ และไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว สำหรับการ ดำเนินการ

6. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นโครงสร้างแบบเปิด มีความยืดหยุ่นหลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิด ทักษะกระบวนการ ทักษะการจัดการ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งทักษะเหล่านี้จะหลอมรวมเป็นทักษะชีวิตของ ผู้เรียนต่อไป

7. การประเมินในขณะที่มีการเรียนการสอนเป็นการประเมินที่เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับความ เป็นจริง

สุวิทย์ มูลคำ (2543 : 139 – 150) กล่าวถึง บทบาทของครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ ดังนี้

บทบาทของครูเมื่อพิจารณาจากกระบวนการจัดการ

1. **ครูในฐานะผู้จัดการ** ในการจัดการสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ (The Teacher as a Manager of the Learning Environment) ได้แก่ การที่ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการ เรียนรู้และวางแผน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพบจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ครูต้องประยุกต์ใช้ความ รู้เกี่ยวกับศาสตร์ของการเรียนการสอนดังนี้

- 1.1. ทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการและการสอน
- 1.2. ผลงานวิจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติการกิจของครู
- 1.3. กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการตั้งและทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการเรียนการ

สอน

- 1.4. วางแผนบริหารชั้นเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอน

นอกจากนี้ครูยังต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีรูปแบบและชั้น ตอนหลัก ๆ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
2. ประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนเข้าสู่การเรียนการสอน
3. ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด
4. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

รูปแบบของการเรียนการสอนดังที่กล่าวมานี้ จะช่วยให้ครูสามารถประเมินการทำงานของ ตนในแต่ละขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่องมีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้

2. **ครูในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก เพื่อการพัฒนาของแต่ละบุคคล (The Teacher as a Facilitator of Individual Development)** ได้แก่ การที่ครูได้ช่วยนักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ตามที่เขา ต้องการในฐานะที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้

1. ครูต้องรู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและปรับวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน แต่ละคนซึ่งจำเป็นที่ครูต้องใช้ประสบการณ์และทักษะความเชี่ยวชาญในการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ตามความต้องการของเขา

2. ครูต้องสามารถสังเกต ประเมิน และจัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความ ต่างตามพฤติกรรมการเรียนรู้และความสามารถของแต่ละคน

3. ครูจะต้องพัฒนาทักษะที่เหมาะสมต่อการบูรณาการผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพพิเศษในการเรียนรู้ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ตามปกติ

4. ครูจะต้องเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้ไปถึงศักยภาพสูงสุดของเขา

5. ครูจะต้องอดทนกับผู้เรียนที่ไม่เฉลียวฉลาดและไม่สามารถทำอะไร ๆ ได้เหมือนกับผู้เรียนคน อื่น ๆ

6. ครูจะต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ หรือที่ปรึกษาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ พิเศษหรือที่แตกต่างกันไปของผู้เรียนทุกคนได้

3. **ครูในฐานะตัวกลาง** ของการมีมนุษยสัมพันธ์ (The Teacher as a Mediator of Human Relation) ได้แก่การที่ครูได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างผู้เรียนกับครูแต่ละคน และระหว่างกลุ่มผู้เรียน บทบาทใหญ่อีกประการหนึ่งของครูในการจัดการเรียนการสอนก็คือ การเป็น ตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1. ครูต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก

2. ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

3. ครูต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่ดีในหมู่ผู้เรียนให้ ผู้เรียนปฏิบัติกันด้วยดี ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง หรือลดความขัดแย้ง ทั้งในระดับผู้เรียนแต่ละคนและ ระหว่างกลุ่มผู้เรียน

4. ครูต้องเป็นผู้ชี้แนะ นำเสนอหรือสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เพื่อเป็นแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน

5. ครูยังต้องพัฒนาแบบฉบับของการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ซึ่งจะส่งผลอย่างมากต่อจุด มุ่งหมายในการสอนของครู

6. ครูต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียนซึ่งจะช่วยให้เกิดความอบอุ่น การยอมรับถือ

โดยดำเนินการดังนี้

- 6.1 เป็นแบบอย่างที่ดี
 - 6.2 สร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน
 - 6.3 สร้างระบบการสื่อสารกับผู้เรียนให้ชัดเจนและมีความสม่ำเสมอ
 - 6.4 สร้างระบบการควบคุม ดูแล ที่เป็นธรรมและเป็นประชาธิปไตย
- บทบาทของครูเมื่อพิจารณาจากกระบวนการสอน พิจารณาได้ดังนี้**

1. การเตรียมการสอน

- 1.1. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ
- 1.2. ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
- 1.3. วางแผนการสอน
 - 1.3.1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
 - 1.3.2. วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด
 - 1.3.3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามหลักชีปาหรือ

อื่นๆ

- 1.3.4. กำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้
- 1.4. จัดเตรียม
 - 1.4.1. สื่อ วัสดุการเรียนการสอน ให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน
 - 1.4.2. เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน
 - 1.4.3. ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานที่ หรือโสตทัศน วัสดุต่าง ๆ

และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

- 1.4.4. เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้
- 1.4.5. ห้องเรียน หรือสถานที่ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัด

โต๊ะ เก้าอี้ ในลักษณะใหม่

2. การสอน

- 1.1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
- 1.2. กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 1.3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับ

ผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง

- 1.3.1. ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- 1.3.2. อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3.3. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

1.3.4. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในขณะทำกิจกรรม

1.3.5. ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น

1.3.6. บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น

1.3.7. ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม

1.3.8. ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้ เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

1.3.9. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

2. การประเมินผล

2.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน

2.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของครูจึงต้องปรับเปลี่ยนไปจากบทบาทผู้สอนเป็นผู้มีหน้าที่จัดการเรียนรู้ เป็นผู้กำกับการแสดงและเป็นกัลยาณมิตรของลูกศิษย์ คือ เป็นผู้คอยช่วยเหลือให้ศิษย์หรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยความรักความเมตตา ความเอาใจใส่และความปรารถนาดีต่อศิษย์ ตลอดทั้งเป็นที่พึ่งของศิษย์

นอกจากนี้ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2542 : 41) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า ผู้สอนควรทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เป็นผู้อำนวยความสะดวก
3. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ
4. เป็นผู้ชี้แนะ
5. เป็นผู้ให้กำลังใจ กระตุ้นผู้เรียน
6. ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ
7. เป็นผู้ถามคำถาม
8. เป็นผู้จัดบรรยากาศการเรียนรู้
9. เป็นให้ข้อมูลย้อนกลับ

จากบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ครูต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองมาเป็นผู้สร้างความรู้ซึ่งต้องมีการเตรียมการ การดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เหมาะกับธรรมชาติ สมองความต้องการของ

ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เน้นทักษะการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และประเมินผลจากกระบวนการค้นพบและผลงาน

2.6 ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2544 : 4) กล่าวถึง ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า ต้องมีการดำเนินการเป็นวงจรต่อเนื่องกันไป ในแต่ละวงจร มีขั้นตอนรวม 6 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจความต้องการของผู้เรียน
2. การกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้
3. การวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด
4. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีปฏิสัมพันธ์สร้างสรรค์ให้เกิดการเรียนรู้จากการคิดวิเคราะห์ วางแผนและปฏิบัติจริง

5. การประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน

2.8 รูปแบบหรือระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีระดับบทบาทของครูและผู้เรียนมากน้อยต่างกันไปดังนี้

รูปแบบที่ 1 Student – Centered Class ครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์และสื่อทั้งหมด ขณะที่นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีครูคอยดูแลกำกับให้คำปรึกษา กิจกรรมในรูปแบบนี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่

รูปแบบที่ 2 Learner – Based Teaching รูปแบบนี้ครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าเนื้อหาข้อมูลของเรื่องที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนรู้เอง โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ ขำนาญพิเศษของผู้เรียนเป็นฐาน

รูปแบบที่ 3 Learning Independence หรือ Self Directed Learning เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามต้องการ ตามความสนใจและศักยภาพของตน โดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่ศึกษากับเพื่อนก็ได้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2541 : 13)

2.7 สอนให้คิดมากกว่าจำ

การศึกษานั้นมีเป้าหมายสำคัญอยู่ประการหนึ่งก็คือให้ผู้เรียนรู้จัก“คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น” การสอนที่ดีจึงเน้นที่การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดมากกว่าการท่องจำผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต คือผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ สามารถนำความรู้และประสบการณ์นั้นมาคิดพิจารณาหาช่องทางดำเนินการต่าง ๆ คิดหาวิธีที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การสอนที่เน้นให้ผู้เรียน รู้จักคิดนั้นมีหลายวิธี เช่น การ

สอนแบบวิธีวิทยาศาสตร์ การสอนแบบการทดลอง การสอนแบบสอบถาม สืบสวน การสอนแบบถาม – ตอบ หรือการสอนใด ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุด

การสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดนั้น จึงต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง ต้องฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้และมีทักษะในการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อจะได้คุ้นเคยกับกระบวนการคิดจนติดเป็นนิสัย จะทำให้เป็นผู้ที่คิดได้รวดเร็ว รอบคอบ และถูกต้องมากที่สุด

ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนตระหนักว่า คนที่รู้จัก "คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น" คือคนที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต

การคิดเป็นนั้นมีหลายระดับ ผู้สอนต้องตระหนักในระดับของการคิดเป็นไว้ด้วย ในขณะที่ยกระดับการคิดเป็นมีอยู่ 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 คิดแก้ปัญหาของตนเองได้และไม่เบียดเบียนหรือมุ่งร้ายต่อคนอื่น

ระดับที่ 2 การคิดแก้ปัญหาที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน

ระดับที่ 3 การคิดปัญหาที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาสร้างสรรค์สังคม หรือนำมาซึ่งสันติสุขของโลก และส่งผลสะท้อนมายังความสุขใจของตนเองด้วย

กล่าวโดยสรุป การสอนนั้นผู้สอนต้องกำหนดเป้าหมายสำคัญของการคิด ไว้ดังนี้คือ คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น เน้นจริยนิสัย ให้ชีวิตร่วมกันแบบประชาธิปไตย

การสอนให้ผู้เรียน รู้จักคิด รู้วิธีคิด กล้าที่จะคิด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการสอนที่ต้องไว้ (ทองคุณ หงษ์พันธ์ 2542 : 23 – 26)

2.8 เทคนิคการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

การสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ควรจะดำเนินการดังนี้

1. ให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ
2. ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง
3. สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ว่าเขาจะไม่ได้รับการถูกตำหนิหากเขาแสดงความคิดอะไรออกมา
4. พยายามให้ผู้เรียนได้แสดงออก ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่นเกมและการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น
5. ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนแต่ละคน โดยจะต้องไม่คิดว่าผู้เรียนคนนั้นจะต้องทำอะไรให้เป็นไปตามกลุ่มใหญ่แต่อย่างใด (สัจด์ อุทรานันท์ 2532 : 129)

2.9 สื่อ

เนื้อหาสาระหลายอย่างสำคัญที่การสอน การบอกเล่าด้วยปาก ด้วยวิธีการสื่อสารโดยใช้คำพูด หรือตัวหนังสือเท่านั้นไม่เพียงพอ ต้องใช้สื่อประกอบเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และชัดเจนมากขึ้น เหมือนคำกล่าวที่ว่า “ภาพเพียงภาพเดียว แทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ” เช่น การที่ครูจะอธิบายให้เด็กเข้าใจรูปร่างลักษณะของอูฐ คงต้องใช้เวลานานกว่าเด็กจะเข้าใจ แต่ถ้าเรามีภาพของอูฐ ไม่ว่าจะ เป็นภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจรูปร่างของอูฐได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และถูกต้อง

ยิ่งถ้าหากจะให้ผู้เรียน เกิดความเชื่อ ศรัทธา และปฏิบัติตามที่เขาเชื่อและศรัทธาแล้วยังต้องใช้ เทคนิควิธีการ ใช้กิจกรรม และอุปกรณ์ประกอบมากขึ้น เพราะเนื้อหาสาระที่เรียนนั้น บางครั้งเป็น “นามธรรม” การที่จะให้เกิดความเข้าใจ ความเชื่อ ความศรัทธา และยอมรับพฤติกรรมปฏิบัติ นั้น จำเป็นจะต้องมีกิจกรรมและสื่อ – อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจใน “นามธรรม” มากขึ้น เร็วขึ้น โดยนำ สื่อหรือกิจกรรมที่เป็น “รูปธรรม” มาสื่อแทน “นามธรรม” เช่น เมื่อพูดถึง “ความดี” ผู้เรียนนึกภาพของ “ความดี” ไม่ออก หากมีกิจกรรม มีการนำอุปกรณ์มาเป็นสื่อ ก็จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้รวดเร็ว เกิด ความเชื่อศรัทธาและปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (ทองคุณ หงส์พันธ์ 2542 : 16)

2.10 ใช้เทคนิคการประเมิน

การสอนที่ดีจะต้องมีการประเมินที่ดีด้วย ในการประเมินพัฒนาการของเด็กในทุกระดับ หากมุ่งความสนใจไปสู่การสอบ และเน้นวิชาการเพียงด้านเดียว จะเป็นเหมือนการประเมินค่าของคน เพียงซีกเดียว ซีกที่สำรวจว่าความจำเขาดีแค่ไหน ลายมือเขาเป็นอย่างไร เขารู้อะไรบ้าง แต่ด้านอื่น ๆ ถูกลดความสนใจลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คุณค่าของ วัฒนธรรมประเพณีและศิลปะของความเป็นไทย คุณค่าของความรักและอาทรต่อมนุษย์ สัตว์และสิ่ง แวดล้อม และที่สำคัญที่สุดคุณค่าและความสามารถของตัวเองในการที่จะเกิดความรู้ ความคิดรู้จัก ไตร่ตรอง การควรหรือไม่ควร รู้จักปรับบุคลิกภาพให้สง่างามและเหมาะสม รู้จักวางตัวอย่างถูกกาลเทศะ มีสุนทรียภาพ มีความสุขุมคัมภีรภาพ และเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม พึ่งตนเองได้ และเป็นที่พึ่ง ของผู้อื่นได้

ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจึงต้องประเมินในภาพรวมของความเป็น เด็กผู้นั้น และประเมินต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเข้าจนวันที่เขาออกจากโรงเรียนไป และจะต้องเป็นการประเมิน ที่ไม่ทำให้เด็กเกิดความเครียด เพราะเขาได้มีโอกาสจะเป็นตัวเองด้วย

การประเมินผลที่สมบูรณ์ที่สุด คือ การประเมินสองทาง คือ ผู้อื่นประเมิน และตัวเองประเมิน การเรียนในอดีต ครูประเมินนักเรียนแต่ในปัจจุบันนักเรียนควรจะได้ประเมินตัวเอง และในบางครั้งเพื่อน นักเรียนก็สามารถประเมินกันเองได้ด้วย (ทองคุณ หงส์พันธ์ 2542 : 71 – 74)

จากการประมวลความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็น ตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ.มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษา

มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้ คือ จัดกิจกรรมการเรียน การสอนหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน สนองความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้รู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี สื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้กับการ จัดการเรียนการสอน ฝึกและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วน ส่งเสริมประชาธิปไตย ทำงานร่วมกับผู้อื่น และรับผิดชอบต่อกลุ่ม มีการประเมินพัฒนาการ ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

5.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้

ความหมายของการวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลหรือการประเมินผลการศึกษา นั้น จะต้องเป็นขบวนการที่ควบคู่กันไปกับการเรียน การสอน เพื่อนำไปประเมินค่าทั้งด้านการเรียนการสอน ฉะนั้น ความหมายของการวัดผล และการประเมิน ผลจึงมีความหมายได้หลายประการด้วยกัน เช่น

1.1. วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร ได้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผล ไว้ว่า

1.1.1. การวัดผลการศึกษา (Measurement) หมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณ จำนวนหนึ่งอันมีความหมายแทนสมรรถภาพทางนามธรรมของนักเรียนผู้นั้นที่มีอยู่ในตน

1.1.2. การประเมินผลทางการศึกษา (Evaluation) หมายถึง "ขบวนการที่ผู้นำผลที่ได้จากการ วัดไปใช้ตีค่า หรือสรุปผลว่านักเรียนผู้นั้นสอบได้หรือสอบตก ได้เลื่อนชั้นหรือไม่ได้เลื่อนชั้น

1.2. บันลือ พุกกะวัน ได้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผลไว้ว่า

1.2.1. การวัดผลทางการศึกษา คือ "การใช้เครื่องมือในการตรวจสอบที่จะสามารถบอก ปริมาณของความรู้ความเข้าใจได้อย่างเที่ยงตรง"

1.2.2. การประเมินผล หมายถึง การกะ การตีค่า การตีราคา ของสิ่งที่ประเมิน โดยอาศัยหลัก ทางสถิติ ตัวเลขต่าง ๆ ที่ใช้เครื่องมือในการวัดหลาย ๆ แบบเป็นรากฐานที่จะประเมินค่า เพื่อพิจารณา ดูว่าเป็นอย่างไร ควรเลื่อนชั้นหรือไม่ ควรจัดเข้ากลุ่มไหน การประเมินผลจึงเป็นเรื่องง่ายกว่าการวัด ผล ซึ่งต้องใช้หลายแบบในการวัด การจัดทำตัวเลขต่าง ๆ ตามหลักการประเมินผล โดยเทียบกับกลุ่ม ปกติวิสัย (Norm) อีกทีหนึ่งแล้วจัดระดับ (เกรด)

1.3. ธีระ รุญเจริญ กล่าวถึงการวัดผลและการประเมินผลไว้ว่า

1.3.1 การวัดผลทางการศึกษา คือ การเก็บข้อมูล ความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้นให้

มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และเป็นขบวนการต่อเนื่องกับการสอนเรื่อยไป การวัดผล อาจวัดได้หลายวิธี เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน และวิธีการอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องมือ ในการวินิจฉัย สำหรับประเมินค่า

1.3.2 การประเมินผลการศึกษา เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจ การพิจารณาให้คะแนนหรือให้เกรดแก่ผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะใช้ข้อมูลแบบ Qualitative หรือ Quantitative หรือทั้งสองอย่างมาพิจารณาตัดสินใจให้คะแนนหรือเกรดไปตามที่ตนรู้สึกว่าจะให้ความยุติธรรมแก่ผู้เรียนนั้น ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.4 วาสนา ประवालพฤกษ์ ได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น ๆ อยู่เสมอ เพื่อจะดูว่า สิ่งที่เราสอนไปหรือสิ่งที่นักเรียนเรียนไปจากครูนั้นได้ผลอย่างไรบ้าง สมกับที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ ทั้งนี้อาจพูดได้ว่า

1.4.1. การวัดผลและการประเมินผล เป็นขบวนการที่ทำขึ้น เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ

1.4.2 การประเมินผล เป็นสิ่งที่ช่วยทราบว่า การเรียนการสอนที่ดำเนินไปแล้ว ได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งการประเมินผลก็คือขบวนการที่จะช่วยให้ครูรู้ว่านักเรียนพัฒนาไป ในทางที่ต้องการหรือไม่เพียงใด

1.4.3 การประเมินผล เป็นประหนึ่งขบวนการที่คอยควบคุมคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ (อบรม สนิทบาล 2523 : 75 – 76)

1.5 สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543 : 184) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ว่า การวัดผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลขอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยตัวเลขจะบ่งชี้ถึงระดับความสามารถหรือคุณลักษณะของบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ใด ๆ เป็นการตอบคำถามที่ว่า “ มากเท่าไร ”

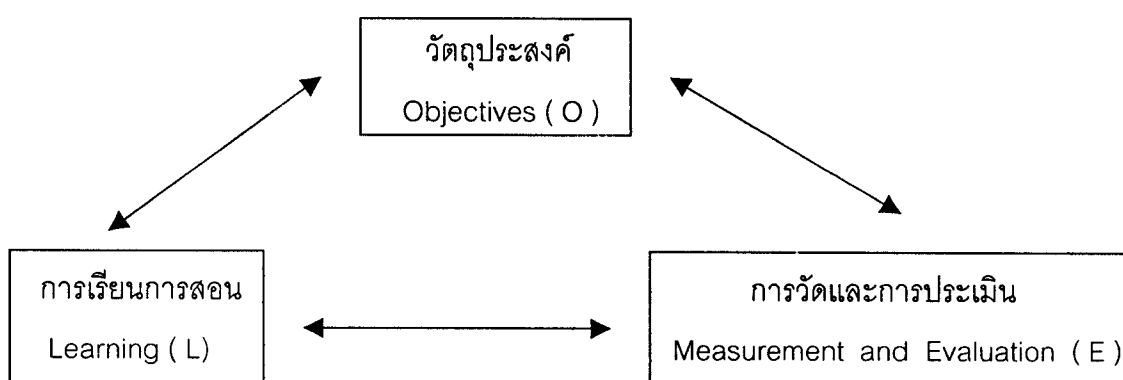
การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และตีความหมายข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อตัดสินคุณค่าของระดับความสามารถหรือคุณลักษณะของบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ใด เป็นการตอบคำถามว่า “ ดีแค่ไหน ” หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการประเมินว่า นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรมทั้งทางด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย และทักษะพิสัย มากน้อยเพียงใด และบรรลุจุดประสงค์การสอนหรือไม่ ดังนั้น การประเมินผลการเรียนรู้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การแปลงหลักสูตรมาสู่การสอนได้ผลเป็นที่น่าพอใจเพียงใด

สุพัทตร์ พิบูลย์ (2544 : 20) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลการเรียนการสอนไว้ว่า

การวัด (Measurement) เป็นการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้แก่สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์ การวัดจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หน่วยของการวัด มาตราเปรียบเทียบ และเครื่องมือ

การประเมิน (Evaluation) เป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เช่น ตัดสินเกี่ยวกับความเหมาะสม ความดี ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า เป็นต้น การประเมินสิ่งใดก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ สารสนเทศจากการวัด (ข้อมูล) การตีความหมาย และการตัดสินใจเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานหรือบันทัดฐาน อันเป็นที่ยอมรับ

การวัดและประเมินผล (Measurement and Evaluation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการเรียนการสอน แต่ต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกับการเรียนการสอน กล่าวคือ การวัดผลต้องวัดจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และวัดในสิ่งที่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลจากการวัดจะให้ข้อมูลแก่ผู้สอนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด ในขณะเดียวกัน วัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งกำหนดรูปแบบของการวัดให้เหมาะสมด้วย องค์ประกอบทั้งสามซึ่งมีความสัมพันธ์กัน สามารถเขียนเป็นวงจรความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

(ที่มา : สุมาลี จันทร์ชลอ มปป : 11)

เมื่อประมวลความหมายของการวัดผลและการประเมินผลข้างต้นสรุปได้ว่า

การวัดผล เป็นกลวิธีให้ได้มาซึ่งตัวเลขจำนวนใดจำนวนหนึ่งอย่างมีกฎเกณฑ์เพื่อบ่งชี้ระดับความสามารถของบุคคล สิ่งของ และเหตุการณ์ โดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือหน่วยของการวัด มาตรฐานเปรียบเทียบ และเครื่องมือ

การประเมินผล คือการตีค่าจากการวัดผล เพื่อตัดสินคุณค่าของระดับความสามารถหรือคุณลักษณะของบุคคล สิ่งของและเหตุการณ์ใดๆ

จุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลการศึกษาจัดเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) คือการนำผลของข้อมูลที่รวบรวมได้ ส่งให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เราเรียกว่า Feed Back จึงสรุปได้ว่าการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นจึงควรจะได้รู้ถึงจุดมุ่งหมายของการวัดผลการศึกษา ซึ่งเราแบ่งออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) มีการใช้อยู่ 2 วิธี คือ การสอบคัดเลือก (Selection) และการสอบจำแนก (Classification) ซึ่งทั้ง 2 วิธี โดยส่วนรวมก็คือเป็นการวัดความสามารถว่าเด็กควรอยู่ในระดับไหน กลุ่มใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก

2. เพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการค้นหาสมมติฐานดูความบกพร่องของการเรียนการสอน เพื่อนำไปแก้ไขได้ ซึ่งอาจจะทำเป็นรายบุคคล ที่วินิจฉัยแล้วว่าจะต้องแก้ไขปรับปรุง

3. เพื่อเปรียบเทียบ (Assesment) เป็นการเปรียบเทียบดูความงอกงามและพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม วิธีที่ใช้ในขณะนี้ คือวิธีการสอบซ้ำ (Retest Method)

4. เพื่อทำนาย (Prediction) เป็นการนำผลที่ได้เพื่อมาแนะแนว ว่าเขาควรจะไปทำอะไร หลังจากจบแล้ว ผู้ที่จะทำนายหรือแนะแนวควรมีความรู้เรื่องสถิติสหสัมพันธ์เพื่อเป็นแนวทางในการแนะแนว

5. เพื่อประเมินค่า (Evaluation) เป็นการพิจารณาโดยส่วนรวมถึง หลักสูตร วิธีสอน มาตรฐานของโรงเรียนแต่ละแห่ง ว่าดีหรือด้อยอย่างไร

ครูควรมีความเข้าใจในเรื่องจุดประสงค์ที่บังพฤติกรรม (Behavioral Objective) ซึ่งจะมีผลช่วยให้ครูทราบจุดมุ่งหมายปลายทางที่แน่นอน และสามารถนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้ และจะบังเกิดผลประโยชน์อย่างแท้จริง (อบรม สนิทบาล 2523 : 76 – 77)

สุมาลี จันทรชลอ (มปป : 12) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวัดผลการศึกษาว่า

1. การวัดเพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการสอบวัดเพื่อบอกให้ผู้สอบมีความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่ม เพื่อจุดประสงค์ที่จะจัดตำแหน่งให้กับผู้สอน

2. เพื่อวัดเพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการวัดเพื่อบอกให้ผู้สอบแต่ละคนพัฒนาจากเดิมมากน้อยเพียงใด

3. การวัดเพื่อการวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการวินิจฉัย เป็นการค้นหาข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างละเอียดถึงสาเหตุของข้อบกพร่องนั้น

4. การวัดเพื่อการพยากรณ์ (Prediction) วัตถุประสงค์ของการวัดประเภทนี้เป็นการนำไปใช้ในอนาคต เพื่อให้ข้อมูลว่าผู้สอบมีความสามารถเท่าไร และควรจะเรียนหรือทำอะไร ได้ดีมากน้อยเพียงใด ในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนว

5. การวัดเพื่อการประเมินผล (Evaluation) เป็นการวัดเพื่อสรุปผล เพื่อประเมินหรือตีค่าความสามารถของผู้สอบ

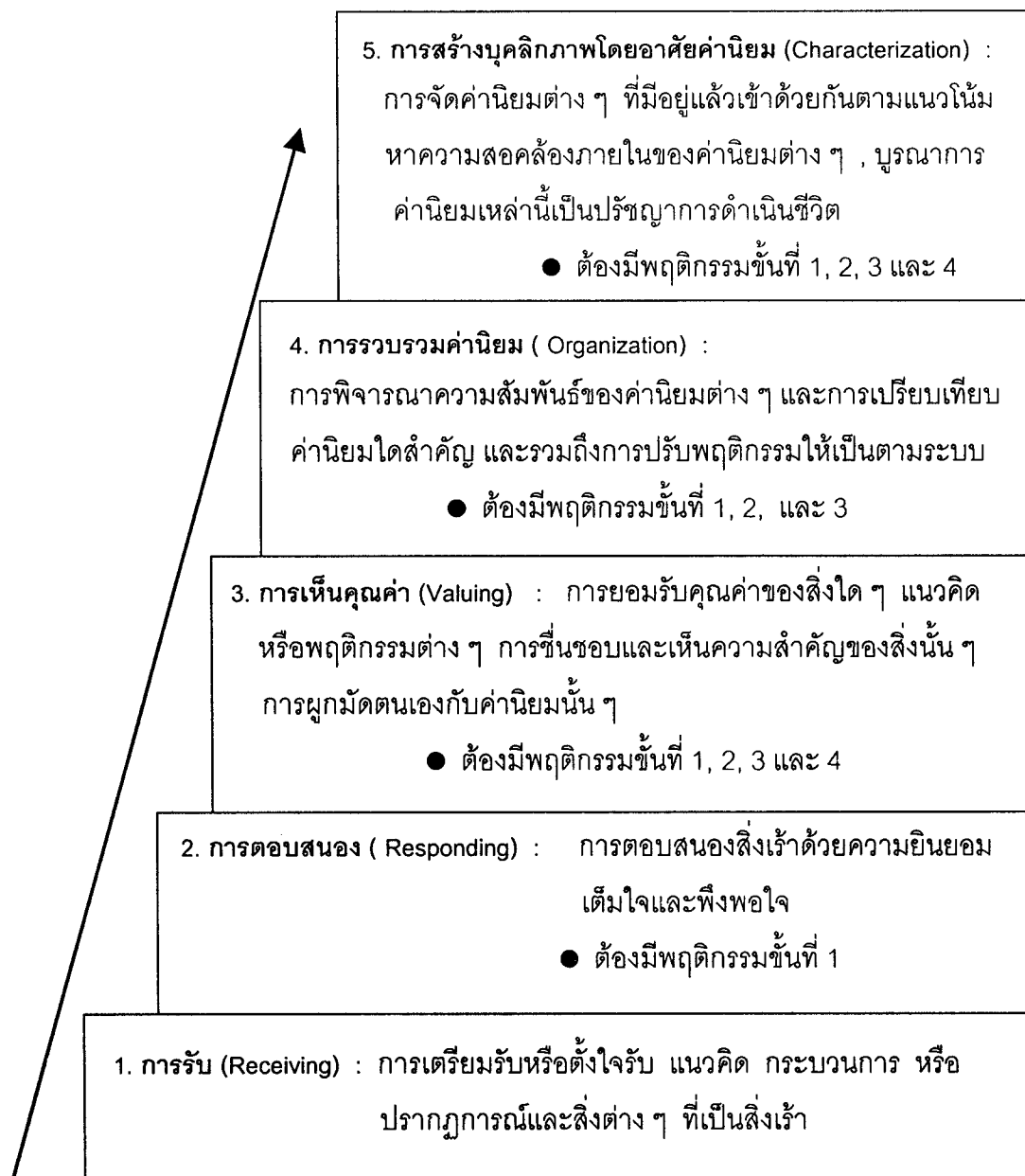
สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล เพื่อจัดตำแหน่ง เพื่อวินิจฉัย เพื่อเปรียบเทียบ เพื่อทำนาย และเพื่อประเมินค่า แล้วนำผลที่ได้จากการประเมินไปจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น

สาระของการประเมินผลการเรียนรู้

การที่จะทราบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมิน ว่า ต้องการมุ่งวัดและประเมินผลการเรียนรู้อะไรบ้าง ซึ่งก็คือสาระของการประเมินผลการเรียนรู้ อันได้แก่การประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย การประเมินผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย และการประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย

1. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หมายถึงการประเมินคุณลักษณะทางจิตซึ่งก็คือ ความรู้สึก นึกคิด ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และบุคลิกภาพ

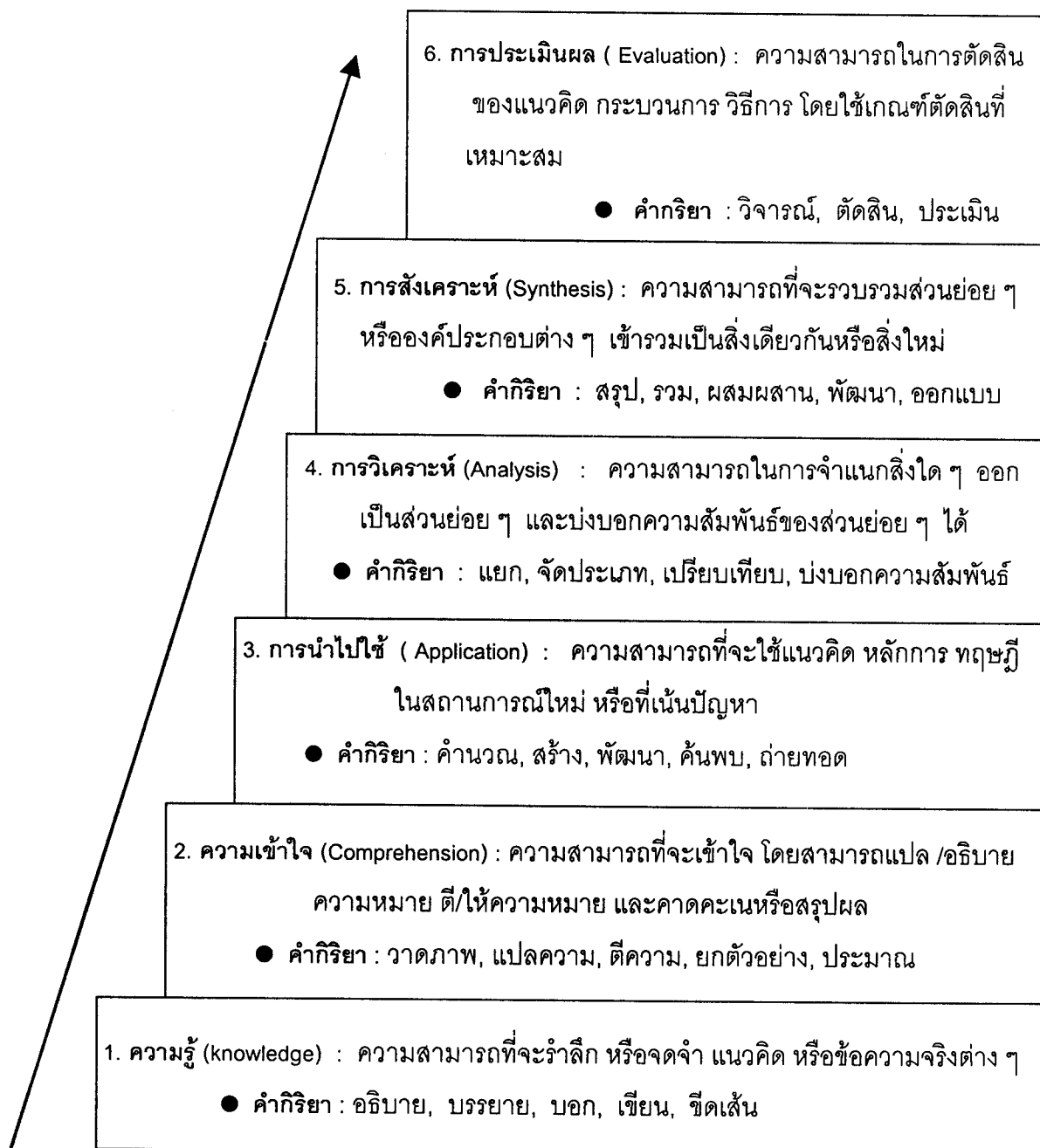
บลูม (Bloom) และคณะได้แบ่งพฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็น 5 ระดับซึ่งมีลักษณะเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องดังภาพประกอบ 6 (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2537)

ภาพประกอบ 6 ระดับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย
(แหล่งที่มา : สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. 2537)

2. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การประเมินสมรรถภาพทางสติปัญญาซึ่งได้แก่ ความรู้และความคิด

บลูมได้แบ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 6 ระดับ ที่มีลักษณะต่อเนื่องกันดังภาพประกอบที่ 7

ภาพประกอบ 7 ระดับของพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย

(แหล่งที่มา : สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2537)

3. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย

พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมที่บ่งถึงสมรรถภาพหรือผลการปฏิบัติที่อาศัยอวัยวะต่าง ๆ และการประสานของอวัยวะต่าง ๆ จึงมักปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น การวิ่งแข่ง การเย็บผ้า การตอนต้นไม้ เป็นต้น ฮาร์โรล (Anita J. Harrow. 1972) ได้คิดขึ้นการปลูกฝังพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยซึ่งมีลักษณะต่อเนื่องกันเป็นลำดับขั้น 4 ขั้น (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2537) ดังภาพประกอบ 8 ตัวอย่างเช่น การใช้แว่นขยายหรือกล้องจุลทรรศน์ นักเรียนต้องสังเกตขั้นตอนของการใช้ (ขั้นที่ 1) แล้วลองปฏิบัติตาม (ขั้นที่ 2) จากนั้นฝึกบ่อย ๆ จนในที่สุดทำได้อย่างคล่องแคล่ว (ขั้นที่ 3)

การวิเคราะห์ (Analysis) : ความสามารถในการจำแนกสิ่งใด ๆ ออก

เป็นส่วนย่อย ๆ และบ่งบอกความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ได้

● คำกริยา : แยก, จัดประเภท, เปรียบเทียบ, บ่งบอกความสัมพันธ์

4. การปรับปรุง (Adapting) : การปรับหรือแก้ไขให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติ และ/หรือสภาพการณ์นั้น ๆ

● ต้องมีพฤติกรรมขั้นที่ 1, 2, และ 3

3. การฝึกปฏิบัติ (Practicing) : ฝึกกระทำซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยหรือปฏิบัติได้คล่องอย่างอัตโนมัติ

● ต้องมีพฤติกรรมขั้นที่ 1, 2

2. การเรียนแบบ (Imitating) : ทำตามคำแนะนำ, กระทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยความมีสติและรอบคอบ

● ต้องมีพฤติกรรมขั้นที่ 1

1. การสังเกต (Observing) : กระบวนการเฝ้าดู, ให้ความสนใจทุกขั้นตอนหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่จะประสบผลสำเร็จหรือเกิดพฤติกรรม, อ่านคู่มือ / คำแนะนำ

ภาพประกอบ 8 ระดับพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย

(แหล่งที่มา : สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2537)

นักพัฒนาหลักสูตรและครูส่วนใหญ่จึงยึดพฤติกรรมทั้งสามด้าน คือ จิตพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะพิสัยเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดประสงค์ของการสอน โดยมีข้อสังเกตว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดประสงค์การสอนไม่จำเป็นต้องให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมทุกชั้น

ตอน คือ ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุดทั้งนี้ เพราะจุดประสงค์การสอนของบางหน่วยหรือ บางเนื้อหา มุ่งเน้นพฤติกรรมขั้นต้น ๆ เท่านั้น ขณะเดียวกันถ้าจุดประสงค์เน้นพฤติกรรมขั้นสูง ครูต้องคอยสอนว่า ผู้เรียนมีความพร้อมหรือเกิดพฤติกรรมขั้นต้น ๆ แล้วหรือไม่

จากข้อมูลสาระของการประเมินผลการเรียนรู้สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้มีสาระ 3 ด้าน คือด้านจิตพิสัย ด้านพุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งแต่ละด้านจะมีลำดับขั้นต่างกัน ในการสอนไม่จำเป็นว่าจะต้องให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมทุกขั้นตอน

หลักการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้มีหลักการที่สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะตามช่วงเวลา คือ

1. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ (Formative Assessment) เป็นการประเมินผลที่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินโดยสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมักดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การประเมินในลักษณะนี้มุ่งพิจารณาความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของนักเรียนว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและยังไม่เรียนรู้อะไร จะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เครื่องมือวัดไม่จำเป็นต้องเป็นในลักษณะการเขียน อาจเป็นการทดสอบปากเปล่า แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบปรนัย และแบบทดสอบอัตนัยซึ่งมีจุดอ่อนจุดแข็งแตกต่างกัน

2. การประเมินผลการเรียนรู้แบบสรุปรวม (Summative Assessment) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การทดสอบแบบรอบรู้” (Mastery Test) เพราะมุ่งพิจารณาว่านักเรียนคนใดผ่านการเรียนรู้จุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้หรือปลายภาคการศึกษา การประเมินผลในลักษณะนี้มี 4 แบบคือ แบบทดสอบปากเปล่า แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบปรนัย และแบบทดสอบอัตนัย คล้ายคลึงกับที่กล่าวในตาราง 3

ตาราง 3 ชนิดของแบบทดสอบที่ครูสร้าง

แบบทดสอบ	จุดเด่น	จุดด้อย
1. แบบปากเปล่า : ครูทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 2. แบบภาคปฏิบัติ : ครูมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติเพื่อดูว่านักเรียนมีทักษะด้านการปฏิบัติ และทักษะการแก้ปัญหาหรือไม่	● นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ● ครูอาจชี้แนะเพื่อช่วยนักเรียน ● มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้มากกว่าความจำ ● ใช้ประเมินทักษะการคิดขั้นสูง	● ใช้เวลามากและยากที่จะประเมิน ● ใช้เวลามาก ● ให้คะแนนยาก
3. แบบปรนัย : ครูมุ่งวัดภาคความรู้	● ให้คะแนนง่าย	● สร้างยากและใช้เวลามาก

แบบทดสอบ	จุดเด่น	จุดด้อย
4. แบบอัตนัย : ครูมุ่งให้นักเรียนเขียนตอบ เพื่อจัดสมรรถภาพที่แท้จริงของนักเรียน	● ผลที่วัดเชื่อมั่นได้ (reliable) ● วัดได้ครอบคลุมเนื้อหา ● วัดความคิดระดับสูงและ ความรู้สึกนึกคิดได้	● วัดความคิดระดับสูงมักเป็น ความจำ ● อาจเดาได้ ● ให้คะแนนยาก ● อาจวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา

ประเภทของการประเมินผลการเรียนรู้

สูนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543 : 185 – 186) กล่าวถึงประเภทของการประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการพิจารณา หรือตัดสินผลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ของนักเรียนทั้งทาง ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามลักษณะทาง เกณฑ์แล้วสามารถแบ่งการประเมินผลการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ

1. การประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงเกณฑ์ (Criterion – Referenced Assessment) หมายถึงการประเมินผลโดยการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงสมรรถภาพของนักเรียนว่า นักเรียนสามารถกระทำสิ่งใดได้บ้างเมื่อเทียบกับเกณฑ์หรือเกณฑ์มาตรฐาน มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าการประเมินในลักษณะนี้ต้องใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียว การทดสอบมิใช่วิธีเดียวในการประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงเกณฑ์ การประเมินในลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานทฤษฎี “การเรียนรู้เพื่อรอบรู้” (Mastery Learning) โดยเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ได้แต่ภายใต้ เวลา และเงื่อนไขที่แตกต่างกัน

2. การประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงกลุ่ม (Norm – Referenced Assessment) หมายถึงการประเมินผลที่พิจารณาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนห้องหนึ่ง ๆ หรือระดับชั้นหนึ่ง ด้วยกันเอง การประเมินผลในลักษณะนี้อยู่ภายใต้ความเชื่อที่ว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากัน มีทั้งคนเก่ง ปานกลาง และอ่อน จึงมุ่งค้นหาว่านักเรียนมีตำแหน่ง หรือระดับความสามารถเท่าใด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่ม มักรายงานผลเป็นอันดับที่ของนักเรียนหรือตำแหน่งของเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank)

3. การประเมินผลการเรียนรู้แบบอิงนักเรียน (Student – Referenced Assessment) หมายถึงการประเมินผลที่มุ่งค้นหาว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้หรือไม่ เมื่อเทียบกับความสามารถพื้นฐานเดิม (Baseline) หรือคะแนนก่อนเรียน (Pretest) การประเมินในลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของนักเรียนเอง” จึงทำให้นักเรียน

สามารถประเมินตนเองได้ว่า ตนมีความก้าวหน้าในด้านใดและมีข้อบกพร่องในด้านใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้นหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนอาจจะใช้ผลงานระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม หรืออาจใช้ข้อคิดหรือข้อเสนอแนะของคุณครู หรือใช้คำยกย่องชมเชยหรือคำตำหนิของคุณครู หรืออาจใช้วิธีทัศนเพื่อสะท้อนว่านักเรียนกระทำการสิ่งใดและกระทำการสิ่งใดไม่ได้ การรายงานผลมักใช้หลักฐานการเรียนรู้ที่เห็นร่องรอยของการพัฒนาของนักเรียนว่า นักเรียนสามารถกระทำการสิ่งใดได้บ้าง และกระทำการสิ่งใดไม่ได้บ้าง โดยประเมินจากแฟ้มผลงานนักเรียน (Student Portfolio) หรืออาจใช้การเขียนกราฟ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลที่ใช้หลักสูตรเป็นฐาน (Curriculum Based Assessment)

สุมาลี จันทร์ชลอ (มปป. : 11 – 24) กล่าวถึงประเภทของการประเมินไว้ว่า สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. จำแนกตามระยะเวลา แบ่งประเภทของการประเมินได้ เป็น 3 แบบ คือ

1.1 การประเมินผลก่อนเรียน (Pre Evaluation) เป็นการประเมินก่อนเริ่มแต่ละบทเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1.1 เพื่อค้นคว้าว่าผู้เรียนมีความรู้ก่อนการสอนหรือไม่ หรือมีความรู้ในสิ่งนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ผลจากการประเมินจะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.1.2 เพื่อค้นหาว่าผู้เรียนมีทักษะหรือพฤติกรรมที่จำเป็นในการเรียนหรือไม่ ซึ่งถ้ายังไม่มีทักษะหรือพฤติกรรมพื้นฐานที่จำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรมนั้นๆ ก่อน

1.1.3 เพื่อค้นหาว่าส่วนใดของบทเรียนที่ผู้เรียนเรียนรู้แล้ว มีทักษะแล้ว ส่วนใดยังไม่รู้ ไม่มีทักษะ

1.1.4 เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เช่นในส่วนที่ผู้เรียนเรียนรู้แล้วอาจไม่ต้องนำมาสอนหรือสอนแต่น้อยส่วนใดที่ไม่รู้เลยควรต้องรีบจัดกิจกรรม หรือเสริมบทเรียนให้มากขึ้น

1.1.5 เพื่อนำผลไปเปรียบเทียบกับการสอนครั้งต่อไป เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนในทางปฏิบัติ

1.2 การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลขณะดำเนินการสอนแต่ละบท แต่ละเรื่อง หรือแต่ละจุดประสงค์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

จากการนำเสนอประเภทของการประเมินผล สรุปได้ว่า การประเมินผลเพื่อทราบว่านักเรียนอยู่ในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน เพื่อทราบว่านักเรียนอยู่ในระดับใดในกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบ

ว่านักเรียนได้รับการพัฒนาไปในระดับใด นอกจากนั้นการประเมินเพื่อวางแผนการพัฒนาผู้เรียนโดยยึดหลักผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

แนวการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีดังนี้

1. การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบ เครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินประกอบด้วย

- 1.1. แบบสำรวจ / สังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 1.2. แบบสำรวจตนเอง
- 1.3. แบบสำรวจกลุ่ม

2. การประเมินพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นรายวิชา มีเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินดังนี้

- 2.1. แบบสำรวจการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.2 . แบบประเมินพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. การประเมินภาพรวมของโรงเรียนในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการประเมิน ดังนี้

- 3.1 แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3.2 แบบสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นเครื่องมือที่ให้นักเรียนที่สอนโดยครูที่เข้าโครงการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ได้ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และพฤติกรรมเรียนของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป โดยอาจจะประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง (กรมสามัญศึกษา 2540 : 50 – 51)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544 : (6) – (16)) ได้ให้ข้อเสนอแนะทางด้านแนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. สรุปแนวคิดและหลักการประเมินการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย ดังนี้

1) การจัดการศึกษาทุกระดับและรูปแบบ จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน เพื่อช่วยให้ทิศทางของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

- 2) จำเป็นต้องมีนโยบายการวัดและการประเมินการเรียนรู้ที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหารการศึกษาระดับสูง และได้รับฉันทามติจากประชาคมทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นกลไกของการติดตาม กำกับ สนับสนุนและพัฒนาการเรียนรู้ทุกระดับอย่างเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ
- 3) ระบบการวัดและประเมินการเรียนรู้จะต้องมีความเที่ยงธรรมโปร่งใส สามารถตรวจสอบความถูกต้องตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540
- 4) การวัดและประเมินการเรียนรู้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งก่อน ระหว่างและหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน
- 5) การวัดและประเมินการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และจำเป็นต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ระดับบุคคล สถานศึกษา การศึกษาและประเทศ รวมทั้งมีความเป็นสากลระดับนานาชาติ
- 6) การวัดและประเมินการเรียนรู้จะต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้/ทักษะ พัฒนาการของผู้เรียน และคุณธรรม
- 7) คณะบุคคลที่รับผิดชอบงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ทุกระดับ ส่วนใหญ่จำเป็นต้องคัดสรรจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินทางการศึกษา
- 8) ผลจากการประเมินจะต้องใช้เป็นสารสนเทศสำหรับติดตาม กำกับ สนับสนุนและพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. นโยบายการประเมินการเรียนรู้ระดับสถานศึกษา

- 1) ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย วางแผน ประสานงาน สนับสนุนการดำเนินงานติดตามและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ภายในสถานศึกษา และรายงานผลการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา
- 2) คณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการกำหนดวาระการทำงานเช่น วาระ 3 ปี คณะกรรมการควรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่งจากหัวหน้าหมวดวิชา นายกสภาค / ชมรม ผู้ปกครองหรือศิษย์เก่า ผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา (รวมหัวหน้าหมวด) และสถาบันการศึกษาที่สอนระดับสูงกว่าที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษานั้น ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน
- 3) ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีหน้าที่ดังนี้
 - 3.1) กำหนดเป้าหมาย (Goal) และจุดประสงค์ (Objectives) ของการเรียนรู้ระดับสถานศึกษา ระดับผู้เรียน และระดับรายวิชา
 - 3.2) วางระบบการติดตามและประเมินการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ เกณฑ์ และมาตรฐาน

ของการประเมินการเรียนรู้ ด้านสาระ ความรู้ รายวิชา และคุณธรรมของผู้เรียน ตามกรอบและแนวทางของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแห่งชาติ

3.3) เตรียมรูปแบบการติดตามและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสรุปในระดับสถานศึกษา ทั้งระดับผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาการทางด้านความรู้เป็นรายวิชาของนักเรียนทุกชั้นปี ระดับและพัฒนาการทางด้านคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญของนักเรียนทุกชั้นปี

3.4) ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังผู้เรียน ปัจจัยทางการศึกษา และการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มของความก้าวหน้า และระดับการเรียนรู้ทางด้านสาระความรู้ พัฒนาการและคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญของนักเรียนในสถานศึกษา

3.5) จัดทำรายงานประจำปี เพื่อรายงานสรุปผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับสถานศึกษา เพื่อรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3. นโยบายการประเมินการเรียนรู้ระดับผู้เรียน

1) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอน โดยถือว่าการประเมินการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินจะต้องกระทำกับผู้เรียนทุกคน ทุกระดับชั้น การศึกษา และตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องใช้การประเมินเป็นกลไกสำคัญในการติดตาม พัฒนา ช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน โดยครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์และมาตรฐานของการประเมินการเรียนรู้ของคณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอน ประกอบด้วยเนื้อหาของการประเมิน ได้แก่ สาระความรู้และทักษะ กับพัฒนาการและคุณธรรม

2.1) การประเมินสาระความรู้/ ทักษะ ให้พิจารณาเป็นรายวิชา

(1) ครูผู้สอนจะต้องประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน

(2) ครูผู้สอนจะต้องประเมินโดยยึดเป้าหมาย การเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งควรครอบคลุม

กลุ่มดังต่อไปนี้

- ความรู้พื้นฐานของวิชา
- ทักษะการแสวงหาความรู้
- ผลการปฏิบัติงาน
- พัฒนาการทางความรู้และทักษะ

(3) ผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับพัฒนาผู้เรียน

(4) ผลการประเมินจะต้องแจ้งผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบ และสามารถตรวจสอบได้

2.2) การประเมินพัฒนาการและคุณธรรม ให้พิจารณาเป็นรายผู้เรียน

(1) ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสอนนักเรียนทุกคน ร่วมทำการประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ และคุณธรรมของนักเรียน โดยการวัดและสังเกตอย่างต่อเนื่องตามแบบฟอร์มของตัวบ่งชี้พัฒนาการด้านต่าง ๆ และคุณธรรมสำคัญของแต่ละระดับชั้นที่กำหนดไว้

(2) ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำการประเมินคุณธรรมของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เกี่ยวข้อง

3.1) ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไป ได้ทำการประเมินตนเองทั้งด้านสาระความรู้/ทักษะ พัฒนาการคุณธรรม ทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของครูผู้สอน

3.2) ในกรณีที่ชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน เช่น วิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

4) วิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรใช้ วิธีการที่หลากหลายประกอบกัน เช่น การทดสอบ (Test) แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) แฟ้มบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล (Comprehensive Personal Record) การสังเกตพฤติกรรม (Observation) เป็นต้น เพื่อให้ได้หลักฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สมบูรณ์ที่สุด

5) ผลการประเมินประจำภาคการศึกษา ทั้งการประเมิน สาระความรู้/ทักษะรายวิชา และการประเมินพัฒนาการและคุณธรรม รายบุคคล สถานศึกษาจะต้องรายงานผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง และสามารถตรวจสอบผลได้

เพื่อให้สถานศึกษาสามารถทำการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการวัดและประเมินผลการเรียน จึงเสนอแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้สถานศึกษานำไปพิจารณาดำเนินการให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนไว้ดังนี้

1. หลักการวัดและประเมินผลการเรียน

1.1 สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

1.2 การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้อง และครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร

1.3 การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนาการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

1.4 การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน

1.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบ ผลการประเมินผลการเรียนได้

1.6 ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษา และรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

1.7 ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียนและเป็นหลักฐานแสดงวุฒิ และรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

2. แนวการบริหารการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีการดำเนินการตามหลักการ กระจ่ายอำนาจ มีการประเมินผู้เรียนตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียน มีการตรวจสอบและกำกับติดตามประเมินคุณภาพ การประเมินผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงควรดำเนินการวัด และประเมินผลการเรียน ดังนี้

2.1 สถานศึกษาโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดรูปแบบ ระบบ และระเบียบประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษาโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี / รายภาค ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการวัดและประเมินผลการเรียนรายปี / รายภาค

2.3 คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชา ให้ความเห็นชอบ รูปแบบ วิธีการ เครื่องมือ เกณฑ์การประเมิน และผลการตัดสินการประเมินผลการเรียนรายวิชาของผู้สอน

2.4 ผู้สอนจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียน และประเมินสรุปผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้วยวิธีการหลากหลายตามสภาพจริง โดยนำผลการเรียนระหว่างเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียนรายวิชา

2.5 หัวหน้าสถานศึกษา อนุมัติผลการเรียนปลายปี / ปลายภาค และผ่านช่วงชั้น

2.6 สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินการประเมินผลการเรียนประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แนวดำเนินการประเมินผลการเรียน

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาต่าง ๆ มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบผลการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียนร่วมกันให้การประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับกระบวนการ

ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ข้อมูลการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนทุกคนมีความหมายตรงกัน สามารถใช้ส่งต่อระหว่างสถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดหลักเกณฑ์ การประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา ดังนี้

3.1 การประเมินผลการเรียนสาระการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้และ พัฒนาการของผู้เรียน ในการเรียนสาระการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมค่านิยม ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่ โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ประเมินและตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นเป้าหมาย
- 2) ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย เน้นการประเมินสภาพจริง โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
- 3) ตัดสินผลการเรียนโดยประมวลจากผลการประเมินระหว่างเรียน การประเมินผลงาน และการทดสอบด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ แล้วตัดสินตามเกณฑ์ที่แต่ละสถานศึกษากำหนดให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา
- 4) การรายงานผลการประเมิน ให้เป็นไปตามระบบที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งจะเลือกรายงานด้วยระบบผ่าน / ไม่ผ่าน (ได้ / ตก) หรือระดับผลการเรียนแบบตัวเลข ตัวอักษร หรือร้อยละก็ได้ แต่ในช่วงชั้นที่ 4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรใช้ระดับผลการเรียนแบบตัวเลข เพื่อให้สอดคล้อง กับแนวทางการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ
 - “4” หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
 - “3” หมายถึง ผลการเรียนดี
 - “2” หมายถึง ผลการเรียนพอใช้
 - “1” หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน
 - “0” หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน
- 5) ช่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และให้เรียนซ้ำในรายวิชาที่ช่อมเสริมไม่สำเร็จ หรือไม่เข้ารับการช่อมเสริมตามเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด
- 6) สถานศึกษา สะสมผลการเรียนแต่ละรายวิชาของผู้เรียน และอนุมัติให้ผู้เรียนที่มีผลการเรียนได้รายวิชาต่าง ๆ ทั้ง 8 กลุ่ม สาระ การเรียนรู้ครบถ้วน ตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของสถานศึกษา เป็นผู้ผ่านช่วงชั้น

3.2 การประเมินการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินความสามารถและ พัฒนาการของผู้เรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

1) อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม เป็นผู้ประเมินและตัดสินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เป็นรายกิจกรรม

2) สถานศึกษากำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และเกณฑ์การประเมินกิจกรรม

- เกณฑ์การตัดสินการผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรม
- เกณฑ์ตัดสินเวลาร่วมกิจกรรม
- ระบบการรายงานผลการตัดสินการประเมินกิจกรรม

3) อาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการประเมินผู้เรียนทั้งระหว่างปฏิบัติกิจกรรมและเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม เน้นการประเมินสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลาย

4) ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และตัดสินการผ่านกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด

5) ช่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมในส่วนที่บกพร่องแล้วประเมินใหม่ จนกว่าจะผ่านเกณฑ์การประเมินครบถ้วนจึงผ่านกิจกรรม

6) สถานศึกษาสะสมการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและอนุมัติให้ผู้ที่มีผลการปฏิบัติกิจกรรมครบถ้วนตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของสถานศึกษาได้ผ่านช่วงชั้น

3.2 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียนตามที่สถานศึกษากำหนด โดยมีแนวดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

2) ดำเนินการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3) กำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ

4) ดำเนินการประเมินผู้เรียนจากพฤติกรรมจริงอย่างต่อเนื่อง

5) สรุปการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ

6) สรุปตัดสินใจให้ผู้เรียนที่มีพัฒนาการของคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ดีสม่ำเสมอ ผ่านเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น โดยรายงานผลการประเมิน ดังนี้

ดีเยี่ยม หมายถึง ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในระดับที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทั่วไป

ดี หมายถึง ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยประพฤติดีตามปกติ

ควรปรับปรุง หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

7) ให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ช่วงชั้น เข้ารับการอบรม และทำกิจกรรมความดีชดเชย เมื่อปฏิบัติครบถ้วนแล้ว จึงจะได้เลื่อนช่วงชั้นและให้รับการรายงานผลการประเมินใหม่ ดังนี้

"ผ่านเกณฑ์การประเมิน" หมายถึง ได้รับการซ่อมเสริมให้ผ่านการประเมิน

3.4. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน เป็นการประเมินทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการถ่ายทอดความคิดด้วยทักษะการเขียน โดยมีแนวดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของสถานศึกษา
- 2) กำหนดเกณฑ์ประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน
- 3) กำหนดระบบ วิธีการประเมินและผู้ประเมิน
- 4) ดำเนินการประเมินผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนด
- 5) สรุปผลการประเมินตัดสินให้ผู้ผ่านมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนผ่านช่วงชั้น

แล้วรายงานผลการประเมินตามระบบที่สถานศึกษากำหนด

6) ซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จนกว่าจะผ่าน จึงจะได้รับอนุมัติให้เลื่อนช่วงชั้น

3.5. การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น เป็นการนำผลการประเมินในด้านต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลมาประมวลสรุปเพื่อตัดสินให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้นต่าง ๆ ตามเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนแต่ละช่วงชั้น

4. เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษา

เพื่อให้ผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการศึกาแต่ละช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษา ได้ศึกษาครบถ้วนตามโครงสร้างของหลักสูตรและมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จึงกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ผ่านช่วงชั้นการจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ และจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

4.1. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นที่ 1. ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

- 1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มและได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4.2. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

- 1) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

กำหนด

- 3) ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด (กรมวิชาการ 2544 : 1 – 9)

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2544 ; ก – ท) ได้ให้เหตุผลว่า ทำไมต้องประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสามประการคือ

1.1. สาระและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้และการประเมินตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาและประเมินที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวคิดและวิธีการให้กว้างขวางและเหมาะสมกับแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับห้องเรียนควรเน้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด เป็นคนเก่งที่สุด และดีที่สุด ตามความสามารถและบุคลิกภาพที่แท้จริงของเด็ก

1.2. แนวคิดตามหลักวิชาของการประเมิน ได้เปลี่ยนแปลงจากการประเมินแบบเก่ามาเป็นการประเมินแนวใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดของการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

1) เชื่อว่าไม่มีนักเรียนกลุ่มใดจะใช้เป็นมาตรฐานให้ยึดถือเปรียบเทียบ ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตน มีความถนัด ความสนใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเรียนการสอนและการประเมินจึงไม่ควรยึดมาตรฐานเดียว แต่ต้องสอดคล้องกับแต่ละบุคคลและแตกต่างกันไป

2) เชื่อว่าการประเมินทางตรงที่อิงการปฏิบัติด้วยเครื่องมือการประเมินหลากหลายจะสามารถประเมินความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้ สมบูรณ์กว่า แม่นยำถูกต้องกว่าและได้ภาพพจน์ของความยุติธรรมมากกว่า

3) เชื่อว่าการให้ผู้เรียนจัดทำและรักษา Portfolio ของผู้เรียนซึ่งจะมีสารสนเทศจากการประเมินชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลายให้ภาพทั่วไปของผู้เรียนได้ชัดเจน

4) การประเมินเป็นส่วนประกอบที่กลมกลืนกับหลักสูตร ดังนั้นการประเมินจึงเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และตลอดหลักสูตร และการเรียนการสอนประจำวัน

5) การประเมินจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของความเป็นมนุษยชาติ ซึ่งต้องมีสังคมกับคนอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการประเมินผู้เรียนจึงเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ครู พ่อแม่ เพื่อน ๆ และตัวผู้เรียนเอง ซึ่งถือว่าเป็นหลักสำคัญทำให้กระบวนการประเมินมีความถูกต้องแม่นยำ

6) หัวใจสำคัญของการประเมินคือการประเมินวิธีการเรียนรู้ วิธีการคิด และวิธีการที่จะเป็นผู้มีสติปัญญา เป็นผู้มีความดี จริยธรรม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายเท่าที่จะทำได้

- 7) การประเมินกระบวนการเรียนรู้ มีความสำคัญเท่าเทียมกับเนื้อหาหลักสูตร
 - 8) ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและประเมินตนเองได้ ดังนั้นการประเมินจึงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินกระบวนการเรียนรู้
 - 9) หลักสูตรและเป้าหมายของโรงเรียนถูกขับเคลื่อนโดยศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 10) ในการประเมินเพื่อแสดงให้เห็นความเจริญงอกงามของความรู้และความสามารถอย่างเชื่อถือได้จะใช้โครงการแจกแจงแบบรูปตัวเจ
 - 11) การศึกษาการประเมินผลควรใช้โมเดลพัฒนาการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน
 - 12) ผู้เรียนแต่ละคนมีขั้นพัฒนาการที่ต่างกัน ดังนั้นการประเมินและการทดสอบต้องเป็นแบบเฉพาะแต่ละคน และมีความเหมาะสมกับพัฒนาการและควรจะให้ข้อมูลข่าวสารของวิธีการและสอนผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสรรค์สร้างผู้เรียนให้มีความสำเร็จมากขึ้น
 - 13) ในการสร้างแบบประเมินหรือแบบทดสอบสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงคือ ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ประสิทธิภาพของเครื่องมือไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ถ้าการประเมินนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงคุณภาพชีวิต
 - 14) การประเมินควรจะใช้เพื่อเพิ่มและเสริมกำลังใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลุ่มลึก และเพื่อขยายความสามารถของผู้เรียนให้ถ่างโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตจริงนอกระบบโรงเรียน
 - 15) การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ดังนั้น งาน/กิจกรรมที่ใช้ประเมินจึงเปิดเผยไม่เป็นความลับ และสามารถให้ผู้เรียนนำไปฝึกฝนต่อไป
 - 16) การสอนและการเรียนควรเน้นที่สติปัญญา ความสามารถ และกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการของทักษะความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาหลักสูตรกับชีวิตจริงมีลักษณะเป็นพลวัต
 - 17) ความก้าวหน้าทางวิชาการควรนำการปฏิบัติจริง และเป็นปัจจุบัน มาผสมกับองค์ประกอบทางจิตวิทยาและด้านความคิดด้านความแตกต่าง และความต้องการของแต่ละบุคคล
 - 18) การเรียนรู้เป็นเรื่องของดุลพินิจของบุคคล ที่จะรับรู้เข้าใจตนเอง และโลกภายนอกซึ่งมีการปรับเปลี่ยน ขยาย เจาะลึก และต่อเติม
 - 19) การสอนที่ประสบผลสำเร็จคือการเตรียมผู้เรียนเพื่อมีชีวิตที่มีประสิทธิภาพตลอดช่วงชีวิต ดังนั้น การประเมินจึงเน้นเพื่อให้ "การเรียนการสอนมีการถ่างโยง" การเรียนรู้ไปสู่ชีวิตนอกห้องเรียนเข้าสู่ชีวิตประจำวัน
- 1.3. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องอาศัยหลักการประเมินที่ดีซึ่งประกอบด้วยหลักการใหม่ดังต่อไปนี้
- 1) ต้องการความคิดที่ชัดเจนและสื่อสารเข้าใจ

- 2) ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน
- 3) ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียน
- 4) จุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน
- 5) การประเมินเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง
- 6) ต้องเข้าใจความรู้สึกส่วนบุคคลและ
- 7) การประเมินต้องมีคุณภาพ

2. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความหมายครอบคลุมตามลักษณะดังนี้

- 1) มุ่งรวบรวมสารสนเทศของพัฒนาการและการเรียน
- 2) มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
- 3) ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
- 4) เน้นผลจากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5) เน้นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง
- 6) อาศัยการปฏิบัติ
- 7) สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
- 8) เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
- 9) ดำเนินควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
- 10) สามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไปและกว้างขวาง
- 11) อาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ

ตามจำเป็น

ดังนั้นการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุด เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้เต็มตามศักยภาพ การประเมินจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความถนัด ความสนใจแตกต่างกัน การประเมินจึงไม่เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทุกคน แต่มีรูปแบบที่เอื้อและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและแสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีและประพฤติปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และอาศัยข้อมูลหลักฐานเหล่านั้นสะท้อนภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุง วิธีการของผู้สอน และวิเคราะห์ วินิจฉัยผู้เรียนเพื่อปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่สุด คนดีที่สุด และมีความสุขตามศักยภาพที่ควรเป็นของแต่ละคน ดังนั้นการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีลักษณะดังนี้

- 1) มีเป้าหมายการประเมิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนให้ตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ได้คะแนนถูกต้องแม่นยำ ละเอียดครอบคลุมเป็นไปตามสภาพจริงและเพื่อตัดสินผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน

2) มีจุดเน้นเพื่อทดสอบคุณลักษณะร่วมกันของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อประเมินทักษะที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงนอกโรงเรียน เน้นคุณลักษณะที่แปรเปลี่ยนไปตามเวลา

3) บทบาทของผู้ประเมิน คือ ครูผู้สอนเป็นทั้งผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้แปลผล และใช้ผลการประเมิน

4) ความถี่ในการประเมินและการให้คะแนนของการประเมินในระดับชั้นเรียน ทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง ให้คะแนนแบบปรนัยและมีการใช้ดุลยพินิจตัดสินแบบอัตนัย เน้นการให้คะแนนโดยบุคคลมากกว่าใช้เครื่องตรวจความสามารถเปรียบเทียบกันได้มีความสำคัญน้อยมาก ใช้วิธีการหลากหลาย

5) การบริหารการประเมินอาจจะหรืออาจจะไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกคนในห้องเรียนเดียวกัน โดยทั่วไปเป็นการประเมินออกมาในรูปของคะแนนประกอบคำบรรยายใช้การตัดสินเส้นภาพของคะแนน และผลการประเมินส่งผลในทางส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และนิยามโดยครูผู้สอนแต่ละคน

3. วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินวิธีการต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ตัดสินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การตัดสินใจก่อนเริ่มต้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการประเมินจาก

1) การทบทวนศึกษาหลักสูตร แผนการสอน ตำราหนังสือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การประเมินผลที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ได้

2) การสังเกต จดบันทึกผู้เรียนในระหว่างชั้นเรียน พูดคุย กับครูคนอื่นที่เคยสอนผู้เรียนมาก่อน คะแนนผลการทดสอบต่าง ๆ เกณฑ์ของผู้เรียน ข้อมูลภูมิหลังของครอบครัวผู้เรียน

3) การสังเกต แรงจูงใจ ความสนใจ ความเชื่อ และประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะสอน การสังเกตท่าที ความรู้สึกของผู้เรียนต่อหัวข้อการเรียนรู้ ผลการทดสอบก่อนเรียน ผลการประเมินเดิมของครูผู้สอน

4) การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่าง ๆ ที่ครูใช้มาก่อนว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่ วิเคราะห์ลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ สำรวจทบทวนผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว

5) สำรวจทบทวนเป้าหมายการศึกษาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาทบทวนคำถามที่ผู้เรียนควรสามารถตอบได้ ศึกษาทบทวนทักษะการคิด และการปฏิบัติที่ผู้เรียนควรสามารถปฏิบัติได้หลังเกิดการเรียนรู้แล้ว และ

6) สังเกต ผู้เรียนตามความต้องการการเรียนรู้พิเศษ และความต้องการทางสังคม การสังเกตและจดจำพฤติกรรมผู้เรียนในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนที่ได้ผลดีที่สุดในอดีตที่ผ่านมา เพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จุดหมายคล้าย ๆ กัน

3.2 การตัดสินใจในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินจาก

1) การสังเกตผู้เรียนในช่วงทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนตอบคำถามของครูหรือไม่ สังเกตปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน

2) การวินิจฉัยลักษณะความผิดพลาดของผู้เรียนหรือความคิดที่ผิดพลาดที่ผู้เรียนใช้ คิดค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีอื่น ๆ ระบุผู้เรียนคนที่ไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3) การสังเกตและประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับปริมาณและชนิดของการประเมินผู้เรียนที่มีความต้องการแตกต่างกัน สารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนตามการปฏิบัติตามจุดหมายการเรียนรู้ การทำการบ้านและผลสอบย่อย และการสัมภาษณ์ผู้เรียน

4) การสังเกตและตรวจสอบผลงานที่ทำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว สอบถามความเข้าใจของผู้เรียน การบ้านของผู้เรียน ผลการทดสอบ และสอบย่อย ๆ

3. การตัดสินใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินจาก

1) การใช้แบบทดสอบในชั้นเรียน ผลงานของโครงการ ระยะยาว การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เรียน ผลการทดสอบด้วยข้อสอบครูสร้าง

2) การสังเกตการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ศึกษาทบทวนผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์และด้านความถนัด ศึกษาทบทวนสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของครอบครัว

3) การดูผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน สอบย่อย การทดสอบ โครงการในชั้นเรียน รายงานผลการทดลองในห้องปฏิบัติการ การสังเกตเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายการเรียนรู้ที่ต้องการประเมิน ความรู้ที่เป็นผลเกิดขึ้นในช่วงระยะสั้น หรือช่วงระยะยาว

4) การสรุปผลการปฏิบัติในชั้นเรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ สรุปผลการตอบคำถามที่สำคัญที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐาน สรุปผลจากระดับความชอบ กิจกรรมและเนื้อหาในบทเรียน

5) การสรุปความสนใจของผู้เรียนและปฏิกิริยาต่อกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้ สรุปผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียนจากแบบทดสอบในชั้นเรียนตามหลักสูตร และสรุปผลการตอบในชั้นเรียน จากเนื้อหาที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐานอื่น ๆ (บุญเว็ด ภิญโญนนตพงษ์ 2544 : ก – ท)

จากการนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอน โดยถือว่าการประเมินการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการ

เรียนการสอน การประเมินจะต้องกระทำกับผู้เรียนทุกคน ทุกระดับชั้นการศึกษา และตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องใช้การประเมินเป็นกลไกสำคัญในการติดตาม พัฒนา ช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน โดยครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์และมาตรฐานของการประเมินการเรียนรู้ของคณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ของสถานศึกษา การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอน ประกอบด้วยเนื้อหาของการ

ประเมิน 2 ส่วน ได้แก่ สารความรู้และทักษะ กับพัฒนาการและคุณธรรม ซึ่งมาตรฐานของสมศ. กำหนดการประเมินผลการเรียนการสอนไว้ในมาตรฐาน ที่ 18 และ 22 ครูต้องประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนจึงจะเป็นครูที่คุณภาพ

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอน การจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้

งานวิจัยในประเทศ

สุทัศน์ แดงทอง (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอนที่ครูใช้ การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง พบว่า พฤติกรรมการสอนของครู โดยส่วนรวมมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านวิธีสอนที่ครูใช้ด้านการเตรียมการสอน และด้านอุปกรณ์การสอน ครูที่มีวุฒิการศึกษา และอายุต่างกันมีพฤติกรรมการสอนต่างกัน

สวด บุญประเสริฐ (2530 : 93) ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ด้านการใช้สื่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีการสอน ระหว่างครูคณิตศาสตร์ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา (คพศ.7) โดยใช้วิธีการสังเกตและบันทึกผลตามแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน 3 ด้าน ผลปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูที่สอนในจังหวัดในกับนอกโครงการ ด้านการใช้วิธีสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูคณิตศาสตร์ที่สอนในโรงเรียนในกับนอกเมือง ด้านการใช้วิธีสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูคณิตศาสตร์ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ด้านการใช้วิธีสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กรมวิชาการ (2535 ก : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า สามารถพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นเตรียม ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล

กรมวิชาการ (2535 ค : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการจัดกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า เทคนิคและวิธีที่ครูใช้อยู่ในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของนักเรียนอยากให้เป็น มีข้อสังเกตว่าเทคนิควิธีสอนทุกรายการ มีการปฏิบัติต่ำกว่าสภาพที่นักเรียนต้องการ ยกเว้นการบรรยาย และการทำแบบฝึกหัด

กรมวิชาการ (2535 ข : บทคัดย่อ) รายงานการวิจัยแนวคิดการจัดการศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า ครูควรเป็นคนทันสมัย รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง มีบุคลิกภาพเป็นแม่แบบที่ดี มีวิญญาณของความเป็นครู รู้หลักจิตวิทยา สามารถทำหน้าที่เป็นผู้กำกับ ประสานงาน และอำนวยความสะดวก กระบวนการเรียนการสอน ครูควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลางสอนเน้นการคิดมากกว่าการจำ และเปลี่ยนแปลงจากการสอนแบบบรรยายมาเป็นแบบให้เด็กมีส่วนร่วมอภิปราย และทำงานกลุ่ม สื่อการเรียนการสอนควรจัดให้หลากหลาย

อัญชลี ดวงกลาง (2536 : ข – ค) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนและภูมิหลังทางการศึกษาต่างกัน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในไทย จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2535 โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่า วิธีการสอนที่ครูใช้มาก ได้แก่การสอนโดยเน้นไวยากรณ์และแปล และสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อสื่อความหมาย การจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ครูปฏิบัติมากคือการนำเข้าสู่บทเรียน การสร้างความสนใจ ครูส่วนใหญ่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม และเป็นผู้ตัดสินบอกคำตอบให้นักเรียน ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนครูแสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม คือ อธิบาย ออกคำสั่งและกำหนดแนวทาง พฤติกรรมทางอ้อมที่ครูปฏิบัติ คือ ถามคำถามแนวแคบให้นักเรียนตอบในเนื้อหา การถามคำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีส่วนน้อย โดยที่นักเรียนให้การตอบสนองมากกว่าการริเริ่ม

กิตติพงษ์ ตะไกรแก้ว (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนารูปแบบการสอน การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

พัชรินทร์ ชูรัตน์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งมีประสบการณ์และพื้นความรู้ภาษาอังกฤษแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน

263 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยส่วนรวมและรายด้าน ได้แก่ เทคนิคและวิธีการสอน ด้านวิธีวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า มีพฤติกรรมการสอนดี ในระดับมาก พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1 – 10 ปี และครูสอนภาษาอังกฤษที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป โดยส่วนรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีพฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ 1 – 10 ปีในทุกด้าน

กรมวิชาการ (2540 ข : บทคัดย่อ) รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพความคาดหวังสภาพปัจจุบันปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าสภาพที่คาดหวังของกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนมี 3 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะ คือ ใจดี สอนเก่ง เป็นคนดี
2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ เองใจใส่นักเรียนว่ากล่าวตักเตือนเมื่อทำผิดและให้โอกาสแก้ตัว
3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน คือ ตกแต่งชั้นเรียนให้สวยงามน่าอยู่

แนวทางการจัดการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นครูใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนใช้เครื่องมือวัดผลหลาย ๆ แบบให้ตรงตามจุดประสงค์ และประเมินผลเป็นระยะแบบต่อเนื่อง อีกทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับมัศึกษามีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ค่อนข้างแตกต่างกันโดยแต่ละวิชามุ่งจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา

สมคิด ปทุมวัน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาการสอนของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา การพัฒนาการสอนของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบของการออกแบบและพัฒนาการสอนกับตัวแปรการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา ซึ่งวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ผลปรากฏว่า ครูมีการออกแบบและพัฒนาการสอนโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ อันดับแรกคือการวิเคราะห์ อันดับต่อมาคือการนำไปใช้ การพัฒนาการออกแบบ และการประเมินและการปรับปรุงตามลำดับ ครูมีการพัฒนาการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ อันดับแรก คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร อันดับต่อมาคือการเตรียมการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบของการออกแบบ และ

พัฒนาการสอนกับตัวแปรการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาโดยรวมพบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงและที่สำคัญที่สุดคือ ด้านการประเมินและปรับปรุง การวิเคราะห์การถดถอยและการพยากรณ์ปรากฏว่า ตัวแปรการประเมินและปรับปรุงส่งผลต่อการเตรียมการสอนสูงกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรการนำไปใช้ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเสริมหลักสูตรสูงกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรการประเมินผลและปรับปรุงส่งผลต่อสื่อการเรียนการสอนสูงกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรการประเมินและปรับปรุงส่งผลต่อการวัดและประเมินผลการสอนสูงกว่าตัวแปรอื่น

กรณีการ คลังวิเชียร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูอนุบาลในการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อมในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของครูอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ในการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อมของครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่คิดเป็นร้อยละ 100.0 ไม่วางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า ร้อยละ 53.5 ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติ ร้อยละ 46.4. ครูเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยให้เด็กเป็นผู้ที่เลือกเล่นตามมุมร้อยละ 5.8 ครูใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เด็กพัฒนาทักษะทางกระบวนการคิด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กร้อยละ 100 ครูไม่วัดผลและประเมินผลพัฒนาการของเด็กไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรม

สุรัชย์ เทียนขาว และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วุฒิตรงสาขาที่สอน ประสบการณ์สอนอยู่ระหว่าง 16 – 20 ปี และเคยผ่านการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้ง 10 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้านการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้านส่งเสริมให้นักเรียน ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง ด้านการส่งเสริมกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนตัว และปรับปรุงส่วนตัวของนักเรียน ด้านการใช้สื่อการสอน เพื่อฝึกคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ด้านการฝึกฝน กิรยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย ด้านการสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

3) ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ มีปฏิบัติจรกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ร้อยละ 98.5 ด้านการจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ร้อยละ 92.8 ด้านส่งเสริมให้นักเรียน ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง ร้อยละ 94.0 ด้านการส่งเสริมกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน ร้อยละ 86.9 ด้านการสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 87.1 สำหรับครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีปฏิบัติจรกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ร้อยละ 98.4 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ร้อยละ 70.7 ด้านการเอาใจใส่ให้นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียน ร้อยละ 95.5. ด้านการจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ร้อยละ 89.0 ด้านส่งเสริมให้นักเรียน ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง ร้อยละ 98.6 ด้านส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน ร้อยละ 88.9 ด้านการใช้สื่อการสอน เพื่อฝึกคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ร้อยละ 76.4 ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ร้อยละ 61.0 ด้านการฝึกฝน กิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย ร้อยละ 95.1 ด้านการสังเกต และประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 91.9

4) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ คือ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียน

5) พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เคยผ่านการอบรม และไม่เคยผ่านการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่แตกต่างกัน สำหรับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เคยผ่านการอบรม และไม่เคยผ่านการอบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแตกต่างกัน

กรมสามัญศึกษา (2541 : 52-53) ได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้ง 4 ด้านตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ พบว่า

ด้านหลักสูตรและกระบวนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนดังนี้

1. จัดตามความถนัด ความสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนวิชาชีพต่าง ๆ เช่น หัตถศิลป์ ดนตรี การประมง ไฟฟ้า ก่อสร้าง ฯลฯ
2. จัดหลักสูตรประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยฝึกให้มีการทำงานร่วมกัน แบ่งงานกันรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็น ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม โดยจัดให้มีประธานนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน กรรมการกลุ่มสี่ กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ โดยมีครู – อาจารย์เป็นที่ปรึกษา

3. มีการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น ศูนย์สื่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การเรียนทางไกลไทยคม ห้องปฏิบัติการทางภาษา วิดีทัศน์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน รุ่นพี่ช่วยรุ่นน้อง ฯลฯ

4. ปลุกสร้างและเสริมลักษณะนิสัย ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และ ความมีวินัย โดยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มีครู อาจารย์ของโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

5. สร้างบรรยากาศ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการตกแต่งห้องเรียน อาคารเรียน ต้นไม้พุดได้ มุมพักผ่อนได้ร่มไม้ มุมห้องสมุด อุทยานการศึกษา สวนสมุนไพร ฯลฯ ตลอดจนการจัดกิจกรรมและเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพของท้องถิ่น

6. จัดระบบการเรียนการสอนโดยเน้นให้มีการศึกษา และฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการเกษตร โครงการพุทธศาสตร์ โครงการคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

เกรียงไกร เจริญพงศ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนแบบสื่อประสมที่มีประสิทธิภาพ เรื่องโรคไม่ติดต่อวิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบสื่อประสมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

ดำรง สีสหะวีระชาติ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลที่เกิดจากการเรียนการสอนจากสภาพจริง และวัดผลประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงาน ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนจากสภาพจริงและวัดผลประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงานอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 77.74 พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมากทั้งจากการประเมินของครูผู้สอนและนักเรียนประเมินตนเอง พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ความคิดของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน การใช้แฟ้มผลงานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มตัวอย่าง

นิวัฒน์ วดีศิริศักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวม และ 8 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิรนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดลอง ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายชื่อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ครูอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในวิชาทดลอง นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือวางโครงการ และนักเรียนทำการประเมินผล กิจกรรม หรือโครงการว่าบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนเก็บเครื่องมือเมื่อเสร็จกิจกรรม และครูตกลงกับนักเรียนในลักษณะของวิธีเรียน นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิม และนักเรียนได้นำกฎเกณฑ์ หรือข้อสรุปไปใช้แก้ปัญหา หรือแบบฝึกหัดอื่น ๆ ครูระบุสิ่งที่จะสอนในแง่ของปัญหาเพื่อยั่วให้นักเรียนเกิดความสนใจและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา นักเรียนวางแผนปฏิบัติและบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือกและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแยกแยะสาเหตุและลำดับความสำคัญของปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกลุ่มคำถาม และสนับสนุนให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ครูฝึกทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มและครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน

วทัญญู ลดาวัลย์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการนำไปปฏิบัติ ขั้นการกำกับติดตาม ขั้นการประเมินผล และขั้นการปรับปรุงแก้ไข พบว่า บุคลากรโดยส่วนรวม หัวหน้าหมวดวิชา และบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม และแต่ละขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวม และ 3 ขั้นตอน อยู่ในระดับดี คือ ขั้นการประเมินผล ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ ส่วนอีก 2 ขั้นตอนอยู่ในระดับพอใช้ และครูผู้สอน กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม และ 4 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และในขั้นตอนการประเมินผล อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวม 4 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ และในขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุง อยู่ในระดับดี และบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยภาพรวม และ 2 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือ ขั้นการกำกับติดตาม และขั้นการนำไปปฏิบัติ และอีก 3 ขั้นตอนอยู่ในระดับพอใช้ บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม และรายขั้นตอนมีคุณภาพไม่แตกต่างกัน

เรณูนวล จุจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม สังกัดกรมสามัญศึกษาอุดรธานีในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูหมวดภาษาไทย และหมวดวิทยาศาสตร์ ที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถาม ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูผู้สอนหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ดำเนินการสอน

ในขั้นเตรียมการ เตรียมตนเองโดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม เตรียมแหล่งข้อมูลโดยเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เตรียมตัวผู้เรียนโดยสำรวจความพร้อม แบ่งกลุ่มผู้เรียน แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ แจกเกณฑ์การวัดผลประเมินผล และจัดทำแผนการสอนที่องค์ประกอบครบถ้วน

ขั้นดำเนินการ ใช้เทคนิคในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองโดยใช้วิธีการหลากหลายเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงเป็นกลุ่ม ครูผู้สอนหมวดวิชาภาษาไทยเน้นการใช้กระบวนการเรียนทางภาษา ส่วนครูผู้สอนหมวดวิชาวิทยาศาสตร์เน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสอนทั้งในและนอกห้องเรียน นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและพัฒนาตนเอง

ขั้นประเมินผล ครูผู้สอนวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบ แบบสังเกต รายงาน ผลงาน ถาม-ตอบ แบบฝึกหัด ครูผู้สอน นักเรียนและเพื่อนเป็นผู้ประเมิน นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนตามความถนัด และใช้ตัดสินผลการเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เห็นว่ามีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนหมวดวิชาภาษาไทย และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ โดยรวมและเป็นรายชั้นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ขั้นประเมินผล ขั้นดำเนินการ และขั้นเตรียมการ และมีรายข้อที่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละขั้นดังนี้ ครูได้เตรียมการสอนในรายวิชาที่สอนนักเรียนครูให้นักเรียนได้เรียนรู้ทำกิจกรรมการเรียนอย่างมีความสุข และครูประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากแบบฝึกหัด หรือผลงานของนักเรียน

สุรพงษ์ เศรษฐภูภักดี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ขอครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานสอนจำนวน 157 คน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านการประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 45 ข้อ ผลปรากฏว่า ครู-อาจารย์โดยส่วนรวม และจำแนกตามประสบการณ์ ในการสอนมีการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดในแต่ละด้านที่ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ การประเมินผลตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน การให้ผู้วิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวกับบทเรียน และการประชาสัมพันธ์สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเผยแพร่แก่ครูให้ทราบอย่างทั่วถึง ครู-อาจารย์ที่มี

ประสบการณ์ต่างกัน มีการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวมและรายด้าน 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

ประภาพิต ป้องคำ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้แฟ้มสะสมงานคณิตศาสตร์ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง ด้านการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน พัฒนาความรู้ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพโดยส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านประเมินผลนักเรียนครบทุกด้าน คือ นำผลการประเมินมาใช้พัฒนานักเรียน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน การจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ผ่องพรรณ ณ อุบล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูผู้สอน จำนวน 135 คน ระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู ในกิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมการเล่นตามมุมกิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ระดับก่อนประถมศึกษา (ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 50 ข้อ) ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนโดยรวมแล้วจำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวมและเป็นรายกิจกรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมและกิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการวัด การเรียนการสอนดังกล่าวมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไวแกนด (Weigand 1971 : 10-13) พบว่าองค์ประกอบที่มีต่อสมรรถภาพด้านการสอนของครูมี 6 ด้านคือ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทางสติปัญญา การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะในการตั้งคำถาม การจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินความก้าวหน้า และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

เคทเทอร์ (Ketter. 1994 : 3356-A) ได้ศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน ในวิชาภาษาอังกฤษ สังเกตและเยี่ยมห้องเรียน โรงเรียนละ 7 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการประเมินผลการเรียนโดยวิธีนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขในกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นกว่าเดิม จากผลการศึกษาได้ข้อเสนอนี้ว่า ถ้าต้องการให้ประเมินผลการเรียนวิธีนี้มีประสิทธิภาพการประเมินและการสอนควรเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. การประเมินผลและวิธีสอน ควรปรับตามความต้องการของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมมิใช่กำหนดแน่นอน โดยยึดตามหลักสูตรและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง
2. ครูและนักเรียนควรร่วมมือกันในกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการวัดผล
3. ครูต้องใช้ยุทธศาสตร์หลากหลายในการกระตุ้น และตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลสำเร็จในการอ่านและการเขียนของนักเรียน
4. การสะท้อนตนเองของนักเรียน ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นงานประจำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สรุปได้ว่า การที่ครูมีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้จะต้องมีการวางแผนและจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในกระบวนการทั้งสามขั้นตอนต้องต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ตามมาตรฐานของ สมศ. เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยต้องใช้เทคนิคและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีกิจกรรมการเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ฝึกและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาสุนทรียภาพ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ทำงานกลุ่ม รับผิดชอบร่วมกัน และมีการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมและการเรียนการสอนเหล่านี้ กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของสมศ. มาตรฐานที่ 18 ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 22 ถ้าหากครูมีความรู้และปฏิบัติได้ครบถ้วนก็จัดเป็นครูที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสมศ.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาคุณภาพของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 467 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 210 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนใช้อัตราส่วนของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\frac{n}{N} = \frac{210}{467} = 0.45$$

N ประชากรทั้งหมด

n กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน

เขต	ขนาดของโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ภาคีเจริญ	ใหญ่	1.วัดนิมมานรดี	111	50
		2.วัดจันทร์ประดิษฐาราม	97	44
		3.วัดอ่างแก้ว	47	21
	กลาง	1.มะพร้าวเตี้ย	28	13
		2.ไชยฉิมพลี	33	15
		3.ทองศาลางาม	28	12
	เล็ก	1.วัดโตนด	20	9
		2.วัดตะล่อม	11	5
		3.วัดกำแพง	18	8
		4.วัดวิจิตร	18	8
		5.วัดประดู่	17	8
		6.บางจาก	17	8
		7.วัดโคกนอน	21	9
	รวม		467	210

ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

(ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ 2538 :97 -98)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษาเขตภาคีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ได้แก่ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม

ตัวอย่างของแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน เมื่ออ่านข้อคำถามแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ให้ครบถ้วน

1. อายุราชการ ☐ ทำงานน้อยกว่า 10 ปี
☐ ทำงาน 10 – 19 ปี
☐ ทำงาน 20 – 29 ปี
☐ ทำงานมากกว่า 30 ปี
2. วุฒิการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน
 ตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหลังข้อความที่ท่านมีความเห็นว่าเป็นจริง
 เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียน
 การเรียนรู้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การจัดทำแผนการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง.....					
2.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม.....					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการเรียนรู้
 ตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง เกี่ยว
 กับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนการ
 สอนที่ท่านได้ปฏิบัติมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลาย...					
2.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการคิด.....					

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. มาตรฐานที่ 18 และ 22

3. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. สร้างแบบสอบถามวัดความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการวิจัยตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดรายการเกี่ยวกับระดับการมีความรู้และพฤติกรรม ในการจัดทำแผนการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนการสอน ทั้งสิ้น 80 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีความหมายของคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีความรู้/ พฤติกรรม มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีความรู้/ พฤติกรรม มาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีความรู้/ พฤติกรรม ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีความรู้/ พฤติกรรม น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีความรู้/ พฤติกรรม น้อยที่สุด

5. นำแบบสอบถามเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาการวิจัยทางการประถมศึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะนำแบบสอบถามมาแก้ไขจำนวนภาษาตลอดจนสาระสำคัญของเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและนิยามศัพท์ จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามคำศัพท์เฉพาะ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน
7. แล้วนำแบบสอบถามจากการทดลองใช้มาหาความเชื่อมั่นของ (Reliability) แบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ 2538 : 200) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSS/PC⁺ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .9447
8. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้ว เสนอประธานและคณะกรรมการผู้ควบคุมการวิจัยทางการประถมศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับที่สมบูรณ์ ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำจดหมายพร้อมแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากครูในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียนช่วยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม แล้วผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามเอง ใช้เวลาดำเนินการทั้งสิ้น 18 วัน
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้บริหารโรงเรียน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 210 ฉบับ เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.24 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาสถิติ

1. หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ของแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1

2. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และแปลผลการวิเคราะห์เพื่อหาระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ระดับน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 2.49 หมายถึง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ระดับปาน

กลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient)

ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 200)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ พฤติกรรม ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 73)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 126)

3.3 ใช้ค่าสถิติเอฟ (F – test) เมื่อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีนิวแมน - คูลส์ (Newman – Keuls Method) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 134)

3.4 ใช้ค่าที (t – test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตัวอย่าง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 101)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในประชากร
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (degree of freedom)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 210 ฉบับ เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.24 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ซึ่งแต่ละตอนมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขต
ภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการ
สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย
ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผน
การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาเขต
ภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ตัว
แปรที่ศึกษาปรากฏผลตามตารางที่ 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และระยะเวลาที่เข้ารับการอบรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

คุณลักษณะทั่วไปของครู	จำนวน (n)	ร้อยละ
อายุราชการ		
ทำงานน้อยกว่า 10 ปี	69	34.5
ทำงานมา 10 – 19 ปี	29	14.5
ทำงานมา 20 – 29 ปี	75	37.5
ทำงานมา 30 ปีขึ้นไป	27	13.5
วุฒิมการศีกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	12	06.0
ปริญญาตรี	176	88.0
สูงกว่าปริญญาตรี	12	06.0
ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	32	16
ขนาดกลาง	68	34
ขนาดใหญ่	100	50
จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542		
1 – 3 ครั้ง	135	67.8
4 – 6 ครั้ง	53	26.6
7 – 10 ครั้ง	11	05.5
ระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม		
น้อยกว่า 3 วัน	82	41.2
3 – 5 วัน	88	44.2
มากกว่า 5 วัน	29	14.6

จากตาราง 5 แสดงว่า ครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่ มีอายุราชการ 20 – 29 ปี (ร้อยละ 37.5) มีวุฒิมการศีกษาปริญญาตรี (ร้อยละ88) ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ (ร้อยละ50) เข้ารับการ

อบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง พ.ศ.2542 จำนวน 1 - 3 ครั้ง (ร้อยละ 67.8) ระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม 3 – 5 วัน (ร้อยละ 44.2)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการ
สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสมศ. ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรด้านความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย

ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสมศ. ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำ
แผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	3.52	.484
พฤติกรรมจัดการการเรียนรู้	3.59	.504

จากตาราง 6 แสดงว่าครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัด
กรุงเทพมหานคร มีความรู้และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสมศ. ในเรื่องเกี่ยว
กับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้
อยู่ในระดับมาก ซึ่งดูรายละเอียดได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัด ทำแผนการเรียนรู้

ความรู้ความเข้าใจ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้เกี่ยวกับการเขียนมโนทัศน์ในรูปแบบต่างๆ	3.04	.75	ปานกลาง
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีการเขียนมโนทัศน์	2.97	.79	ปานกลาง
3. ความรู้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาของวิชาและจุดประสงค์รายวิชา	3.47	.73	ปานกลาง
4. ความรู้ในการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระ สำคัญและเนื้อหาข้อความอื่นจะนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.48	.74	ปานกลาง
5. ความรู้ในการเขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับพฤติกรรม การเรียนรู้ได้ครบทั้ง 6 ด้าน	3.22	.64	ปานกลาง
6. ความรู้ในการกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวังและเกณฑ์ของระดับ ความสามารถที่แสดงออกในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	3.28	.70	ปานกลาง
7. ความรู้ในการนำเนื้อหาความรู้มากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสม	3.60	.65	มาก
8. ความรู้ความสามารถในการสร้างเนื้อหาได้ถูกต้องทันสมัย มีความง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน	3.45	.64	ปานกลาง
9. การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.65	.60	มาก
10. การเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และ เนื้อหาวิชา	3.66	.64	มาก
รวม	3.38	.52	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนโดยส่วนรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.38) ความรู้ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ ความรู้ในการนำเนื้อหาความรู้มากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (3.60) การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ (3.65) การเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา (3.66)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความรู้ความเข้าใจในด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย	3.56	.66	มาก
2. ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน	3.55	.65	มาก
3. ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน	3.56	.61	มาก
4. ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.52	.66	มาก
5. ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.56	.64	มาก
6. ความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.45	.69	ปานกลาง
7. ความรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.76	.63	มาก
8. ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพได้อย่างครบถ้วน	3.56	.68	มาก
9. ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.70	.70	มาก
10. ความรู้ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.70	.67	มาก
รวม	3.59	.57	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก (3.59) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (3.76) ความรู้ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (3.70) ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน(3.70)ความรู้ความสามารถใน

การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน (3.56) ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย (3.56) ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (3.56) ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน (3.55) ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (3.52)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียนรู้

ความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ความรู้ในการประเมินสาระการเรียนรู้ ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัยและความเป็นไทย	3.57	.68	มาก
2.ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริง	3.72	.63	มาก
3.ความรู้เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินหรือแบบทดสอบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	3.48	.71	ปานกลาง
4.ความรู้ในการใช้การประเมินผลที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้	3.58	.66	มาก
5.ความรู้ในการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้	3.62	.68	มาก
6. ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้	3.70	.69	มาก
7.ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่มีผลให้นักเรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตนอกห้องเรียนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.62	.65	มาก
8.ความรู้ความสามารถในการใช้ผลการประเมินมาเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับพัฒนาผู้เรียน	3.46	.66	ปานกลาง
9. ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกและประพฤติปฏิบัติได้จริง	3.56	.69	มาก
10.ความรู้ในการใช้การบันทึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลตามสภาพจริง	3.51	.69	มาก
รวม	3.58	.54	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผลเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (3.58) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริง (3.72) ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ (3.70) ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่มีผลให้นักเรียน สามารถถ่ายโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตนอกห้องเรียนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (3.62) ความรู้ในการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนบรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ (3.62) ความรู้ในการใช้การประเมินผลที่

เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ (3.58) ความรู้ในการประเมินสาระการเรียนรู้ ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัยและความเป็นไทย (3.57) ความรู้ในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกและประพฤติปฏิบัติได้จริง (3.56) ความรู้ในการใช้การบันทึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลตามสภาพจริง (3.51)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน
โรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้

พฤติกรรมด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.เขียนมโนทัศน์โดยใช้รูปแบบ 3 ค.(คือ ควร คุณค่า)	3.00	.82	ปานกลาง
2.เขียนมโนทัศน์โดยยึดหลักการเขียนมโนทัศน์ทุกครั้ง	3.03	.83	ปานกลาง
3.จัดทำแผนการสอนโดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาของวิชาและ จุดประสงค์รายวิชา	3.70	.66	มาก
4.มีการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหา ข้อความรู้ อันนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.68	.69	มาก
5.เขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน	3.36	.72	ปานกลาง
6.เขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับพฤติกรรมได้เหมาะสมกับระดับ ความสามารถของนักเรียน	3.45	.66	ปานกลาง
7.นำเนื้อหาสาระมากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม	3.65	.68	มาก
8.สร้างเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง ทันสมัย มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน	3.63	.63	มาก
9.คัดเลือกสื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.70	.62	มาก
10.ใช้สื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา	3.71	.66	มาก
รวม	3.49	.54	ปานกลาง

จากตาราง 10 แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.49) พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ในระดับมากเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ใช้สื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา (3.71) จัดทำแผนการสอนโดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาของวิชาและจุดประสงค์รายวิชา (3.70) คัดเลือกสื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ (3.70) มีการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3.68) นำเนื้อหาสาระมา

กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม (3.65) สร้างเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง ทันสมัย มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน (3.63)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน
โรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

พฤติกรรมด้านกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย	3.72	.68	มาก
2.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน	3.69	.59	มาก
3.จัดกิจกรรมการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน	3.56	.68	มาก
4.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ	3.53	.69	มาก
5.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหา ความรู้ แสวงหา คำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.52	.63	มาก
6.นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	3.43	.71	ปานกลาง
7.จัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.66	.70	มาก
8.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน	3.59	.72	มาก
9.จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงาน ร่วมกับผู้ และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.77	.72	มาก
10.จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้น ในการไปเรียน	3.76	.71	มาก
รวม	3.62	.54	มาก

จากตาราง 11 แสดงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก (3.62) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (3.77) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (3.76) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย (3.72) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน (3.69) จัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (3.66) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพ (3.59) จัดกิจกรรมการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน (3.56) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ

(3.53) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (3.52)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน
โรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการ ประเมินผลการเรียนรู้

พฤติกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และความเป็นไทย	3.70	.65	มาก
2.ประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร	3.57	.75	มาก
3.ประเมินผลตามสภาพจริง	3.74	.58	มาก
4.สร้างแบบประเมินที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	3.58	.72	มาก
5.ใช้การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้	3.60	.66	มาก
6.นำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้	3.57	.72	มาก
7.ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.64	.66	มาก
8.ประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้	3.75	.65	มาก
9.ประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกและประพฤติปฏิบัติได้จริง	3.71	.69	มาก
10.ใช้การสังเกตเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลตามสภาพจริง	3.73	.66	มาก
รวม	3.66	.55	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของครู ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก (3.66) โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ (3.75) ประเมินผลตามสภาพจริง(3.74) ใช้การสังเกตเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลตามสภาพจริง (3.73) ประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึก และประพฤติปฏิบัติได้จริง (3.71) ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และความเป็นไทย (3.70)ประเมิน

พัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และความแตกต่างระหว่างบุคคล (3.64) สร้างแบบประเมินที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน (3.58) ประเมินผลการเรียนรู้ให้ สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร (3.57) นำผลการประเมินมาใช้ พัฒนาผู้เรียนและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ (3.57)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสาย ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผน การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยว กับการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีอายุราชการ ต่างกัน

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.152	3	.005075	.213	.887
	ภายในกลุ่ม	46.643	196	.238		
	รวม	46.795	199			
พฤติกรรม การจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.003187	3	.001062	.041	.989
	ภายในกลุ่ม	50.568	196	.258		
	รวม	50.600	199			

จากตาราง 13 เมื่อเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ครูที่มีอายุราชการต่างกันมีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีวุฒิการ ศึกษาต่างกัน

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.001010	2	.000504	.021	.979
	ภายในกลุ่ม	46.785	197	.237		
	รวม	46.795	199			
พฤติกรรมกา- รจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.102	2	.005104	.199	.820
	ภายในกลุ่ม	50.498	197	.256		
	รวม	50.600	199			

จากตาราง 14 เมื่อเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการ สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยว กับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ ศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่ปฏิบัติราชการ อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.037	2	1.018	4.482*	.012
	ภายในกลุ่ม	44.758	197	.227		
	รวม	46.795	199			
พฤติกรรมกา- รจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.930	2	1.465	6.054**	.003
	ภายในกลุ่ม	47.670	197	.242		
	รวม	50.600	199			

หมายเหตุ *p < .05 , **p < .01

จากตาราง 15 เมื่อเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน ประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ปรากฏผลดังตาราง 16 และ 17

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนที่มี ขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกเป็นรายคู่

ขนาดของโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก	3.34	.446	.021*
ขนาดกลาง	3.47	-	.173
ขนาดใหญ่	3.61	-	-

หมายเหตุ * $p < .05$

จากตาราง 16 แสดงว่าครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาสูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน จำแนกเป็นรายคู่

ขนาดของโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก	3.36	.243	.005**
ขนาดกลาง	3.54	-	.138
ขนาดใหญ่	3.69	-	-

หมายเหตุ **p < .01

จากตาราง 17 แสดงว่าครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตาม เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาสูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.169	2	.584	2.514	.084
	ภายในกลุ่ม	45.562	196	.232		
	รวม	46.731	198			
พฤติกรรมกร- จัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.732	2	.866	3.493*	.032
	ภายในกลุ่ม	48.591	196	.248		
	รวม	50.323	198			

หมายเหตุ *p < .05

จากตาราง 18 เมื่อเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกันจำแนกเป็นรายคู่

จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	4 – 6 ครั้ง	7 – 10 ครั้ง
1 – 3 ครั้ง	3.58	.881	.047*
4 – 6 ครั้ง	3.54	-	.035*
7 – 10 ครั้ง	3.97		

หมายเหตุ * $p < .05$

จากตาราง 19 แสดงว่าครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 7 – 10 ครั้ง มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 1 – 3 ครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 7 – 10 ครั้ง มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 4 – 6 ครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบ ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูสายปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีระยะเวลาที่เข้ารับการอบรมต่างกัน

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	.004450	2	.002225	.093	.911
	ภายในกลุ่ม	46.687	196	.238		
	รวม	46.731	198			
พฤติกรรมกา- จัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.184	2	.00918	.359	.699
	ภายในกลุ่ม	50.140	196	.256		
	รวม	50.323	198			

จากตาราง 20 เมื่อเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีระยะเวลาที่เข้ารับการอบรมแตกต่างกันมีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างครูที่มีความรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยและความรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย

ความรู้ / พฤติกรรม	n	$\bar{X}$	S.D	t	Sig (p)
กลุ่มสูง	96	3.94	.338	12.570	.000**
กลุ่มต่ำ	104	3.27	.409		

หมายเหตุ **p<.01

จากตาราง 21 แสดงว่าครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้สูง มีความรู้และพฤติกรรมในการ

จัดการเรียนรู้ แตกต่างกับกลุ่มที่มี ความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 22

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

3. ครูที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

4. ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่างกัน มีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

5. ครูที่มีระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

6. ครูที่มีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ต่างกัน จะมีคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกัน

วิธีการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ก. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่กำลังปฏิบัติงานการสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 467 คน

ข. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่กำลังปฏิบัติงานสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 210 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซี มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ใช้อัตราส่วนของประชากรกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\frac{n}{N} = \frac{210}{467} = 0.45$$

N = ประชากรทั้งหมด

n = กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 22 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ภาษีเจริญ	1.วัดนิมมานรดี	111	50
	2. วัดจันทร์ประดิษฐาราม	97	44
	3. วัดอ่างแก้ว	47	21
	4. วัดมะพร้าวเตี้ย	28	13
	5. วัดไชยฉิมพลี	33	15
	6. วัดทองศาลางาม	28	12
	7. วัดโตนด	20	9
	8. วัดตะล่อม	11	5
	9. วัดกำแพง	18	8
	10.วัดวิจิตร	18	8
	11.วัดประดู่	17	8
	12.บางจาก	17	8
	13.วัดโคกนอน	21	9
รวม		467	210

เลือกตัวอย่างมาจากแต่ละโรงเรียนโดยสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษาเขตภาษีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ได้แก่ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (The Statistical Package for the Social Science / Personal Computer Plus) ได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา แจกแจงความถี่โดยใช้ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยาย

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ อายุราชการ

วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม ดังนี้

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 – 5

3.2 ใช้ค่าสถิติเอฟ (F – test) เมื่อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีนิวแมน – คูลส์ (Newman – Keuls Method)

3.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าที (t – test) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 6

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. คุณลักษณะทั่วไปของครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 37.5 มีอายุราชการ 20 – 29 ปี ร้อยละ 88 เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ครูร้อยละ 50 ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 67.8 เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 1 – 3 ครั้ง ร้อยละ 44.2 ใช้ระยะเวลาในการเข้ารับการอบรม 3 – 5 วัน

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครู สายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยภาพรวมครูมีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ 3.52 และมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ 3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนในการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (3.38) ในด้านจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก (3.59) และในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (3.58)

2.2 พฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (3.49) ในด้านจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก (3.62) และในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (3.66)

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ ของครูที่มีอายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมต่างกัน พบว่า

3.1 ครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก

ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก

3.4 ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 จำนวน 7 – 10 ครั้ง มีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)สูงกว่าครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 จำนวน 1 – 3 ครั้งและ 4 – 6 ครั้ง

3.5 ครูที่มีระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมต่างกัน มีความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 ครูที่มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)สูง มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)แตกต่างกับครูที่มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) มาตรฐานที่ 18 และ 22 ศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สายปฏิบัติการ สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เมื่อพิจารณารายด้านพบประเด็นดังนี้

1.1 คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดทำแผนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายได้ว่า เป็นเพราะในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาครูสายปฏิบัติการสอนนั้น จะเน้นในด้านเทคนิคและวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ให้ความรู้ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยหวังว่าครูสายปฏิบัติการสอนทุกคน มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นอย่างดีแล้ว แต่จากการตอบแบบสอบถาม ครูมีความรู้และพฤติกรรมในการเขียนมโนทัศน์ เขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ในการกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวังและเกณฑ์ของระดับความสามารถที่แสดงออกในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การนำเนื้อหาที่กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สร้างเนื้อหาได้ถูกต้อง ทันสมัย มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการจัดทำแผนการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ (วัฒนาพร ระบับทุกษ์ 2542 : 80) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อิทธิศักดิ์ จุฬศักดิ์สกุล (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนศูนย์ปฏิรูปการเรียนรู้ เขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ

สุบิน ณ อัมพร (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการเตรียมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดใช้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (พิสมัย ถิระแก้ว มปป : 103) กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ 2544 : 3) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษายึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้นจึงมีการจัดอบรม ให้ความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนอกจากนี้ในการประเมินเพื่อประกันคุณภาพ ก็มีการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน โดยการนิเทศก์ การตรวจสอบกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ ยังได้มีการจัดทำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมากมายหลายรูปแบบ เช่น วารสารวิชาการ สถานปฏิบัติ วารสารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เป็นต้น ทำให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง (จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์ 2546 : 60) จึงทำให้ครูมีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

1.3 คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการใช้การประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อที่จะทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ผู้เรียนนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด (กัมพล จินตนาพันธ์ 2538 : 132) ซึ่งการวัดผลและประเมินผลการสอน ใช้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน การตรวจสอบแบบฝึกหัด และการตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป. 02 แต่วิธีที่ใช้มากที่สุด คือการตรวจแบบฝึกหัด (ประดิษฐ์ อินทร์บุรี 2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ในด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกรายการ และสอดคล้องกับ ชันธชัย มหาโพธิ์ (2536 : 118) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า งานวัดผลและประเมินผลโดยรวม โรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติงานด้านวัดผลและประเมินผลในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรอง

มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ ของครูที่มีอายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน จำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมต่างกัน พบว่า

2.1 จากผลการวิจัยพบว่าครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการ เรียนรู้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตก ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก อยู่ในช่วง ของการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทุก หน่วยงานทางการศึกษามีการตื่นตัวในการจัดอบรม ให้ความรู้กับครู มีการจัดให้ข้าราชการครูต้องเข้า รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นอกจากนั้น ยังมีข้อบังคับให้มีการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา มีการประเมินทั้งภายในและภายนอกสถาน ศึกษา ดังนั้นครูสายปฏิบัติการสอน ต้องเข้ารับการอบรม ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา เดชทวีสุทธิ์ (2546 : 81) ที่ ศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ.2542 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ในด้านความรู้ ตามการรับรู้และพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมศิริ อรัญ (2546 : 76) ที่ ศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ เจต คติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า ครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ.2542 ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ผานิต สารศรี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาสาเหตุของ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัันมี คุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนัก งานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใน ฐานะหน่วยงานรับผิดชอบนโยบายและแผนการศึกษาระดับชาติ จะต้องมีการเผยแพร่และจัดอบรม มีการกำหนดให้อาชีพครูเป็นอาชีพชั้นสูง มีองค์รววิชาชีพครูควบคุม มีการกำหนดคุณภาพของครู (NTQ) และมีนโยบายว่าครูต้องมีใบอนุญาตวิชาชีพครู (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2544 : 4) จึงทำ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ต้องจัดอบรม เผยแพร่เอกสาร และยังส่งผลให้ครู

ผู้สอนเป็นครูแกนนำ ครูมืออาชีพ ครูผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง แม้ว่าวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่ก็มีโอกาสในการรับความรู้ ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและรับความรู้โดยการศึกษาเอกสาร เข้าร่วม การอบรมได้เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภพ สุขกลัด (2543 : 76) ที่ศึกษาการรับรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของข้าราชการครูในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีระดับการ ศึกษาต่างกัน ผลการศึกษาพบว่ามี การรับรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไม่แตกต่างกัน นอก จากนี้ยังสอดคล้องกับ สมศิริ อรัญ (2546 : 76) ที่ศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และเจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผลการศึกษาพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

2.3 ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ.01 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูสอนตาม วิชาที่ตนเองถนัด สอนวิชาเดียว เตรียมการสอนครั้งเดียว เขียนแผนการสอน จัดกิจกรรม และ ประเมินผลแล้วสามารถนำไปสอนได้หลายๆ ห้อง เพราะในแต่ละชั้นเรียนมีหลายห้องเรียน มีโอกาส ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ดี กว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอนหลายวิชา และเมื่อเขียนแผนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้และประเมินผล ใช้ครั้งเดียว ต้องเตรียมการสอนหลายๆ อย่างใน 1 วัน ทำให้พฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้มีน้อย ไม่มีโอกาสแก้ไขหรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่สอนผ่านไปแล้ว จึงทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่ มีขนาดเล็กมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดลย์เดช สุวานะ (2543 : 79) ศึกษาการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก กรม สานักศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีปัญหาในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 ครูที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมในการจัด การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งในด้านความรู้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ในด้านพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะในด้านความรู้นั้นเมื่อ ครูผ่านการอบรมไปแล้ว เมื่อตอบคำถามสามารถตอบคำถาม หรือมีความรู้หลังจากเข้ารับการอบรม

ไม่แตกต่างกัน แต่ในระดับการปฏิบัติครูที่เข้ารับการอบรมหลายๆ ครั้ง สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้ารับการอบรมไปปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม มีความชำนาญ มีความเข้าใจมากจึงสามารถนำไปปฏิบัติได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2545 : 144) ที่ศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของโรงเรียน อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ พบว่า ความรู้และพฤติกรรมการสอนของครูขึ้นอยู่กับจำนวนการได้รับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ สมศิริ อรัญ (2546 : 78) ที่ศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และเจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า ครูที่มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ที่มีจำนวนครั้งต่างกัน มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แตกต่างกัน

2.5 ครูที่มีระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่างกัน มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะ แม้ระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมจะต่างกัน ถ้าครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ จากยึดครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และชุมชนยังมีทัศนคติ ที่ต้องการให้ครูจัดการเรียนรู้แบบเดิม ที่ยึดหนังสือและเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ มากกว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามสภาพความต้องการ ความสนใจของเด็กและสภาพท้องถิ่น (อิทธิศักดิ์ จุฬศักดิ์สกุล 2544 : 63) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ก็ยังคงไม่แตกต่างกันเหมือนเดิม

2.6 ครูที่มีความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่างกัน มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือครูที่มีความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สูง จะมีความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สูงกว่า ครูที่มีความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่ำ อาจเป็นเพราะ ครูที่มีความรู้สูงมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเตรียมเนื้อหา กำหนดระยะเวลาที่ใช้สอน กำหนดสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีวัดผล – ประเมินผล และเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (เรณูนวล จุจันทร์ 2543 : 102) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ พิษิต กอบบุตร (2542 : 78) ที่ศึกษาพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของผู้บริหารและครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 9 พบว่าพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการวางแผนการสอนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมาก เพราะครูตระหนักและให้ความสำคัญ จึงมีการวางแผนการสอน วางแผนการใช้สื่อ ปรับเนื้อหา และกระบวนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้และติดตามพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ ให้ครูได้ฝึกเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ มโนทัศน์ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมของครูสายปฏิบัติการสอน ให้สามารถเขียนได้ถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร เหมาะสมกับวิชาและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
2. ควรให้ความรู้และติดตามพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้แก่โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้เท่าเทียมกับครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่
3. เมื่อให้การอบรมความรู้แก่ครูแล้ว ควรจะมีการติดตามผลการให้การอบรม เพื่อให้ครูผู้สอนนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปสู่การปฏิบัติจริง และเกิดพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)ต้องการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้ตามการรับรู้และพฤติกรรมตามการรับรู้ของครูสายปฏิบัติการสอน ควรจะได้ศึกษาโดยวัดความรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ในเรื่องการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้ทำข้อสอบวัดความรู้ สังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ และวัดเจตคติของครูสายปฏิบัติการสอนที่มีต่อการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฤติยา เดชวิสุทธิ. (2546). การศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมกา.

ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ท
มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
กมล สุดประเสริฐ. (2539). "กิจกรรมและเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน." เอกสารการสอน
ชุดวิชากิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรมวิชาการ. (2535). แนวคิดการจัดการศึกษาของไทยในศตวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : กองวิจัย
ทางการศึกษา.

กรมวิชาการ. (2535). สภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทาง
การศึกษา.

กรมวิชาการ. (2539). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาด
พร้าว.

กรมวิชาการ. (2542). ทิศทางของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.

กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

กรมวิชาการ. (2544). การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญ. (2540). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญ. (2542). แนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา การจัดการ
เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กัมพล จินตนาพันธ์. (2538). การศึกษาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

กิตติพงษ์ ตะไกรแก้ว. (2528). การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์เชิงสร้างสรรค์
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทร์ชัย มหาโพธิ์. (2536). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการ
บริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

คำหมาน คนไค. (2543). ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

- จิราภรณ์ ศิริทวี. (มปป.). มิติใหม่ของการวัดและประเมินผล. มปป.
- จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์. (2546). การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ
ครูอนุบาลที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์
กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส นองมาก. (2545, กันยายน). "มาตรฐานการศึกษาคืออะไร," **สานปฏิรูป**. 5(54) : 56-57.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. (2520). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี. หน่วยงาน
เทศก์. กรุงเทพฯ : กรมฝึกหัดครู.
- ชัยพจน์ รักราม. (2542, 10 – 11 เมษายน). "แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นคณอบรู้," **ปฏิรูปการศึกษา**. 1
(14) : 10.
- ชัยยุทธ์ บุญยสวัสดิ์. (2542, 28 – 29 เมษายน). "โรงเรียนราชวินิต," **ปฏิรูปการศึกษา**. 1(15) : 29.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2525). "หน่วยที่ 1 การสอนในฐานะวิทยากร," เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยา
การสอน หน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ : เซนต์เดวิดส์คัพเวอร์รี่จำกัด.
- ชูศรี ดันพงศ์. (2544). เรียนรู้เพื่อเป็นครูคุณภาพ. กรุงเทพฯ : THE KNOWLEDGE CENTER.
- ดำรง สีสหะวีชาติ. (2542). รายงานการวิจัยการจัดการเรียนการสอนจากสภาพจริง และวัด
ประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4.
ภูเก็ต : หน่วยงานเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4.
- ทองพูน บุญอึ้ง. (2542). "วัฒนธรรมวิชาชีพสำหรับครูยุคใหม่," **เส้นทางวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. (2542). **สอนดีต้องมีหลัก : บัญญัติ 20 ประการของงานสอน**. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). **ความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ : ก. พลพิมพ์ (1996).
- ธีระ รุญเจริญ. (2519). การประถมศึกษา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธรรมเกียรติ กันนริ. (2543). รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี2542/2543 : พลิกสถานการณ์บน
พื้นฐานกฎหมายปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานรายงานการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นาคยา ปิลันธนานนท์. (2545). **จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นิวัฒน์ วาศิรศักดิ์. (2542). การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้
เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2544). การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรลือศักดิ์ จำนง. (2542, 13 กรกฎาคม). "ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสู่ผลสัมฤทธิ์คณิตศาสตร์อันดับหนึ่ง," ปฏิรูปการศึกษา. 1(20) : 13.
- บันลือ พุกพะวัน. (2519). การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). รายงานการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประดิษฐ์ อินทร์บุรี. (2533). พฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนสหสัมพันธ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2545). การปฏิรูปการเรียนรู้ : การศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของครูโรงเรียนสังกัดสภามณฑลกรุงเทพฯ. งานวิจัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2538). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ. มิติใหม่. กรุงเทพฯ : ที่พริ้นตังกรุ๊ปจำกัด.
- ประภาพิศ ป้องคำ. (2544). สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงานคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ผานิต สารศรี. (2545). สาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ ณ. อุบล. (2544). การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- พิชิต กอบบุตร. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของผู้บริหารและครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอกชน ในเขตการศึกษา 9. อุตรธานี : หน่วยศึกษานิเทศน์ เขตการศึกษา 9.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 2. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์.
- พิสมัย ถีตะแก้ว. (มปพ.) หลักสูตรประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2535). การพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เรณูนวล จุจันทร์. (2543). การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิทยาศาสตร์ โรงเรียนในสหวิทยาเขตกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วาทัญญู ลดาวัลย์. (2543). กระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ 1999.
- , (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากหลักสูตรสู่แผนการสอน. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส จำกัด.
- , (2543). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เอ็ม พันธุ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ 1. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วินิจ เกตุขำ และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2522). วิชาการศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิมาน วรรณคำ. (2543). สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 11. นครราชสีมา : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11.
- วาสนา ประवालพุกษ์. (2539, เมษายน – มิถุนายน). "การประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริง : การใช้แฟ้มสะสมงาน," สารพัฒนาหลักสูตร. (15) : 128.

- ศรีมงคล เทพเรณู. (2545). เอกสารคำสอนรายวิชาทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- ศิริวิชัย กาญจนวดี. (2543). รายการวิจัยเรื่อง "การประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย". กรุงเทพฯ : สกศ.
- ศุภกร ศรีแสน. (2542, 22 พฤษภาคม). "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์," **ปฏิรูปการศึกษา**. 1(17) : 22.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2532). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัครภูมิ และ คณะ. (2539). "แนวคิดและแนวปฏิบัติของโรงเรียนในการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง," **เอกสารประกอบการนิเทศการศึกษา**. อุบลราชธานี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10.
- สมคิด ปทุมวรรณ. (2540). **องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา** สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2545). **การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้ PORTFOLIO**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมภพ สุขกลัด. (2543). **การรับรู้ของข้าราชการครูจังหวัดกาญจนบุรีที่มีต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศิริ อธิญ. (2546). **การศึกษาคุณภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). **ร่างสาระสำคัญของนโยบายการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สกศ.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช. (2542). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สำนักงานการศึกษา. กรุงเทพฯ. (2544). **รายงานสถิติการศึกษา ปี 2544 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : เอกสารฝ่ายแผนงานและสารสนเทศทางการศึกษา กองวิชาการ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). **108 ปัญหาปฏิรูปการศึกษาคุณ 2**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

- สำนักงานนโยบายและแผน. (2543). **หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุทัศน์ แดงทอง. (2528). **พฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- สุเทพ บุญซ้อน. (2540). "บทที่ 3 แนวดำเนินการ," **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สุบิน ณ อัมพร. (2545). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครนายก**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2537). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับประถมศึกษา (เอกสารประกอบการสอน)**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2543). **เอกสารคำสอนวิชา ปถ. 421 วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัทธ์ พิบูลย์. (2544). **การประเมินตามสภาพจริง**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2531). **หลักการสอน 2142305**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุภรณ์ สภาพงค์. (2541). "ภูมิหลังและความสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้," ใน **คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านกระบวนการเรียนรู้**. หน้า 56. กรุงเทพฯ : เอกสารพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันดับ 4 โครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุมาลี จันทรชลอ. (มปป.) **การวัดและประเมินผล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- สุรัช เทียนขาว และคณะ. (2541). **การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6**. สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6.

- สุรพงษ์ เศรษฐภักดี. (2543). การดำเนินงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2542. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2543). ทำไมการปฏิรูปการศึกษาต้องทำทั้งระบบ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) องค์การมหาชนเฉพาะกิจ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.
- สุวิทย์ ลำมูล. (2542). เพิ่มสะสมงาน. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2544). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัคพอยท์.
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เอ็มพันธ์.
- อดุลย์เดช ฐานะ. (2543). การบริหารการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ เสียงหวาน. (2542). คู่มือครู การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.แพร่ : มปท.
- อับดุลลาฮิด เบ็นฮาว์น. (2545, 5 พฤษภาคม). "ครูยุคปฏิรูปการศึกษา," วิชาการ. 5(5) : 3.
- อิทธิศักดิ์ จุฬศักดิ์สกุล. (2544). การศึกษาการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู ตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนศูนย์ปฏิรูปการเรียนรู้ เขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อเนก ศิลปนิลมาลย์. (2542, 22 – 25 เมษายน). "มาฝึกเป็นครูที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางกันเถอะ," วิชาการ. 2(4) : 22.
- อบรม สันภิบาล. (2523). การประถมศึกษา 1 (ศึกษา 235). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อัญชลี ดวงกลาง. (2536). พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ฮวด บุญประเสริฐ. (2530). พฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- Bennett, C. (1979). "Teaching student as they would be taught : The importance of cultural Perspective." **Educational Leadership**. 36 (4), p 259 – 262.
- Brandes, Donna and Ginnis, (1988). **A Guide to Student – Centred Learning**. London : Blackwell Ltd.,
- Driscoll, Marcy P. (1994). **Psychology of Learning for Instruction**. Needham Heights, MA : Allyn & Bacon,
- Harlen, Wynne and Jos Elstgeest. (1992). **UNESCO Sourcebook for Science in the Primary School**. Mayenne : Imprimerie de la Manutention.
- Ketter, Jean Smiley. (1994). "Behavioral and Attitudinal Change in Teacher and Student As a Result of Implementation of the Portfolio Method of Evaluation Writing," **Dissertation Abstracts International**. 54(9) : 3356 – A ; March.
- Lang, Hellmut R., Mcbeath, Arthur and Herbert Jo. (1995). **Teaching : Strategies and Meathods for Student Centred Instruction**. New York : Harcourt Brace Company,
- Rogers, Carl R. (1969). **Freedom to Learn**. Columbus, Chris : C.E. Merrill.
- Sharan, S. and Sharan,Y. (1976). **Small – Group Teaching**. Englewood Cliffs, New Jersey : Educational Teachnology Publications.
- Weigand, James. (1971). **Developing Teacher Competencies**. New York : Prentice – Hall,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ สุนทร จันทร์ตรี	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์มยุรี เศวตนัย	ผู้อำนวยการระดับ 8 โรงเรียนวัดทองศาลางาม
สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์สมบุญ พิพัฒน์เจริญชัย	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐา
ราม สังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายชื่อโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตภาษีเจริญ

1. โรงเรียนวัดนิมมานรดี
2. โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม
3. โรงเรียนวัดอ่างแก้ว
4. โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย
5. โรงเรียนวัดไชยฉิมพลี
6. โรงเรียนวัดทองศาลางาม
7. โรงเรียนวัดโตนด
8. โรงเรียนวัดตะล่อม
9. โรงเรียนวัดกำแพง
10. โรงเรียนวัดวิจิตร
11. โรงเรียนวัดประดู่
12. โรงเรียนบางจาก
13. โรงเรียนวัดโคกนอน

ภาคผนวก ค

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

สาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... เมษายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจประเมินเครื่องมือทำสารนิพนธ์
เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ตัวอย่างแบบสอบถาม
 2. แบบประเมินเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
 3. นิยามคำศัพท์เฉพาะในเค้าโครงสารนิพนธ์

เนื่องด้วย นางสาวคราด ยอดสวัสดิ์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีข้าพเจ้าเป็นประธานควบคุมการทำสารนิพนธ์ จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับทำสารนิพนธ์ที่นิสิตได้สร้างขึ้น เพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวมีคุณภาพ หากท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข กรุณาแก้ไขลงในแบบประเมินเครื่องมือฉบับนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)
อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาภาคนิพนธ์ระดับสูง

ภาคผนวก ง

หนังสือติดต่อขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แขวงวัฒนา เขตคลองเตย

กรุงเทพมหานคร 10110 โทร. 2581901

9 เมษายน 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวคราด ยอดสวัสดิ์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยในระดับประถมศึกษาเรื่อง "คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร" ซึ่งดิฉันเป็นประธานควบคุมการวิจัย ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูสายปฏิบัติการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตภาษีเจริญ ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาให้ นางสาวคราด ยอดสวัสดิ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำการวิจัยในระดับประถมศึกษา และกรุณามิหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตภาษีเจริญทราบ จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

อาจารย์ที่ปรึกษา การวิจัยในระดับประถมศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๓ ๒๐๔๓)

ที่ กท ๓๐๐๔/ ๖๕๔ วันที่ ๖๑ เมษายน ๒๕๔๖

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตภาษีเจริญ

ด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๖ ขออนุญาตให้ นางสาวกรรณ ชอดสวัสดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยให้ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนทุกโรงเรียนในสำนักงานเขตนี้ ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือของการวิจัย รายละเอียดผู้วิจัยจะประสานกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของครู สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นาย.....)
.....
.....

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

**การศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในโรงเรียนประถมศึกษา
เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร**
.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครู
สายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. มาตรฐานที่ 18, 22 มี 3 ด้าน คือ การจัดทำแผนการ
เรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น
3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ตามเกณฑ์
มาตรฐานของ สมศ. มาตรฐานที่ 18, 22

ตอนที่ 3 สอบถามพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน ตาม
เกณฑ์มาตรฐานของ สมศ. มาตรฐานที่ 18, 22

2. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดพิจารณาตอบตามความเป็นจริงที่สุด
และขอความกรุณาตอบทุกข้อเพื่อให้ข้อมูลชุดนี้มีความสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ
การจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา เขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้น

4. คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นการนำเสนอใน
ภาพรวมของกลุ่มครูทั้งหมด ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวคราด ยอดสวัสดิ์

นิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ วิชาเอกการประถมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างหรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

1. ชื่อโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติหน้าที่

2. อายุราชการ

- ☐ ทำงานมาน้อยกว่า 10 ปี
☐ ทำงานมา 10 – 19 ปี
☐ ทำงานมา 20 – 29 ปี
☐ ทำงานมามากกว่า 30 ปี

3. วุฒิการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ขนาดของโรงเรียน

- ☐ ขนาดเล็ก มีนักเรียน < 400 คน
☐ ขนาดกลาง มีนักเรียน 400 – 800 คน
☐ ขนาดใหญ่ มีนักเรียน > 800 คน

5. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

- ☐ 1 – 3 ครั้ง
☐ 4 – 6 ครั้ง
☐ 7 – 10 ครั้ง

6. ระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม

- ☐ น้อยกว่า 3 วัน
☐ 3 – 5 วัน
☐ มากกว่า 5 วัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของ
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 2.1 ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด เกี่ยว
กับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการเรียนรู้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความรู้เกี่ยวกับการเขียนมโนทัศน์ในรูปแบบต่างๆ					
2	ความรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีการเขียนมโนทัศน์					
3	ความรู้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาของวิชาและจุดประสงค์รายวิชา					
4	ความรู้ในการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้ สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้อื่นจะนำไปสู่กิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
5	ความรู้ในการเขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับ - พฤติกรรมการเรียนรู้ได้ครบทั้ง 6 ระดับ					
6	ความรู้ในการกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวังและเกณฑ์ของระดับ ความสามารถที่แสดงออกในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม					
7	ความรู้ในการนำเนื้อหาความรู้มากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสม					
8	ความรู้ความสามารถในการสร้างเนื้อหาได้ถูกต้องทันสมัย มีความง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน					
9	การคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้					
10	การเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และ เนื้อหาวิชา					

ตอนที่2.2 ความรู้ความเข้าใจด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือของท่านที่เห็นว่าเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย					
2	ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม - สมกับธรรมชาติของผู้เรียน					
3	ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน					
4	ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ					
5	ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
6	ความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
7	ความรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน					
8	ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพได้อย่างครบถ้วน					
9	ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน					
10	ความรู้ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน มีความกระตือรือร้นในการไปเรียน					

ตอนที่ 2.3 ความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ท่านเห็นว่าเป็นความจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียนรู้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความรู้ในการประเมินสาระการเรียนรู้ ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัยและความเป็นไทย					
2	ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริง					
3	ความรู้เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินหรือแบบทดสอบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน					
4	ความรู้ในการใช้การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้					
5	ความรู้ในการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้					
6	ความรู้ในการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้					
7	ความรู้ในการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีผลให้นักเรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตนอกห้องเรียนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
8	ความรู้ความสามารถในการใช้ผลการประเมินมาเป็นข้อมูล - ย้อนกลับสำหรับพัฒนาผู้เรียน					
9	ความรู้ในการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกร และประพฤติปฏิบัติได้จริง					
10	ความรู้ในการใช้การบันทึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลตามสภาพจริง					

ตอนที่ 3.3 พฤติกรรมด้านการประเมินผลการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่เป็นระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงมากที่สุด เกี่ยวกับ
พฤติกรรมกรรมการประเมินผลการเรียนรู้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ท่านกระทำในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยระดับใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และความเป็นไทย					
2	ประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร					
3	ประเมินผลตามสภาพจริง					
4	สร้างแบบประเมินที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน					
5	ใช้การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้					
6	นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาผู้เรียนและช่วยเหลือผู้เรียน ให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้					
7	ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และความแตกต่างระหว่างบุคคล					
8	ประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และ กิจกรรมการเรียนรู้					
9	ประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกร และประพฤติปฏิบัติได้จริง					
10	ใช้การสังเกตเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลตามสภาพจริง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูสายปฏิบัติการสอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 3.1 พฤติกรรมด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่เป็นระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงมากที่สุด เกี่ยวกับพฤติกรรมในการจัดทำแผนการเรียนรู้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ท่านปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยระดับใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เขียนมโนทัศน์ โดยใช้รูปแบบ 3 ค. (คือ ควร คุณค่า)					
2	เขียนมโนทัศน์โดยยึดหลักและวิธีการเขียนมโนทัศน์ทุกครั้ง					
3	จัดทำแผนการสอนโดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาของวิชา และจุดประสงค์รายวิชา					
4	มีการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญ และเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
5	เขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ครบทั้ง 6 ด้าน					
6	เขียนจุดประสงค์นำทางโดยระบุระดับพฤติกรรมได้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน					
7	นำเนื้อหาสาระมากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม					
8	สร้างเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง ทันสมัย มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน					
9	คัดเลือกสื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้					
10	ใช้สื่อได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา					

ตอนที่ 3.2 พฤติกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างด้านขวามือที่เป็นระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงมากที่สุด เกี่ยวกับ
พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ท่านปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยระดับใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย					
2	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน					
3	จัดกิจกรรมการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน					
4	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ					
5	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
6	นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้					
7	จัดกิจกรรมเพื่อฝึก ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของ ผู้เรียน					
8	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน					
9	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน					
10	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความ กระตือรือร้นในการ ไปเรียน					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว คราด ยอดสวัสดิ์
วันเดือนปีเกิด	10 เมษายน 2506
สถานที่เกิด	อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	158/80 ตรอกวัดราชสิทธิาราม แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดตะล่อม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2523	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนปิยศึกษาวิทยา
พ.ศ.2526	ประโยควิชาชีพ จากวิทยาลัยเกษตรกรรมสงขลา
พ.ศ.2528	ประโยควิชาชีพชั้นสูง จากวิทยาลัยเกษตรกรรมสงขลา
พ.ศ.2530	วท.บ.(พืชศาสตร์) จาก วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวะ
พ.ศ.2534	ศึกษาศาสตรบัณฑิต(บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ.2546	กศ.ม.(การประถมศึกษา) จาก มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร